

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
İNSAN KAYNAKLARI VE ÖRGÜTSEL DEĞİŞİM DALI

**AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM VE GENÇLİK PROGRAMLARI;
ERASMUS PROGRAMI VE TÜRKİYE YÜKSEK
ÖĞRETİMİNDE PROGRAMIN UYGULANMASI**
(Yüksek Lisans Tezi)

Tez Hazırlayan:
Gülşah GENÇER
Öğrenci No:
060778014

İSTANBUL, 2009

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
İNSAN KAYNAKLARI VE ÖRGÜTSEL DEĞİŞİM DALI

**AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM VE GENÇLİK PROGRAMLARI;
ERASMUS PROGRAMI VE TÜRKİYE YÜKSEK
ÖĞRETİMİNDE PROGRAMIN UYGULANMASI**
(Yüksek Lisans Tezi)

Tez Hazırlayan:
Gülşah GENÇER
Öğrenci No:
060778014

Danışman:
Prof. Dr. M. Fikret GEZGİN

İSTANBUL, 2009

YEMİN METNİ

Sunduğum Yüksek Lisans Tezimi, Akademik Etik İlkelerine bağlı kalarak, hiç kimseden akademik ilkelere aykırı bir yardım almaksızın bizzat kendimin hazırladığına and içerim. 25/12/2008

Gülşah GENÇER

AB EĞİTİM VE GENÇLİK PROGRAMLARI; ERASMUS PROGRAMI VE TÜRKİYE YÜKSEK ÖĞRETİMİNDE PROGRAMIN UYGULANMASI

Tezi Hazırlayan: Gülşah GENÇER

ÖZET

Eğitim AB üyesi tüm ülke hükümetlerinin en önemli gündem maddelerinden biri olmakla beraber eğitimin yapısı tüm ülkelerde farklılıklar göstermektedir. Avrupa Birliği eğitim alanında tek bir politikanın olmadığı ancak ülkeler arasında görüş alışverişinde bulunulduğu bir forum niteliğindedir. Üye ülkeler eğitimin içeriği ve organizasyonu açısından özgür olup Avrupa Birliği nezdinde işbirliği yapabilmektedirler. Avrupa Birliği'nin eğitim alanında sunduğu olanaklar ise: Uluslararası eğitim, mesleki eğitim ve gençlik ortaklıkları, değişim programları ve yurtdışında eğitim olanakları, yenilikçi öğretim ve eğitim programları, eğitimde yeni teknolojilerin kullanılması ve diplomaların karşılıklı tanınması, akademisyenler ağı ve mesleki uzmanlık karşılaştırma ve politika üretme amaçlı danışma platformudur. Topluluk eğitim politikası özel okullardan öğretmenlere, velilerden öğrenci ve idarecilere, üniversite rektörlerinden mesleki kuruluşlara, uzmanlardan bakanlara her türlü alanı ve eğitim şeklini kapsamakta ve üye devletlerin programlarını tamamlamaktadır.

Yükseköğretim kurumları Avrupa Topluluğunun kültür ve değerlerinin gelişmesinde önemli bir yer tuttuğundan dolayı, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinde, yükseköğretim kurumlarındaki akademik ve eğitimsel standartların Avrupa Birliği üniversitelerinin standartlarıyla uyum içinde olması bu amaca ulaşmayı sağlayıcı etmenlerden biridir. Bu çalışma, teorik anlamda Avrupa Birliği yükseköğretim kurumlarında kalite çalışmalarına genel bir bakış açısı vermekle beraber; ampirik anlamda Türkiye'deki devlet üniversitelerinde bu göstergelere ne oranda ulaşılabildiğini göstermesi açısından yükseköğretim literatürüne katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda, ilgili çalışmada, AB eğitim politikaları kapsamındaki Erasmus politikası ve Türkiye'nin sürece uyumu değerlendirilecektir.

Anahtar Kavramlar: Avrupa Birliği, Eğitim Politikaları, Yüksek Öğretim, Erasmus

EU EDUCATION AND YOUTH PROGRAMMES; ERASMUS AND MANAGEMENT OF THE PROGRAM IN TURKEY HIGH EDUCATION

Presented by: Gülşah GENÇER

ABSTRACT

Education is the most important issue for whole member countries' governments of European Union although education pattern is different for each country. European Union is a kind of forum that has no unique education policy but it has exchange of views between its countries. Member countries are free about contents and organizations of the education and also they are able to collaborate under the control of European Union. International Education, Vocational Education and Youth Corporations, Exchange Programs and Abroad Education Facilities, Innovative Teaching and Training Programs, Using new technologies in education, to be known diplomas mutually, comparing academic network and professional specialization and consulting platform aimed producing policy are provided facilities at field of education by European Union. Community Education Policy consists of all sort of fields and training types from private colleges to teachers, from tutors to students and managers, from rectors of universities to vocational institutions, from professionals to ministers and also completes the programs of member countries.

Higher Education Foundations take place about development of culture and its varieties because of this under the process of the Turkey's membership to European Union chiming in academic and educational standards at Higher Education Foundations with the standards of European Union Universities is one of the achieving factors to this aim. This study presents a general point of view to the quality studies at European Union Higher Education Foundations under theoretical framework and beside this empirically it has been thought that supplement Higher Education literature about how far State Universities in Turkey can reach to these points. In this context, at the relevant study, Erasmus policy as part of EU Education Policies and accordance of Turkey to this process has been evaluated.

Key Words: EU, Education Policies, Higher Education, Erasmus

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablo No.</u>	<u>Sayfa</u>
1. Türkiye'nin Bologna Karnesi (2005)	82
2. Rakamlarla Erasmus Gerçekleşmeleri	86
3. Socrates/Erasmus Action Bütçe Paylaşımı 2006	87
4. 2004-2005 Döneminde Türkiye'de Erasmus Giden İstatistikleri	92
5. 2006-2007 Döneminde Türkiye'de Erasmus Giden Öğrencilerin Akademik Alanlarına Göre Dağılımı	94
6. Beykent Üniversitesinde Giden Öğrenciler İçin Erasmus Programı	95
7. Beykent Üniversitesinde Gelen Öğrenciler İçin Erasmus Programı	95
8. 2004-2005 Döneminde Türkiye'de Erasmus Giden Öğretim Elemanlarının Akademik Alanlarına Göre Dağılımı	96
9. 2004-2005 Döneminde Türkiye'de Erasmus Giden Öğretim Elemanlarının Ülkelere Göre Dağılımı	97

KISALTMALAR LİSTESİ

AB : Avrupa Birliği

ABGS : Avrupa Birliği Genel Sekreterliği

ABEGPM : Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi

AEİÖ: Avrupa Ekonomik İşbirliği Örgütü

A.g.e. : Adı geçen eser

A.g.m. : Adı geçen makale

A.g.k. : Adı geçen kitap

Ar-ge : Araştırma geliştirme

AET : Avrupa Ekonomik Topluluğu

AKÇT : Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu

ASTB : Avrupa Serbest Ticaret Birliği

AT : Avrupa Topluluğu

ATAUM : Ankara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Araştırma ve Uygulama Merkezi

BTYK : Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu

BYKP : Beş Yıllık Kalkınma Planı

CEDEFOP: Avrupa Mesleki Eğitim Geliştirme

DELTUR : Avrupa Komisyonu Türkiye Delegasyonu

DPT : Devlet Planlama Müsteşarlığı

DS : Diploma Eki

ECTS : Avrupa Kredi Transfer Sistemi

EEA : Avrupa Ekonomik Alanı

EFTA : Avrupa Serbest Ticaret Bölgesi

EHEA : Avrupa Yüksek Öğrenim Alanı

EPB : Ekonomik ve Parasal Birlik

EURATOM : Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu

EURYDICE : Avrupa Eğitim Sistemleri ve Politikaları Bilgi Ağı

EÜB : Erasmus Üniversite Beyannamesi

FP6: Avrupa Birliği 6.Çerçeve Programı

GSMH: Gayri Safi Milli Hasıla

GSYİH: Gayri Safi Yurtiçi Hasıla

İKV: İktisadi Kalkınma Vakfı

KOB : Katılım Ortaklığı Belgesi

KOBİ: Küçük ve Orta Boy İşletmeler

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

MEDA : Avrupa Birliği Akdeniz Fonu

ÖAASTE: Öğretim ve Araştırma Arasında Sinerjilerin Teşvik Edilmesi

SEDOC: Avrupa Uluslar arası Münhal İşler İlan ve Müracaat Sistemi

SSCB: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

TES: Türkiye Eğitim Sistemi

y.y.y.:Yayınlandığı yer yok

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
TABLolar LİSTESİ.....	iii
KISALTMALAR.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	vi
GİRİŞ.....	1

I. BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM POLİTİKALARI BAĞLAMINDA ERASMUS PERSPEKTİFİNDEN AVRUPA YÜKSEK ÖĞRETİM SİSTEMİ VE BOLOGNA SÜRECİ

1. AVRUPA BİRLİĞİ SÜRECİ.....	4
2. AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM POLİTİKALARININ TARİHÇESİ VE GENİŞLEME AŞAMASI (1976-1992).....	9
2.1. Avrupa Birliği Eğitim Politikalarının Tarihçesi.....	9
2.2. Genişleme Aşaması (1976-1992).....	15
3. MAASTRICHT ANLAŞMASI.....	18
4. AVRUPA YÜKSEK ÖĞRETİM SİSTEMİ.....	22
4.1. Sorbon Ortak Deklarasyonu–1998	26
4.2. Bologna Deklarasyonu–1999 ve Lizbon Deklarasyonu-2000.....	27
4.3. Berlin Deklarasyonu–2003	28
5. BOLOGNA SÜRECİ.....	30

II. BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM VE GENÇLİK PROGRAMLARI

1. PRORAMLARA İLİŞKİN TEMEL BİLGİLER.....	37
2. SOCRATES PROGRAMI	44
2.1. Comenius (Okul Eğitimi).....	47
2.2.Erasmus (Yükseköğretim).....	50
2.3.Grundtvig (Yaşam Boyu Eğitim ve Yetişkin Eğitimi).....	50
2.4.Lingua (Dil Eğitim ve Öğretimi).....	52
2.5.Minerva (Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Kullanımı Amacıyla Açık ve Uzaktan Eğitim).....	53
2.6.Gözlem ve Yenilikler.....	54
2.7.Ortak Eylemler.....	55
2.8.Yan Önlemler.....	55
3. LEONARDO DA VINCI PROGRAMI.....	56

III. BÖLÜM

SOCRATES PROGRAMI KAPSAMINDA ERASMUS

1. ERASMUS (YÜKSEK ÖĞRETİM).....	59
1.1. Programın Amacı.....	59
1.2.Programdan Faydalanma Koşulları.....	62
2. ERASMUS FAALİYET ALANLARI.....	62
2.1. Komisyon Merkezli Faaliyetler	62
2.1.1. Müfredat Geliştirme Programları.....	62
2.1.2. Yükseköğretim kurumları ve işletmeler arasında işbirliği.....	63
2.1.3. Yükseköğretimin modernizasyonu.....	64

2.1.4. Sanal kampüsler.....	65
2.1.5. Ağ projeleri.....	65
2.2.Ulusal Ajans Merkezli Faaliyetler.....	66
2.2.1. Öğrenci Hareketliliği.....	66
2.2.1.1.Öğretim Üyesi Hareketliliği.....	68
2.2.1.2.Staj Hareketliliği.....	69
2.2.2. Personel Hareketliliği	70
2.2.2.1.Ders Verme Hareketliliği	70
2.2.2.2.Personel Eğitimi Hareketliliği	70
2.2.3. Hareketliliğin Organizasyonu.....	71
2.2.4. Erasmus Yoğun Dil Programları	72
2.2.5. Yoğun Programlar.....	72
2.2.6. Avrupa Kredi Transfer Sistemi (ECTS/AKTS).....	73
2.2.7. Diploma Eki	74

IV. BÖLÜM
TÜRKİYE YÜKSEK ÖĞRETİMİNDE
ERASMUS PROGRAMININ UYGULANMASI

1. TÜRKİYE’NİN SÜRECE GİRİŞİ.....	79
2. PROGRAMIN TÜRKİYE’DE UYGULANMA DÜZEYİ.....	83
2.1. Öğrenci Hareketliliği.....	91
2.2.Personel Hareketliliği.....	96
2.3.Avrupa Kredi Transfer Sistemi (ECTS/AKTS).....	97
3. PROGRAMIN UYGULANMASINDAKİ ENGELLER.....	98
4. ERASMUS PROGRAMININ TÜRKİYE YÜKSEK ÖĞRETİMİNE FAYDALARI.....	99

4.1.Yükseköğretim Kurumları Arasında İşbirliği.....	100
4.2.Yükseköğretim Modernizasyonu.....	100
5. AB EĞİTİM POLİTİKALARI BAĞLAMINDA KURUMLARIN BAZI İŞLEVLERİ VE PROJE ÖRNEKLERİ.....	102
SONUÇ.....	105
KAYNAKÇA.....	109

GİRİŞ

II. Dünya Savaşı'nın ardından, özellikle 1980'li yıllarda, başta ekonomi, politika ve sosyal alanlarda olmak üzere pek çok alanda ortaya çıkan değişim rüzgârları, yeni bir dünya düzeninin başlangıç işaretlerini vermiştir. 1990'lı yıllara gelindiğinde, değişen dünya düzeni içinde artık yeni kavramlar ve oluşumlar yerlerini almışlardır. 20. yüzyılın sonunda, küreselleşme ve bölgesel ekonomik bütünleşme ülkelerin inkâr edemeyeceği ya da dışında kalamayacağı iki kavram olarak görülmektedir.

Bölgesel ekonomik bütünleşme hareketleri, coğrafya olarak birbirine yakın bölgelerdeki ülkeler arasında gerçekleşen ticari alışverişin belli bir düzen içinde yürütülmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. 21. yüzyıla gelindiğinde ise bölgesel ekonomik bütünleşmeye verilebilecek en güzel örneğin Avrupa Birliği olduğu bir gerçektir.

Bilişim, iletişim ve eğitim birbirleriyle yönetsel ve uygulama alanında sürekli alışveriş ve etkileşim içerisinde bulunan boyutları kapsamlı disiplinlerdir. Bütün bu gelişmeler ışığında bakıldığında günümüzde geleneksel ve bilindik eğitim, öğretim ve öğrenme yöntemleri, yerini hızla yeni öğrenme araçlarına ve yöntemlerine bırakmaktadır. Bu yeni eğitim ve öğrenmede teknolojik tasarım ve imkanlardan fazlasıyla faydalanılmaktadır. Eğitim teknolojisine ilişkin gelişmelerin gelecekte özellikle bireysel öğrenme yönünde yoğunluk kazanacağı ifade edilmektedir. Öğrencinin, öğrenme girişimlerini özgürce organize etmesi, sürdürebilmesi, yaptığı öğrenmeyi değerlendirmede kendisinin de rol alması, öğrenmeye aktif olarak katılması ve öğrenmede kendi hızına göre ilerleyebilmesi eğitim ve öğrenme açısından önemli ilkeler olarak kabul edilmektedir.

Artık bilişim teknolojileri sayesinde eğitimde öğrenme açısından geleneksel öğrenme yerine kendi kendine öğrenme veya özerk (otonom) öğrenme yöntemlerinin ve sistemlerinin kullanımı yaygınlaşmaktadır. Fiziksel ve zaman ile ilgili engeller internet sayesinde aşılmakta, öğrenmede öğretmen merkezlienden öğrenci merkezliye doğru giden bir odaklanma meydana gelmektedir.

21. yüzyıl bilgi toplumu çağıdır. Sürekli öğrenerek kendini geliştiren bu çağın insanı için eğitim, varolma koşullarından biridir. Bu gerekliliğin farkında olan AB, eğitim ve öğretim konusunda da üye ülkelerin birlikte hareket edebilmeleri için bir

politika oluşturmuştur. AB eğitim ve öğretim politikası, eğitimin kültürel ve sosyal bir değer taşıması açısından ele alındığında, üye ülkelerin birbirleri ile kaynaşmasını ve işbirliği imkânlarının yaratılmasını teşvik etme amacı taşımaktadır.

Türkiye'nin Batı ile bütünleşme süreci, özellikle Avrupa Birliği'ne üye olma girişimleri ile hız kazanmış ve söz konusu süreç etkilerini sosyal, siyasal ve ekonomik alanlarda başlayıp tarım, hukuk, bilim ve de eğitim gibi diğer alanlarda da olumlu yönde hissettirmiştir. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılımı sürecinde uymayı taahhüt ettiği içerikler birçok alanda olduğu gibi eğitimde de geniş bir çerçeve çizmektedir.

Bilimsel ve teknolojik gelişmeler, gerek bireysel gerekse kitlesel eğitimi geleneksel eğitim yöntem ve sistemleri yerine teknoloji ve bilgi sistemlerini kullanmaya zorlamaktadır. Bu gelişmeler geleneksel eğitime “Uzaktan Eğitim (Distance Education), Uzaktan Öğrenme (Distance Learning), Elektronik Öğrenme (e-Learning), Etkileşimli Öğrenme (Interactive Learning) ve Web Tabanlı Öğrenme (Web Based Learning)” gibi kavram, yöntem ve uygulamaları tanıştırmıştır.

Avrupa Birliği ülkeleri birbirleriyle eğitim programları konusunda eşgüdüm ve işbirliği içinde çalışmakta ve geleneksel eğitimden farklı olarak bilginin her tür ortamda saklanması, paylaşılması korunması ve en önemlisi yaşam boyu kullanılmasına yönelik çabalara destek vermektedirler.

Sürdürülebilir “Yaşam Boyu Öğrenme” (Life Long Learning) kavramı, “E-Avrupa +” (E-Europe plus) eylem planı ve bilgi teknolojilerinin eğitimde kullanımı ile gittikçe önem kazanmaktadır.

Görüldüğü üzere eğitim politikaları AB bütünleşmesi ve kültürler arası diyalog için önemli bir olgudur. Uzun bir dönemde tartışılan ve geliştirilmeye çalışılan AB eğitim politikalarına Türkiye'nin katılımı söz konusudur.

Çalışmada Avrupa Birliği Eğitim Politikaları açısından önemli bir yer tutan Avrupa Yükseköğretim Alanı ve Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları kapsamındaki Erasmus Programı ve Türkiye'nin bu programa yaklaşımı açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşabilmek için öncelikle Avrupa Birliği süreci ve neden bir Avrupa Yükseköğretim Alanı'na ihtiyaç duyulduğu, Avrupa'da ne gibi değişimler yaşandığı ortaya konulmuştur. Türkiye'nin bu sürece ne zaman katıldığı ve bu süreçte neler yaptığı, hangi koşullardan etkilendiğini açıklayabilmek için Avrupa'da ve Türkiye'de ortaya çıkan engeller ve eğilimler açıklanmıştır. Çalışmada

verilerin toplanmasında kaynak taraması tekniği kullanılmıştır. Ayrıca, konunun yeni ve son derece dinamik oluşu, İnternet kaynaklarına yönelmeyi zorunlu kılmıştır.

Bu bağlamda çalışmanın birinci bölümünde AB'nin gelişim sürecinde eğitim politikalarının önemi ve yaşadığı tarihsel gelişim süreci incelenecektir. Bunun yanında AB yüksek öğrenim politikaları ve AB için önemi bu bölümde değerlendirilecektir. İkinci bölümde, AB eğitim politikalarının kapsamı ve bugünkü işlevi tartışılacaktır. Üçüncü bölümde, AB Eğitim ve Gençlik Programlarından biri olan Socrates programı kapsamındaki Erasmus eğitim politikalarının amaçları ve aşamaları incelenerek, bu politikanın AB ve yüksek öğretim açısından önemi incelenecektir. Dördüncü ve son bölümde ise, Türkiye'nin Erasmus politikasına katılımı ve uyum süreci değerlendirilecektir. Ayrıca Erasmus bağlamında, üniversitelerde yaşanan gelişmeler ve Türk eğitim sistemine etkileri incelenecektir.

Avrupa'da eğitim sistemi farklı uygulamalara, imkânlarla sahip geniş bir yelpaze olarak görülmektedir. Her ülkenin kendi değerlerine, kültürlerine sahip çıkarken diğer ülkelerdeki gelişmeleri görmesi ve kendini olumlu yönde geliştirebilmesi amacı ile AB Eğitim ve Gençlik Programları çerçevesinde bir çok eğitim imkanı ortaya konmuştur. Geçmişinden bugüne eğitim kalitesine önem veren ve bir ülkenin geleceğinin ancak iyi eğitilmiş gençlerle sağlanabileceğine inanan Türkiye bu programa 2004 yılında tam katılımını gerçekleştirmiştir. Diğer Avrupa ülkelerine göre daha geç organize olmuş olan ve günümüzde hala Avrupa Birliği tam üyeliği için görüşmelerine devam edilen Türkiye, AB ülkeleri ile eşdeğer olarak eğitim hareketliliğine geçmiştir. Bunun yanı sıra, Avrupa Birliği Gençlik Programlarının uygulanması sürecinde eğitimin farklı konularında problemler de yaşanmaktadır. Bu problemlerin çözümü ve ortak eğitim politikalarına uyum sağlayabilmek için yapılan çalışmaların, bu çalışmalar adına ayrılan ödeneğin ne şekilde ve ne denli verimli kullanıldığının detaylı analizinin yapılması gerekmektedir. Bu çalışmada yer alan programın uygulanışına ve uygulama sırasındaki engellere ait verilerin, Eğitim Politikalarını yapılandıranların doğru adımlar atmasına yardımcı olabileceği ve verimi arttırması beklenmektedir.

I. BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM POLİTİKALARI BAĞLAMINDA ERASMUS PERSPEKTİFİNDEN AVRUPA YÜKSEK ÖĞRETİM SİSTEMİ VE BOLOGNA SÜRECİ

1. AVRUPA BİRLİĞİ SÜRECİ

1950’li yıllarda 6 ülke tarafından oluşturulmak istenen Avrupa bütünleşmesi aynı kıtada yaşamakla birlikte her biri kendi tarihsel gelişimi içerisinde farklı süreçler geçiren, kendine özgü geleneklere sahip toplumları bir araya getirmeyi amaçlamış ve günümüzde bunu büyük ölçüde başarmıştır.

Tarihsel süreç içerisinde Avrupa bütünleşmesi ele alındığında bu fikrin köklü bir geçmişe sahip olduğu görülmektedir. Avrupa’da bir birlik oluşturma amacını taşıyan ilk girişimler çok eskilere dayanmaktadır. Bununla beraber Avrupa ülkeleri ile kapsamlı bir bütünleşmenin öngörülmesi kalıcı olmasa bile 19. yüzyılın ikinci yarısında yapılan 1856 tarihli Paris Antlaşması’na dayanmaktadır. Bu açıdan kökeni 19. yüzyıla kadar dayanan Avrupa’da bir birlik kurma düşüncesi ilk adım olarak ekonomik bütünleşme hedefine yönelik olmuştur.¹ Avrupa Birliği hayalinin gerçekleştirilmesi için atılan ilk ciddi adımlar ise II. Dünya Savaşı’ndan sonra savaşın yaralarını saran Avrupa’da öncelikli ekonomik, kısmen de siyasi işbirliğinin güçlenmesi gerektiği görüşünün ifade edilmesi ile tartışılmaya başlanmıştır. Bu süreçte II. Dünya Savaşı ile beraber Avrupacılık tartışması önem kazanmış ve geniş bir kamuoyunu arkasına almıştır.

Avrupa Birliği’nin oluşum sürecinde Avrupa’da çeşitli önderlerin rolü yadsınmamaktadır. Bu açıdan Schuman, Churchill, Monnet, Adenauer ve de Gasperi gibi isimler Avrupa Kömür Çelik Topluluğu (AKÇT)’nin kurulmasından itibaren Avrupa’nın tüm yönlerden bütünleşmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Ancak, Louis Jonz, Churchill’in 1946’da Zürich’te yaptığı konuşmada “bir tür Avrupa Birleşik Devletleri” oluşturulması gereğinden söz etmiş olmasının Kıta Avrupa’sında yanlış

¹Çelebi, A., Avrupa: Halkların Siyasi Birliği, İstanbul, 2002, ss.46-49.

anlaşıldığını; İngiltere'nin Avrupa entegrasyonuna katılacağını sanıldığını belirtmektedir. Daha sonra Jonz, Churchill'in 1929'da söylediği “ biz Avrupa ile beraberiz ama Avrupa'nın içinde değiliz; bizim onunla bağımız var ama oraya ait değiliz” şeklindeki sözlerini hatırlatarak bunun hala geçerli olduğunu savunmuştur.²

İkinci Dünya Savaşı'nın bitişi ile birlikte uluslararası sistem içinde değişen güç dengeleri en çok Avrupa devletlerini etkilemiştir. Savaş sonrasında güçlü Avrupa yıkılmış ve dışardan sağlanacak desteklere ihtiyaç duyan ve bu desteği sağlayan devletlerin ekseninde toplanan Avrupa devri başlamıştır. Bu açıdan Avrupa'da birlik konusunda yeni ve güçlü bir dürtü 1947 yılında ABD'den gelmiştir. Bu kapsamda Marshall ve Truman Doktrinleri bu yönde atılan en önemli adımlar olmuştur. Marshall'ın önerisine göre bozulan Avrupa ekonomisini yeniden rayına oturtabilmek için ABD büyük bir ekonomik yardım programını devreye sokmalıydı. Ancak bunun için Avrupa devletleri aralarında belirli bir program üzerinde anlaşmaları gerekmektedir. Bu amaçla ABD yardım programını düzenlemek üzere 1948 Nisan ayında “Avrupa Ekonomik İşbirliği Örgütü” kurulmuştur. ABD ile sıkı bir işbirliği içine giren 16 Batı Avrupa ülkesinin kurduğu Avrupa Ekonomik İşbirliği Örgütü (AEİÖ), soğuk savaş ortamında Batı bloğunun bir örgütü niteliğine büründüyse de, uluslar üstü yetkilerinin olmaması sonucu üyelerinden altısı tarafından Schuman Planı uyarınca kömür ve çelik sektöründe birleşmeye yönelmiştir.³

Ruhr Bölgesi'ndeki zengin kömür ve demir madenlerinin Fransa ve Almanya'nın birlikte işleteceği bir yapıya dönüştürülmesi için iki devlet arasında kurulacak kömür-çelik ortaklığı, gerçekte iki devlet arasında uzun yıllardır süren ezeli rekabetin ortadan kaldırılmasının yanı sıra, diğer Avrupa devletleri açısından da savaş sanayinin ana maddesi olan demir ve çeliğin üretiminin kontrol altında tutulabilmesi, ekonomik gelişmenin ve düzelmenin sağlanabilmesi açısından cazip ve zorunlu bir fikir olarak değerlendirilmiştir. Bu açıdan tarihin çeşitli dönemlerinde taraftar bulan “Birleşik Avrupa” ideali için Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) ve ABD karşısında tek başlarına hareket edemeyeceğini anlayan Batı Almanya, Fransa, Benelüks ülkeleri ve İtalya arasında Mayıs 1951'de oluşturulan AKÇT kurulması, bu yönde atılan ilk ciddi adım olmuştur.

²Canbolat, İ., Avrupa Birliği: Uluslararası Bir Sistemin Teorik, Kurumsal, Jeopolitik Analizi ve Genişleme Sürecinde Türkiye İle İlişkiler, İstanbul, 2002, s. 87.

³Sander, O., Siyasi Tarih 1918-1994, Ankara, 1998, s. 309.

AKÇT ile altı ülkenin demir ve çelik kaynakları devletler üstü bir yönetim altında toplanmış ve bu ülkeler arasında ortak bir demir çelik pazarı oluşturulmuştur. Böylece ekonomik büyümede en önemli kaynakları olan demir ve çelik üretimi konusunda yaşanan çıkar çatışmalarının önüne geçilmiş ve İkinci Dünya Savaşı gibi savaşların yeniden yaşanmaması için bir adım atılmıştır. Ayrıca “Montanunion” olarak da anılan bu antlaşma ile üye ülkeler arasında bir ortak kömür ve çelik pazarı oluşturulması, ekonominin geliştirilmesi ve istihdam ile hayat seviyesinin yükseltilmesinin sağlanması hedeflenmiştir.⁴ Kuruluş aşamasında Topluluğa katılmayan İngiltere, barışın güvence altına alınması için savaşın galip ve mağluplarının eşitlik içerisinde işbirliğinde bulunabilecekleri bir kurumsal yapı içinde bir araya getirmesi açısından AKÇT’ nin kurulmasına destek vermiştir.⁵

1948 yılında savunma konusunda Batı Avrupa ülkeleri Avrupa Savunma Topluluğu girişimini başlatmıştır. Fransa, Federal Almanya, İtalya, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg önderliğinde bir Avrupa savunma gücü yaratılmasına dair çaba, Fransa Ulusal Meclisi’nin engeline takılmasıyla hayata geçirilememiştir. Bu nedenle ekonomik bütünleşme gerçekleşmeden siyasi entegrasyona ulaşamayacağına dayalı görüşler önem kazanmaya başlamıştır. Bu kapsamda 25 Mart 1957’de Almanya, Fransa, Belçika, Hollanda, Lüksemburg ve İtalya arasında imzalanan antlaşma ile Avrupa Ekonomik Topluluğu kurulmuştur ve kurucu Roma Antlaşması 1 Ocak 1958’de yürürlüğe girmiştir. AET’nin amacı Avrupa’da siyasal bütünlüğe ulaşma hedefine varmak için ilk olarak ekonomik dengenin kurulması olarak açıklanmıştır. Bunun için de üye ülkeler arasında malların, hizmetlerin, sermayenin ve işgücünün serbest dolaşımına dayanan bir ortak pazar ve gümrük birliğinin kurulması hedeflenmiştir.⁶

AET’nde ilk önemli yapısal değişiklik Avrupa’da kurulan üç örgütün, AET, AKÇT ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (EURATOM) için tek bir Konsey ve tek bir Komisyon kurulması kararı ile yapılmıştır. Taraf altı ülke 8 Nisan 1965’te Brüksel’de Füzyon adı verilen antlaşma ile üç örgütün birleştirilmesini onaylamıştır ve antlaşma 1 Temmuz 1967’de yürürlüğe girmiştir. Böylece başlangıçta sadece AKÇT olarak yola çıkan bir işbirliği örgütü, kurucu antlaşmaların birçok kez

⁴ Canbolat, a.g.k., ss.88-91.

⁵ Sander, a.g.k., s. 350.

⁶ Çelebi, a.g.k., ss.47-51.

değiştirilmesi ile hem kapsam olarak genişlemiş hem de nitelik olarak giderek bir siyasi birlik olma yönünde evrim geçirmiştir.⁷

1970 ve 1975 yıllarında ortak bütçe oluşturma kararına varılması ve Sayıştay'ın kurulması, 1986 Avrupa Tek Senedi ile getirilen yeni düzenlemeler, kurumsal alanda oybirliğinden nitelikli oyçokluğu esasına geçiş, politik açıdan ise, Avrupa Tek Pazarı'nın kurulması Avrupa Siyasi İşbirliği ve sosyal politikalarda ekonomik ve sosyal uyum, çevre, teknolojik araştırma-geliştirme alanlarında yetkilerin Topluluk yetkisine eklenmesi ile ortak sosyal politika belirlenmesinde gelişme yaşanmasını sağlamıştır. Yapılan düzenlemelerden ilki AB'nin temelini oluşturan Tek Pazar, 30 Ekim 1986 tarihinde imzalanan Tek Avrupa Senedi ile yürürlüğe girmiştir. Avrupa Birliği'nin ortaya çıkması hiç kuşkusuz belirli bir derinleşme sürecinin hayata geçirilmesi ile mümkün olabilmiştir. Bu kapsamda özellikle tartışmalarda ön plana çıkan konu AB'nin sadece ekonomik bir birlik ile yetinip yetinmeyeceği konusunda olmuştur. Bu açıdan yapılan yorumlar siyasi birliğe uzanan süreçte Birliğin geleceğini nasıl şekillendireceğine dair olmaktadır. Diğer taraftan, AB kuruluşundan itibaren dünya çapında bir ekonomik gelişme göstererek gelişmiştir.⁸

Soğuk savaş sonrası ortamında ABD'nin askeri ve siyasi olarak tek güç olarak yükselmesi karşısında, ekonomik olarak ABD'ye en büyük rakip olarak yükselen topluluğun siyasi bütünleşme ve özellikle dış politikasında da ABD'ye karşı bir rakip olabilmesi için dış politikasında işbirliğine gidilmesi gerektiği düşüncesi de özellikle soğuk savaş ertesinde çok artmıştır. ABD'nin en önemli askeri güç olarak tek kutuplu sistemde istediğini yapmasının önlenmesi de, ABD ile rekabet etmek isteyen bir AB için bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu nedenle Maastricht Antlaşması ile Avrupa Topluluğu, Avrupa Birliği'ne dönüşerek daha yakın siyasi bütünleşme çabası içerisine girmiştir. 11 Aralık 1991'de Maastricht'te kabul edilen anlaşma, 1 Kasım 1993'te yürürlüğe girmiş, bu tarihten itibaren de Topluluğun ismi Avrupa Birliği olarak değiştirilmiştir. Maastricht Antlaşmasına göre Birliği oluşturan üç temel sütun vardır. Sütunlardan ilki, Avrupa Toplulukları,

⁷ "Gümrük Birliği ve İktisadi Anlaşmalar", <http://www.baskent.edu.tr/~gurayk/finpazcarsamba15.doc>, (15-06.2008).

⁸ Moussis, N., Avrupa Birliği Politikaları Rehberi, (Çev. A.Fethi), İstanbul, 2004, ss.12-25.

ikincisi ODGP ve üçüncüsü adalet ve içişleri alanlarıdır. Maastricht Antlaşması ile ayrıca ekonomik bütünleşme hedefine siyasi bütünleşme hedefini de eklemiştir. Bununla beraber bu bütünleşmenin ilkeleri de bu antlaşmayla saptanmıştır.⁹

Federal Almanya, Fransa, İtalya, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg tarafından kurulan Avrupa Toplulukları (AKÇT, AET, Euratom) 1 Ocak 1973'te İngiltere, Danimarka ve İrlanda'nın katılımıyla "Dokuzlar", 1 Ocak 1981'de Yunanistan'ın katılımıyla "Onlar", 1 Ocak 1986'da İspanya ve Portekiz'in katılımıyla "Onkiler" adını almıştır. Topluluk, 1 Ocak 1995 tarihinde Avusturya, İsveç ve Finlandiya'nın katılımıyla "Onbeşler" olarak varlığını sürdürmeye başlamıştır. Bunun ardından Avrupa'da bütünleşmeye dâhil olan ülke sayısı artma eğiliminde olmuştur. AB genişleme prosedürlerine göre, AB üye adayı olabilmek için bir ülkenin taşıması gereken bazı kriterler vardır. 1995 Madrid Zirvesi'nde onaylanan ve Kopenhag Kriterleri olarak adlandırılan bu kriterler şöyledir:¹⁰

- "Demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan hakları ve azınlıklara saygı gösterilmesi ve korunmasını garanti altına alan kurumların istikrarı,
- İşleyen bir piyasa ekonomisinin varlığının yanı sıra Birlik içindeki rekabetçi baskılar ve piyasa güçleri ile başa çıkabilme yeteneği,
- Siyasi, ekonomik ve parasal birliğin amaçlarına uyulması dâhil olmak üzere üyelik yükümlülüklerini üstlenme kabiliyeti. "

Söz konusu çalışmada 2004 yılı AB genişleme süreci ile birlikte Aday ülkelerin tam üyeliğe kabulü ve müzakerelerin, Kopenhag kriterlerine uygunluk ölçüsünde gerçekleştirileceği açıklanmıştır. İlk dalgada Kopenhag kriterleri dediğimiz kriterlere - demokrasi, insan hakları, ekonomik gelişme, Topluluk müktesebatını benimseme- en fazla uyum gösterebilme yeteneğine sahip olduğu değerlendirilen, Polonya, Macaristan, Çek Cumhuriyeti, Slovenya ve Estonya, söz konusu kriterlere göre daha geri bir durumda bulunan ikinci dalgada ise Slovak Cumhuriyeti, Litvanya, Letonya, Bulgaristan ve Romanya yer almıştır. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi de daha önce alınan bir kararla söz konusu genişlemenin içine

⁹ Canbolat, a.g.e., s.268

¹⁰ Canbolat, a.g.e., s.268

dâhil edilmiştir. Bu kapsamda yürütülen müzakereler sonrasında 1 Mayıs 2004 tarihi itibarıyla, Malta, Polonya, Macaristan, Çek Cumhuriyeti, Slovenya, Estonya, Slovak Cumhuriyeti, Litvanya, Letonya ve Güney Kıbrıs Rum Cumhuriyeti (Kıbrıs Cumhuriyeti adı altında) Avrupa Birliği üyesi olmuşlardır. Böylece Birlik 25 üyeye ulaşmıştır. 2007 yılında Romanya ve Bulgaristan'ın katılımı ile de 27 üye sayısına ulaşmıştır.¹¹

2. AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM POLİTİKALARININ TARİHÇESİ VE GENİŞLEME AŞAMASI (1976–1992)

2.1. Avrupa Birliği Eğitim Politikalarının Tarihçesi

Gerek anglo- sakson gerekse kıta avrupalı boyutuyla eğitimin tüm avrupa çapında önemsenmesi doğal bir olgudur. Bu olgu kuşku yok ki, AB bağlamında da geçerlidir. Bir Ulusal Ajans yayınından yapılan aşağıdaki alıntı bu hususu gösteriyor.

“Eğitim, kuruluşundan bu yana AB’de daima önemli gündem maddelerinden biri olmasına karşın, kuruluş yıllarında ekonomik gerekçelerle daha çok mesleki eğitim ön plana çıkmıştır. Mal, hizmet ve sermaye için ortak pazar temel amacına dayanan 1957 Roma Anlaşma’sında sadece mesleki eğitim ile ilgili hususlar yer almaktadır. Bu aşamada Birliğin eğitim alanındaki yetkileri sınırlıdır, ancak zaman içinde Birliğin yetki alanı genişleyerek dar ekonomik sınırlardan daha geniş sosyal, kültürel ve güvenlik konularına uzanmıştır”.¹²

Bu genişleme sürecinde Birliğin eğitim alanındaki yetkileri de genişlemiştir, ancak AB’nin ilgisi ve bu alandaki faaliyetlerinin kapsamı dönemden döneme değişmiştir. Dahası eğitim alanına olan ilgi genel olarak eğitim dışı alanlardan kaynaklanmıştır. Örneğin, 1980’li yıllardaki genç nüfustaki işsizliğin hızlı tırmanışı Birliğin ilgisini eğitime çevirmiş, 1990’lı yıllarda para birliği kurmaya yönelik siyasi

¹¹ Canbolat, a.g.e., s.268

¹² Ulusal Ajans, Bologna Süreci Temel Belgeleri, Ankara, 2005, ss.1-14.

ve ekonomik kararlar sosyal konularda ve eğitimde de daha yakın işbirliğini gerektirmiştir.¹³

İkinci Dünya Savaşı sonrası eğitim alanında AB ülkeleri arasında işbirliği girişimleri olmasına karşın ilk resmi temeller Avrupa Ekonomik Topluluğu'nu kuran Anlaşmalar'da atılmıştır. "Birinci Aşama 1951-1963 dönemini kapsamaktadır. AKÇT Anlaşması'nın 56. maddesi Birliğe işçilerin yeniden eğitimine finansal kaynak sağlanması görevini vermiştir. Euratom Anlaşması'nın 7. ve 9. maddeleri yetenekli işçiler için eğitim programlarının hazırlanması ve bir Avrupa Üniversitesinin kurulmasına olanak sağlamıştır. Avrupa Ekonomi Topluluğu (AET) Anlaşması'nda ise mesleki eğitim ile ilgili birkaç madde bulunmaktadır. 41. madde mesleki eğitim ve araştırma alanında etkin bir işbirliğini öngörmektedir. Madde 57 ise, kişilerin serbest dolaşımı anlamında diploma ve niteliklerin karşılıklı tanınmasına olanak sağlamıştır. 118. eğitim konusunda yakın işbirliğini öngörmüştür."¹⁴

Mesleki eğitim konusundaki en önemli madde AET Anlaşmasınının 128. maddesidir. Bu madde ile Topluluk bu alanda ortak politika oluşturulması konusunda anlaşmıştır. Bu maddede şu husus belirtilir: "Konsey ekonomik ve sosyal komiteye danıştıktan sonra komisyonun teklifi üzerine hem ulusal ekonomilerin hem de ortak pazarın eş zamanlı gelişimine katkıda bulunmak için ortak mesleki eğitim politikalarının uygulanmasına yönelik genel prensipler koyacaktır"... "Kurucu anlaşmalarda yer alan mesleki eğitime dair yaklaşımlar ülkelerin işgücü serbest dolaşımına yönelik isteklerinin bir göstergesi olarak nitelendirilebilir. İşçilerin serbest dolaşımı Birliğin ilk kuruluş aşamasından itibaren en önemli hedeflerden biridir. Bu bağlamda mesleki eğitim ekonomik bütünleşmeyi geliştiren bir araç olarak görülmüştür."¹⁵

128. madde Sosyal Fon Bölümünün en son maddesi olarak yer almıştır. Bu maddede yer alan kısa satırlarda Topluluk kurumlarına verilen sorumluluğun ne olduğunu açıkça belirtilmemiştir. Ortak mesleki eğitim politikaları amaçları ile genel

¹³Ertl, H., "The European Union and Education and Training: An Overview of Policies and Initiatives" Implementing European Union Education and Training Policy, (Ed. D.Phillips-H.Ertl), Germany, 2003, s.13.

¹⁴ Ertl, a.g.m., ss.15-16.

¹⁵ Ertl, a.g.m., s.17.

prensipler arasında bir çeliksi bulunmaktadır. 128. maddenin yapısı Anlaşmanın genelindeki karar alma ve politika araçlarına uygun düşmemektedir. Bu ve bunun gibi belirsizlikler nedeniyle bu madde Avrupa hukukunda yorumlanması en zor maddelerden biri olmuştur. Bu maddeyi Avrupa Komisyonu geniş biçimde yorumlarken üye devletler daha kısıtlı bir şekilde yorumlayarak Topluluğa bu alanda sınırlı yetki verildiğini savunmuşlardır¹⁶.

1985 yılında Avrupa Adalet Divanı eğitim alanındaki yetki konusundaki görüşlerini açıklamıştır. Bu görüşte, ortak politikaların aşamalı olarak geliştirilmesi ve üye devletlerin aralarındaki işbirliğini genel prensiplerin uygulanması yanında öncelikli olmasını vurgulamıştır. 1989'da Adalet Divanı, Erasmus kararında, Topluluğun üye devletlere sorumluluklar yükleyen mesleki eğitim alanında ortak faaliyetler geliştiren düzenlemeler yapmaya yetkisi olduğu belirtilmiştir. Avrupa Adalet Divanı'nın bu kararı oldukça şiddetli tartışmalara yol açmıştır. Örneğin Almanya'ya göre karar uygulama sonuçlarını göz ardı etmektedir. Buna göre Almanya kendi içindeki eyaletlerin kültür alanındaki bağımsızlığının çiğnendiğini öne sürmüştür. Almanya ayrıca Avrupa Parlamentosu'nun ve Konseyi'nin bu alanda herhangi bir faaliyet için karar almada politik yeterliliğinin olmadığını ileri sürmüştür. Alman Eğitim Konseyi Avrupa kurumlarınca oluşturulan amaç ve politikaların ulusal devletlerin amaç ve politikalarının yerini alamayacağını belirtmiştir. Bu görüş ayrılıkları Roma Anlaşmasında yer alan hükümlerin Birlik kurumlarınca uygulanmasını geciktirmiştir.¹⁷

“Temel Aşama (1963-1976): Avrupa Konseyi'nin 2 Nisan 1963 tarihli ve 63/226 sayılı Mesleki Eğitimde Ortak Politikaların Oluşturulmasına Dair Genel Prensipler Kararı ile ilk kez 128. maddede belirtilen hususlar yerine getirilmiştir. Bu kararda mesleki eğitim alanında ortak bir politika oluşturulmasına yönelik 10 genel prensip üzerinde anlaşmaya varılmıştır. Bu prensipler herkesin çalışma yeri ve mesleğini özgürce seçebilmesi için yeterli eğitim almalarına ve yüksek istihdam düzeyine ulaşılmasına yönelik taahhüt ve kararlılığını içermektedir. Oluşturulan bu 10 prensipten ikincisi, herkese yeterli mesleki eğitimi garanti edecek ortak politika oluşturulmasını içermektedir. Ancak bu prensipler de hukuki dayanak tartışmasına

¹⁶ Phillips,D. “Interpreting EU Education and Trainig Policy”, Implementing European Union Education and Training Policy, (Ed.D. Phillips-H. Ertl.), Germany, 2003, ss.73-77.

¹⁷ Ertl, a.g.m., s.18.

konu olmuştur. Konsey tarafından konulmuş olmasına rağmen birçok üye devlet bu prensipleri hukuki olarak bağlayıcı kabul etmemiştir. Sonuç olarak, bu alandaki faaliyetler devletler üstü Topluluk çerçevesinde değil devletlerarası işbirliği şeklinde yürütülmüştür. Bu kararlar devletlerarasında olduğu kadar devletlerin kendi içinde de tartışma konusu olmuştur.”¹⁸

1963 tarihli Konsey kararındaki 10 genel prensip hukuki olarak bağlayıcı kabul edilmediğinden mesleki eğitim alanındaki ortak faaliyetler çok sınırlı kalmıştır. Bu eğilim, üye devletlerde mesleki eğitimin en öncelikli konu olarak kabul edilmemesinden dolayı daha da güçlenmiştir.¹⁹

“Topluluk V. Genel Müdürlüğü (Sosyal İşler) 1963-1976 yılları arasında eğitimden sorumluydu, ancak bu kurum da genel eğitim ile mesleki eğitim arasında sıkışmıştır. Topluluk temel olarak ekonomik temele dayanan bir oluşum olarak kabul edildiğinden mesleki eğitim işçilerin serbest dolaşmasını teşvik eden tek araç olarak görülmüştür”.²⁰ Eğitim ile ilgili esas çalışmalar 1970’li yıllarda başlamıştır. Bu yıllarda eğitim komitesi oluşturulmuştur. Bu yeni organda üye devletlerin eğitim bakanları görev almıştır. Komite genel eğitim alanında işbirliği ve daimi programlar başlatmıştır. Ancak Avrupa Komisyonu’ndan yeterli parasal kaynaklar ve personel desteği bulamadığı için etkisi çok sınırlı kalmıştır.

1970’li yıllarda eğitime olan ilgi artmıştır. Bu ilgi artışının arkasında iki temel sebep bulunmaktadır. Birinci neden, bu dönemde görev alan politikacıların kriz ve savaş tecrübelerinin olması ve geleceğin Avrupa vatandaşlığını oluşturmanın temel aracının eğitim olduğunu görmeleridir. Bu fikrin bir yansıması olarak Avrupa Üniversitesi Enstitüsü kurulmuştur. Savaş sonrası bir fikir olan üniversite kurulması fikri 1972’ye kadar beklemiş ve bu yıl 9 üye devletin böyle bir kurumun oluşturulması konusunda anlaşmasından dört yıl sonra İtalya’nın Floransa şehrinde kurulmuştur. Bu üniversitenin eğitim konuları sosyal ve insani bilimler ile sınırlıdır ve bir Avrupa Birliği kurumu değildir. Bu muallak konum Roma Anlaşmasıyla ilgili

¹⁸ Ertl, a.g.m., ss.18-19.

¹⁹ Philips, a.g.m., s.26.

²⁰ Ertl, a.g.m., s.26.

daha önce bahsedilen tartışmalardan kaynaklanmaktadır. Bu üniversite Topluluk genel çerçevesi dışında devletler arası bir anlaşma ile kurulmuştur.²¹

“Bu durum eğitim alanındaki işbirliği ve çalışmaların devletler üstü değil devletler arası düzeyde ele alındığının göstergesi olarak kabul edilebilir. Eğitime olan ilginin artmasında ikinci önemli neden, 1970’li yıllardaki zor ekonomik koşullardır. 1973 petrol krizi ile başlayan ekonomik depresyon sırasında genç işsiz sayısı artmıştır. 16 yaş ve altındaki birçok gencin okuldan ayrıldıktan sonra emek piyasasına hiçbir özelliği olmadan girmesi hem ulusal düzeyde hem de Topluluk düzeyinde eğitim konusunun yeniden değerlendirilmesine sebep olmuştur. Ancak, eğitim yine ekonomik gerekçelerle ele alınmıştır. Konseyin 1974 yılındaki kararında, Topluluk tam istihdamın bas öncelik olarak ele alındığı bir sosyal eylem programı üzerinde anlaşmıştır.”²²

Bu bağlamda mesleki eğitim ekonomik iyileşmenin temel bir ögesi olarak ele alınmıştır. Bu dönemde ekonomik kaygılar genel eğitim ile mesleki eğitimin ilişkilendirilmesine yol açmıştır. Bu durum mesleki eğitim konusunun Komisyon seviyesinde ve eğitim politikaları düzeyinde ele alınmasını sağlamıştır. Bu dönemde eğitim konusunda iki yaklaşım ortaya çıkmıştır. Bunlardan birincisi, mesleki eğitimin genel zorunlu eğitimin bir uzantısı haline getirilmesi, diğeri ise, genel eğitimin mesleki eğitimi güçlendiren bir unsur olarak görülmesidir.²³

1973 yılında Belçika Eğitim Bakanı Henri Janne tarafından hazırlanan ve “Janne Raporu” olarak bilinen “Eğitimde Topluluk Politikaları” başlıklı raporda ilk kez genel eğitim ile mesleki eğitim birlikte ele alınmıştır. Bu raporda, “mesleki eğitim ile genel eğitimin ayrı ele alınmasının Topluluk ortak eğitim politikası oluşturulmasında en büyük engel olduğu belirtilmiştir. Rapor ekonomi ile eğitim arasındaki sıkı ilişkiyi vurgulamış, eğitimin gelecek yıllardaki AT politikalarına dahil edilmesini savunmuş ve her fırsatta eğitimde Avrupa Boyutu’nun oluşturulmasından bahsetmiş, ancak Avrupa Milliyetçiliğinin oluşmasının önlenmesini istemiştir.”²⁴ Adı geçen rapordaki bulgular 1976 yılında Bakanlar Konseyince kabul edilen Eğitim Eylem Programı’nı oldukça etkilemiştir. Bu eylem

²¹ Ertl, a.g.m., ss.20-26.

²² Philips, a.g.m., ss.74-79.

²³ Philips, a.g.m., ss.74-79.

²⁴ Ertl, a.g.m., ss.27-29.

programı kararı 1974 başlarından beri düzenli olarak toplanan Eğitim Bakanlarınca alınmış ve Eğitim Komitesi kurulmuştur. Bu Komite'nin kurulması ve eylem programı genel eğitim alanındaki işbirliğinin gerçek temellerini oluşturmuştur. 1975 yılında Berlin'de kurulan ve 1995 yılında Selanik'e nakledilen Avrupa Mesleki Eğitimi Geliştirme Merkezi bu yeni girişimlerin bir ürünüdür. Merkezin görevi, üye devletlerarasında işbirliğinin geliştirilmesi ve mesleki yeterlilik ve niteliklerin karşılıklı tanınması ve geliştirilmesidir.

Bu merkez 1970'li yılların sonunda ve 1980'li yılların başında değişik politika seçenekleri oluşturmuştur. 1974 eğitim alanındaki işbirliğine dair Eğitim Bakanları Kararı (20 Ağustos 1974) AB'de eğitim konusunda en önemli kilometre taşlarından biridir. Karar, Avrupa eğitim işbirliğinin aşağıdaki üç temel prensibe dayanması gerektiğini belirtmiştir.²⁵

“1- AT'deki sosyal ve ekonomik politikalar aşamalı olarak uyumlu hale getirilmeli,

2- Eğitim sadece ekonomik hayatın bir parçası olarak düşünülmemelidir,

3- Her ülkenin gelenekleri göz önünde bulundurulmalı ve harmonizasyon tek başına bir hedef olmamalıdır.”

Adı geçen kaynakta yedi alanda ortak eylem işaret edilmiştir.²⁶

“1- Daha iyi kültürel ve mesleki eğitim,

2- Avrupa'daki eğitim sistemlerinde şeffaflığın oluşturulması,

3- Dokümantasyon ve istatistiklerin toplanması,

4- Yüksek eğitim kurumları arasında daha fazla işbirliği,

5- Diplomaların karşılıklı tanınması,

6- Daha iyi dil öğrenimi için öğretmen, öğrenci ve araştırmacıların dolaşımının geliştirilmesi,

²⁵ Ertl, a.g.m., ss.27-29.

²⁶ Ertl, a.g.m., s.29.

7- Eğitimin bütün türlerine tam ulaşımın sağlanması için eşit fırsatların oluşturulmasıdır.”

Avrupa Birliği Eğitim Politikalarının tarihçesine bakıldığında söz konusu raporun bu sürecin bir özeti olduğu görülmektedir. Öncelikle eğitim politikalarının ulusal yapılara ve geleneklere saygı çerçevesinde oluşturulmasının ve bununla birlikte gerekli harmanizasyonu da geliştirilmesinin gerekliliği vurgulanmıştır. Aynı zamanda Topluluk dillerin öğreniminin de önemi göz ardı edilmemiş bu sayede farklı kültürlerin kendilerinden vazgeçmeden ortak bir çatıda buluşabileceği kanıtlanmak istenmiştir.

2.2.Genişleme Aşaması (1976 -1992)

Programların Geliştirilmesi ve Mesleki Eğitim ve Eğitimde Avrupa Boyutu Konsepti bu bağlamda belirtilmesi geçerli bir olgudur.

1976 yılında Daimi Eğitim Komitesi kurulmuş ve eğitim alanındaki Topluluk Eylem Programları başlatılmıştır. Eylem Programı'nın içeriği, 1974 Bakanlar Kararının içeriğine çok benzerdir, ancak daha çok detay içermektedir. Bu Eylem Programı ile AT'deki eğitim sistemleri arasındaki bağların geliştirilmesi amaçlanmıştır. 1976 Eylem Programı, Komisyon'a eğitim uzmanlarının değişimi ve okullarda çalışma hayatına geçişlerin daha kolaylaştırılması yollarının araştırılması konularında yetki vermiştir. Bu eylem planını önemli kılan sadece bu özellikler değil, aynı zamanda hukuki düzenlemeler de ilk kez eğitim politikası konusunda Bakanlar Konseyince bir karar alınmasıdır. Bu eylem programı eğitim alanında birçok diğer proje ve girişimlere kapı açmıştır. Bütün bunlara rağmen eğitim alanındaki çalışmalar 1980 yılına kadar Birliğin tam açık yetkisinde değil, örtük bir yetkide yürütülmüştür. Roma Anlaşmasının 128. maddesinin açık olmayan hükümleri nedeniyle, eğitim alanındaki çalışmaların hukuki zemini Avrupa Adalet Divanı'nın bu maddeye ilişkin yorumlarını içeren kararlar dahilinde oluşmuştur. Bu kararlarda Topluluğun, üye devletleri bağlayıcı düzenlemeler kabul etme yetkisi olduğu belirtilmiş ve mesleki eğitim yüksek eğitimin bir parçası olarak

yorumlanmıştır. Topluluk, bu kararlara dayanarak eylemlerinin sayısını oldukça artırmıştır.²⁷

1980'li yılların başından itibaren Adalet Divanı'nın kararları Konsey ve Komisyon'u eğitim alanında yeni projeler ve programlar geliştirilmesi yönünde cesaretlendirmiştir. 1980'li yıllarda görülen işsizliğin geçici problem olmadığını anlaşılması ve bilgi teknolojileri alanındaki hızlı gelişmeler yeni programların geliştirilmesini de hızlandırmıştır. Bu programların öncüsü olan Commet 1986 yılında oluşturulmuştur. Bütçesi 206,6 milyon ECU olan bu eylem programı üniversiteler ve araştırma kurumları arasındaki işbirliğini kolaylaştırmıştır. Diğer taraftan, yüksek eğitim alanında Erasmus programına temel oluşturan program 1987 yılında başlatılmıştır. Bu dönemde mesleki eğitim alanında birçok program geliştirilmiştir. Bunlardan en önemlisi 1988 yılında başlayan Petra'dır. Bu program üye devletlerde birçok kişiye zorunlu eğitim sonrası en az bir yıl mesleki eğitime katılma fırsatı sağlamıştır. Petra programının hukuksal geçerliliği birçok üye devlet özellikle Almanya ve İngiltere tarafından Komisyona üye devletlerin üstünde yetki verildiği gerekçesiyle tartışma konusu yapılmıştır. Ancak, bu tartışmada Avrupa Adalet Divanı bir kez daha Komisyon lehine karar vermiştir. Divan kararında, Komisyona mesleki eğitim alanında Petra vb. programlar oluşturulması konusunda yetki verilmiştir.²⁸

1980'li yılların ortalarında Topluluk genelinde beş yeni program başlatılmıştır. Bu programlar dahilinde karşılıklı olarak mesleki niteliklerin ve yeterliliklerin tanınmasına alt yapı oluşturulmuştur. Sistemin çalışmasını teminin Avrupa Mesleki Eğitim Geliştirme Merkezi (CEDEFOP) çalışmalar başlatmış ve iki yüzden fazla meslek kayda geçirilmiştir. Bu girişimler sonucunda Avrupa Uluslar arası Münhal İşler İlan ve Müracaat Sistemi (SEDOC) ortaya çıkmıştır. Bu kayıtlar, mesleklerin profillerini ve diploma verilmesi için gereken mesleki özellikleri içermektedir. 1993 yılında AB, iki yüz dokuz meslek üzerinde anlaşmıştır. Meslek profillerinin tanımları ve karşılaştırma tabloları AB Resmi Gazetesi'nde yayınlanmıştır.²⁹

²⁷ Ertl, a.g.m., ss.20-23.

²⁸ Ulusal Ajans, a.g.k., ss.10-12.

²⁹ Ertl, a.g.m., ss.22-24.

Genel eğitim alanında, “Eğitimde Avrupa Boyutu Bağlamı” genişçe tartışılmıştır. Bu konsept Avrupa bütünleşmesi bağlamında ele alınmıştır ve ilk olarak 1973 Janne Raporu’nda ortaya çıkmış olmasına rağmen, Avrupa Boyutu özellikle belirtilmemiştir. Bu kavram esas itibariyle 24 Mayıs 1988 tarihli 88/C177/02 sayılı Bakanlar Konseyi kararında ortaya çıkmıştır. Bu Konseptin temel amacı, genç insanlar arasında Avrupa kimliğinin geliştirilmesi ve Topluluğun sosyal ve ekonomik gelişmesinde yer alması için hazırlanmıştır. Bu konsept yerini Maastricht Anlaşması’nda da bulmuş (m. 126) ve 1993 Yeşil Kitap (Green Paper) daha da geliştirilmiştir.³⁰

1986 yılında Tek Avrupa Senedi ile üzerinde anlaşılan ve 1 Ocak 1993’te yürürlüğe giren Tek Avrupa Pazarı’na hazırlık olarak yukarıda bahsedilen programlar yeniden yapılandırılmıştır. Tek Avrupa Senedi eğitime açıkça atıfta bulunmamaktadır, ancak bu dönemde üye devletler arasında zamanın eğitim konusuna eğilme zamanı olduğu konusunda kesin bir görüş birliğine varılmıştır. Yine bu dönemde AB kurumları ve Avrupalı eğitimciler Tek Avrupa Senedi’nin eğitim konusundaki sonuçları üzerinde genişçe tartışmışlardır. Bu tartışmalarda AB’de eğitim politikaları konusunda ilginin artmasının aşağıda belirtilen dört sebebi ortaya çıkmıştır: “Birincisi, ekonomik olarak rekabetçi olmanın temel ögesinin, niteliklerin ve yeteneklerin optimum kullanılması olarak görülmesi, ikincisi; işgücü dolaşımının ülkeler arası özellikler gerektirmesi, üçüncüsü; Tek Avrupa Pazarı’nın ekonomik olarak sahanın düzeltilmesini gerektirmesi yani, tüm Birlik genelinde işgücünde homojenliğin sağlanması, dördüncüsü ise; doğabilecek sosyal gerginliklerin azaltılması için bazı önlemlerin alınması gereğidir.”³¹

Avrupa Tek Pazarı bağlantılı bu gelişmeler sayıları artan Topluluk eylem ve programlarına zemin hazırlarken Komisyon’a da önceki yetkilerinin ötesinde yetki kullandığı politikalar geliştirme olanağı sağlamıştır. Bahsedilen dört topluluk programı yeniden düzenlenmiş ve süreleri 1993 yılına kadar uzatılmıştır. Erasmus II, Commet II 1990’da başlamış. Petra 1991’de yeniden düzenlenmiştir. Sürekli mesleki eğitimi geliştirmek için 1990’da Force Programı başlatılmıştır. Bu yenilenen programlar (Erasmus, Commet, Petra, Force) işgücü dolaşımını ve Birlik

³⁰ Ertl, a.g.m., ss.22-24.

³¹ Brock, C. – Tulasiewicz, W., Education in a single Europe, London, 2000, s.54.

seviyesinde rekabet gücünün artırılması ve Avrupa vatandaşlığı oluşturulması için uygulanmaya başlanmışlardır.³²

AB'nin yüksek eğitim alanındaki programlarının genişlemesi Ekim 1989'da Doğu Blok'unun yıkılması ile hızlanmıştır. Topluluk Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri ile işbirliğini desteklemek için yeni programlar başlatmıştır. Tempus bunlardan birisi olup 1990 yılından beri iki kez yenilenmiştir (Tempus II 1994-2000, Tempus III 2000-2006). Tempus aşamalı olarak eski Sovyet ülkeleri, Güneydoğu Avrupa, Orta ve Doğu Avrupa ülkelerini kapsayacak şekilde 28 ülkeye genişletilmiştir.³³

1990'lı yılların başlarına kadar eğitim alanında birçok program oluşturulmuş, bu programlar sayesinde üye devletlerdeki işçilerin çalışma koşulları ve yaşam koşullarının birbirine yaklaştırılması amacı da güdülmüştür. Bu amaca yönelik olarak 1989 tarihli hukuki olarak bağlayıcı olmayan "Social Chapter" in 15. maddesinde her işçinin mesleki eğitime erişebilmesi ve bundan ömür boyu yararlandırılması öngörülmüştür.³⁴

3. MAASTRICHT ANLAŞMASI

Eğitim alanında, Maastricht Anlaşması sonrasında birçok önemli gelişme ortaya çıkmıştır. Birliğin, eğitim alanında yetki ve sorumluluklarının artırıldığı 1970 ve 1980'li yıllarda Topluluk hukukunda açık olmayan hukuki zemin daha açık hale gelmiştir. Roma Anlaşması'nda yer alan ifadelerin açık olmaması sebebiyle, Komisyon'un teklifleri 1957-1992 yılları arasında daima ülkelerce bağımsızlıklarına müdahale olarak alınmış ve karşı çıkmıştır.

Böylece AB Anlaşması'nda mesleki eğitim ve eğitim konusu 126. ve 127. maddelerde açıkça ele alınmıştır. Her iki maddede Anlaşma'nın "Eğitim, Mesleki Eğitim ve Gençlik" başlıklı bölümünde yer almıştır. Bu Anlaşma'ya göre, genel eğitim alanında Birliğin rolü üye devletlerarasında işbirliğini teşvik ve destek ile sınırlıdır. Buna karşın Birliğin mesleki eğitim alanındaki yetkisi daha fazladır. Bu anlamda Maastricht Anlaşması mesleki eğitim alanında 1957 Roma Anlaşması ve 1986 Tek Avrupa Senedi'nde yer alan yetkilerin genişletilmesi olarak görülebilir.

³² Brock - Tulasiewicz, a.g.k., ss.55-56.

³³ Ertl,a.g.m., ss.23-25.

³⁴ Ertl,a.g.m., ss.24-25.

Genel Eğitim ile ilgili olan 126. madde şu hususu belirtir: “Topluluk, biryandan eğitim materyallerinin içeriği ve eğitim sisteminin örgütlenmesi ve kültürel ve dilsel çeşitlilik alanında üye devletlerin sorumluluğuna tamamen saygı duyarken, diğer yandan da gerekli hallerde, onların eylemlerini desteklemek ve tamamlamak yoluyla, üye devletlerarasında işbirliğini teşvik etmek suretiyle eğitim kalitesinin geliştirilmesine katkıda bulunur.” Mesleki Eğitim ile ilgili olan 127. maddede ise; “Topluluk, bir yandan mesleki eğitimin içeriği ve örgütlenişi konusunda üye devletlerin sorumluluğuna tamamen saygı duyarken, diğer yandan da onların eylemlerini destekleyen ve tamamlayan bir mesleki eğitim politikasını uygular.” denilmektedir.”³⁵

Yukarıda belirtilen 126. maddeye göre topluluk eylemleri şu amaçlara yönelmelidir; üye devletlerin dillerinin öğretilmesi ve yaygınlaştırılması yoluyla eğitimde bütünlük oluşturmak, diplomalarının ve eğitim sürelerinin akademik denkliliğini sağlayarak öğretmen ve öğrenci hareketliliğini teşvik etmek, eğitim kurumları arasında işbirliği kurmayı desteklerken bilgi ve tecrübe paylaşımını geliştirmek, uzaktan eğitimin geliştirilmesini desteklemek. 127. maddeye göre ise topluluk eylemleri şu amaçlara hizmet etmelidir; mesleki eğitim ve sürekli eğitim yoluyla endüstriyel değişimi uyumu kolaylaştırmak, mesleki eğitime girişi kolaylaştırmak ve başta gençler olmak üzere öğrencilerin ve eğitimcilerin hareketliliğini teşvik etmek, eğitim ve öğretim kuruluşları ve firmaları arasında öğrenim konusunda işbirliği, bilgi ve tecrübe alışverişini geliştirmek.

Maastricht Anlaşması'nın 127.maddesi, Birliği, amaçları gerçekleştirmek için gerekli olan önlemleri almaya yetkili kılmıştır. Bu gerekli önlemler ibaresi hukuki olarak bağlayıcı kararlar almaya yeterli bir yetki olarak yorumlanmıştır.127. madde Konsey'in işleyişi ile ilgili maddeye atıfta bulunmaktadır ve bu maddeden çıkan anlam mesleki eğitim konusunda basit çoğunluk oyu yerine nitelikli çoğunluk oyuyla karar alınmasıdır. Ayrıca buna göre, Avrupa Parlamentosu karar almada daha aktif role sahiptir. Maastricht Anlaşması'ndan önce Roma Anlaşması'nın 128.

³⁵ Brock - Tulasiewicz, a.g.k, ss.55-58.

maddesinin Konseyin karar alması için yeterli hukuki yetkiye sahip olup olmadığı tartışılmıştır.³⁶

Maastricht Anlaşması'nda genel eğitim ve mesleki eğitim 126. ve 127. maddelerde ayrı ayrı ele alınmış olmasına karşın son derece dikkatli formülize edilmiştir. Bu maddelerde Birliğin üye devletlerin eğitim sistemlerinin organizasyonu ve öğretim içeriklerine saygı gösterilmesi açıkça öngörülmüştür. Bu Birliğin ülkelerin kültürel otonomilerine sahip olmalarına ve bunu eğitimde uygulamalarını kabul etmesi anlamındadır.³⁷

İkincilik Prensipli (Principle of Subsidiarity)'ne göre, Birliğin yetkisi anlaşmalarda açıkça belirtilen eylemler ile üye devletlerin bağımsız olarak yeterince ulaşamadıkları hedefleri desteklemek amaçlı eylemleri kapsar.

Kültürel otonomi (madde 128), üye devletlerin ulusal ve bölgesel farklılıklarına saygı duyarak bütün üye devletlerin kültürlerinin gelişmesine katkıda bulunmaktır. Madde 126 ve 127'nin yeni birşey getirmediği, sadece 1970 ve 80'li yıllarda Komisyon tarafından üstlenilen görevleri teyit ettiğini, bu durumun da eğitim ve mesleki eğitimde bir Avrupa çerçevesi oluşturma fırsatını yok ettiğini ve bu maddede yer alan, harmonizasyonun tamamen reddedilmesi hükmü daha geniş ilerlemeyi engellediği ileri sürülmüştür. Özellikle Almanya ve İngiltere Birliğin eğitim alanındaki yetkilerinin genişlemesine karşı çıkmışlardır.³⁸

AB Komisyonu'nun 1993'te yayımladığı "Büyüme, İstihdam ve Rekabet Gücüne" ilişkin Beyaz Kitap (White Paper)'ta 21'nci yüzyıla girilirken göğüslenmesi gereken sorunlar ve izlenecek yollar özetlenerek, eğitim ve öğretimin ekonomik büyümeyi istihdama dönüştürme gereği olduğu vurgulanmıştır. AB Komisyonu söz konusu hedefe erişilmesinde daha fazla katkıda bulunabilmek için eğitim alanındaki programlarını yeniden düzenlemiştir. Socrates ve Leonardo Da Vinci her ikisi de madde 126 ve 127'ye dayanarak 1995'te başlatılmıştır. Socrates Konsey ve Parlamento kararı ile beş yıllık periyodu kapsayacak şekilde kurulmuştur (1995- 1999).

³⁶ Brock - Tulasiewicz, a.g.k, s.56.

³⁷ Ertl, a.g.m., ss.26-29.

³⁸ Brock - Tulasiewicz, a.g.k, ss.57-58.

1998’de Konsey ve Parlamento kararı ile Programa Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri ile Kıbrıs dahil edilmiş, bütçesi 850 milyon ECU’dan 920 milyon ECU’ye çıkarılmıştır. Bu program 1995’ten önce tesis edilen Erasmus, Lingua, Arion ve Comenius Programlarını içine almıştır. Leonardo Da Vinci 620 milyon ECO’lu bütçe ile 5 yıllık süreyi kapsayacak şekilde kurulmuştur. Bu programda içine Petra, Force, Eurotecnnet Programlarını tamamen, Lingua, Iris ve Commet Programlarının bazı kısımlarını içine almıştır. Her iki program da aynı yapı ve konuları içine alacak şekilde 2000-2006 yılları arasına uzatılmıştır.³⁹

Socrates II iki yeni alt program da içermektedir (Gruntvig ve Minerva). Leonardo II daha basit hale getirilmiş çok amaç yerine daha çok Avrupa boyutunun geliştirilmesi hedeflenmiştir. İkinci dönemde Socrates için 1850 milyon Euro, Leonardo için 1150 milyon Euro bütçe verilmiştir. Bütün bu programlar Birliğin genç işsizliğine karşı önlemlerinin önemli bir parçasıdır. Bu programların öne çıkan amacı, eğitim ve mesleki eğitimde Avrupa boyutudur. Bu anlamda programlar Maastricht Anlaşması’nda vurgulanan Avrupa boyutunu takip etmektedir. Ancak Anlaşma’da Avrupa boyutu kavramı açıkça tanımlanmamıştır. Bu eksiklik bu kavramın üye devletlerin eğitim uygulamalarını etkilemede başarısız olmasına yol açmıştır.⁴⁰

1993 Avrupa Konseyi’nin “Eğitimin Avrupa Boyutu” konusundaki Yeşil Kitap (Green Paper)’ta eğitimin kalitesinin artırılması ve gençlerin topluma ve is hayatına adapte edilmesi üzerinde durulurken, Avrupa Vatandaşlığı kavramı vurgulanmaktadır. Ancak bunları başarma araçları olarak tavsiye edilen hususlar (dil öğrenme, ülkelerarası projeler vs.) çok açık değildir. Diğer taraftan ikincilik Prensibi (the principle of subsidiarity) bunu zorlaştırmaktadır. Maastricht Antlaşması’nın 126-127. maddelerinin eğitim ve öğretim alanında Avrupa Birliği’ne son sözü verip vermediği geniş bir tartışma konusudur. Diğer bir konu olan Birliğin eğitim alanında daha fazla yetki üstlenip üstlenmemesi de daha da tartışmalı bir konudur.⁴¹

³⁹ Philips, a.g.m.,ss.26-28.

⁴⁰ Ertl, a.g.k., ss.24-27.

⁴¹ Ertl,a.g.m, s.27.

Amsterdam Anlaşması'nda ise, Birliğe daha fazla yetkinin tanınmamış olması üye devletlerin eğitimi kendi kontrollerinde tutma isteklerinin kesin bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. AB'de genel olarak sosyal politikalar özel olarak da eğitim politikaları ekonomik amaçlara ulaşmada birer araç olarak görülmektedir. Bu gerçek Maastricht Antlaşması ile de değişmemiştir. Avrupa Birliği'ndeki malların, hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaşım amacı, aynı zamanda işgücünün de serbest dolaşımını gerektirmektedir. Bu durumda mesleki niteliklerin uyumu daha da önemli hale gelmiştir. Dahası eğitim standartlarının kurulması, AB genelinde ulusal özelliklerin tanınması ve Avrupa standartlarının oluşturulması, karşılıklı mesleki sertifikaların tanınması ve sınıflandırılması için önemlidir.⁴²

AB'nin girişimlerinin bir yansıması olarak ulusal düzeydeki reformlar da Birliğin belirlediği sınıflamayı yakalama eğilimindedir. Ulusal düzeydeki bu düzenlemeler ile bu konudaki yaklaşma artacaktır. Maastricht Anlaşması'nda ulusal eğitim sistemlerinin harmanizasyonu yer almamasına karşın Konsey, Birlik içinde mesleki ve genel eğitim alanında daha da yaklaşmayı talep etmiştir. Ancak üye devletler bu alandaki otonomilerini bırakmak istememektedirler. Hemen hemen bütün üye ülkelerce Komisyonun eğitim alanında düzenleme yapma yetkisi reddedilmiştir. Özellikle Danimarka, Almanya ve Birleşik Krallık ikincilik Kuralı'nı öne sürerek şiddetle karşı çıkmışlardır.⁴³

4. AVRUPA YÜKSEK ÖĞRETİM SİSTEMİ

Avrupa'da yükseköğretim sistemleri ve müfredat yapıları çeşitlilik göstermektedir ve bütün ülkelerin yerleşik, tamamen işleyen bir kalite güvence sistemi yoktur. Var olan Kalite Temin sistemleri ortak özellikler gösterse de özellikle kullanılan yöntem ve mekanizmalar açısından bakıldığında, hizmet ettikleri yükseköğretim sistemleri yapıları, amaç ve hedefleri ve programlarının içeriği bakımından farklılık göstermektedir.⁴⁴

⁴² Ertl,a.g.m., ss.30-31.

⁴³ Ertl,a.g.m., s.28.

⁴⁴ European Commission, Trends in Learning Structures in European Higher Education, European University Association,y.y.y., 2003.

Bu farklılıklar, şeffaflığı geliştirecek ve uluslar arası düzeyde karşılaştırma yapılmasını mümkün kılacak ortak kalite göstergelerinin tanımlanmasını zorlaştırmaktadır. Özelliklerin uluslar arası karşılaştırılmasını zora sokan bir başka faktör de standartlar ve kalite için şeffaf bir ulusal kriter olmamasıdır.

Avrupa Birliği 165 nolu kararda da belirtildiği gibi, öğretimde mükemmeliyetçiliğin merkezî olarak Avrupa'nın konumu, üçüncü dünya ülkelerinin üniversiteleri ve uluslar arası eğitim arayışı içinde olan öğrenciler tarafından her zaman anlaşılıp takdir edilmemektedir. Bunun arkasındaki sebeplerden bir tanesi, Avrupa yükseköğretiminin bir kimlikten yoksun oluşudur.⁴⁵

Diğer bir sebep de kalite garanti süreçlerinin şeffaf olmamasıdır. Üniversitelerin daha çekici hale getirilebilmesi için dünya çapında kabul gören bir kalite garantisi gereklidir, günümüzde de yükseköğretimde kalite göstergeleri konusunda minimum standartların belirlenmesi ve bu standartların uluslar arası düzeyde kabul edilmesine yönelik çalışmalar sürdürülmektedir.

Petersen, yükseköğretimde kalite ölçümünün çok yönlü olduğunu, kalitenin tek bir ölçüsünden söz etmek yerine bir 'kalite profili'nden söz etmenin daha doğru olacağını belirtmektedir. Petersen, kalite konusunda bazı yaptırımlardan da söz etmektedir. Ona göre üniversitelerde öğretim elemanlarının, programların ve bölümlerin kabul edilemez bir kalite düzeyine düşmesi durumunda üniversite müdahale etmelidir.⁴⁶ Üniversite kendisi belirli bir kalite düzeyinin altına düşerse ve kendisi bir iş yapamıyorsa dışarıdan müdahale edilmelidir.

Toplumların entegrasyonunda en önemli öğeler, kurumlar ve sivil toplum örgütleri olagelmıştır. Kurumların arasında uluslar arası boyutta ilişkiler geliştirme ve evrensel olma özelliği nedeniyle üniversitelerin önemli bir işlevi vardır. Bu bağlamda üniversitelerin özellikleri beş başlık altında incelenebilir: "Üniversiteler ortak amaçlara sahiptirler, üniversiteler aynı evrensel dili kullanmaktadırlar, üniversiteler öğrenci ve öğretim üyesi değişim programları uygularlar,

⁴⁵ European Association for Quality Assurance in Higher Education, Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area, Helsinki, 2005, s.24.

⁴⁶ Petersen,J., Internationalizing Quality Assurance in Higher Education, Chea Occasional Paper,y.y.y. ,1999.

üniversitelerarası ortak ders programları yaygındır, üniversiteler ortak araştırma programları sürdürmektedirler.”⁴⁷

Küreselleşen dünyada bu tür akademik değerlendirme, kalite kontrol ve güvence ve akreditasyonun uluslar arası boyutlar kazanması muhtemel bir gelişmedir. Zira, işgücünün uluslar arası hareketliliği artmış, ulusal düzeydeki şirketlerin transnasyonalleşmesi sonucunda üretim ve Ar-Ge faaliyetleri bir ülke yerine, birbirini tamamlayan parçalar halinde, birden çok ülkede yapılmaya başlanmıştır.

Tüm ülkelerde kaliteyi artırma yönündeki çabalar aşağıda sıralanan konular üzerinde odaklanmaktadır: Avrupa Üniversiteler Birliği tarafından yürütülmüş olan “Kalite Kültürü” projesinde bütün kalite tartışmaları, akademik ortamdaki faaliyetlerin karmaşıklığını, sorunsal yapılarını ve çıktıları ölçmenin zorluklarını göz önüne alması üzerine kurulmuştur. Araştırma grupları genellikle kriter ve standart tartışmalarından uzaklaşarak kendi alanları için hedef ve amaçları tartışmayı tercih etmektedirler.

“Öğrenci destek hizmetleri araştırma grubu”, bu alana bütünsel olarak yaklaşılmasını ve öğrencinin refahıyla birlikte akademik performansını yükseltmek üzere tasarlanmış programlar ve faaliyetler sunmayı önermiştir. Uluslar arası ilişkilere odaklanan “işbirlikçi düzenlemeler araştırma grubu”, kendi alanları için aşağıdaki hedefleri belirlemiştir:

“- eğitim alanında dış çevreyle işbirliğini geliştirmek için öncelikli şartlar geliştirmek (İngilizce öğretilen programlarda, kredi sisteminin kullanımı, uygulamalı yerleştirmenin, öğrenimin ayrılmaz bir parçası olarak dahil edilmesi, çalışmaların kabulünde tek bir kriter kullanılması),

- sözleşmeye bağlı olarak, Avrupa’da ve Avrupa dışında stratejik ortaklar ağı oluşturmak; örneğin daha fazla sayıda ab eğitim ve araştırma projesine katılmak, dışarıdan finanse edilen projelerden elde edilen geliri arttırmak,

⁴⁷ Korkut,H., Sorgulanan Yüksek Öğretim, İstanbul, 2001, ss.147-148.

- (dışarı giden ve içeri gelen) öğrenci değişimi sayısını ve doktora öğrencileri ve genç öğretmenlerin hareketliliğini arttırmak için, bir dizi çekici, kurumsallaşmış, sözleşmeye bağlı değişim programları sunmak,

- üniversitenin dış ortaklarla kalite işbirliği gelişimine katkıda bulunan ve aktif olarak çalışan kişiler ve bölümlere teşvikler vererek fakültelerin ve bölümlerin uluslar arası değişime katılımlarını arttırmak,

- Avrupa'da kullanılan göstergelere göre (akademik dönüt, öğrencileri seçme yöntemleri, üniversitelerin faaliyetleri, insan kaynakları yönetimi, bilimsel araştırma, mezun olan öğrencilerin performansı) kalite hedeflerini ölçmek,

- kültürü üniversite genelinde yaymak için bürokrasiyi minimum düzeyde tutarak kurum içerisinde esnek ve dinamik bir örgütsel yapı oluşturmak,

- üniversitenin uluslar arası faaliyet ve anlaşmalarına dışarıdan değerlendirme yapılmasını sağlamak.”⁴⁸

Standartlar kalite kavramı ile beraber ele alınırken birçok ülkede uygulama sırasında sıkıntılara yol açmıştır. İngiltere'de öğretim kalitesi belirli standartlara göre değerlendirilmeye çalışılmışsa da zamanla bu standartlar her bir bölümün kendi amaç ve hedeflerine göre şekillenmeye başlamıştır.

İngiltere Yükseköğretim Kalite Konseyi, kalite ve standartların kurumsal prosedürlerde nasıl uygulandığını denetlerken daha sonraları bu denetimi standartların genel anlamı ve kurumlara nasıl entegre edilebileceği üzerine yoğunlaşmaya başlamıştır. Mezun Standartları Projesi (1997) de bu anlayış doğrultusunda ortaya çıkmıştır. Böylece standartlar ulaşılması hedeflenen değil minimum düzeyde sağlanması gereken düzeyler olarak ele alınmaya başlanmıştır.⁴⁹

Kalite gibi standartlar da görecelidir, fakat statik değildirler. Rekabet yüzünden sürekli yukarı doğru hareket ederler. Bu yüzden bütün devletler, bireysel

⁴⁸ European Commission, a.g.k., ss.6-9.

⁴⁹ Woodhouse, D., “Quality and Quality Assurance”, Quality and Internalisation in Higher Education, OECD Paris 1999, s.36.,
http://books.google.com/books?hl=tr&lr=&id=ckc6i5n86IsC&oi=fnd&pg=RA1-PA29&dq=D.+Woodhouse+Quality+and+Quality+Assurance&ots=Bv3ZiISvXk&sig=DIMYJecNb81AJVNaX_-I6YbX4W8#PRA1-PA30,M1

performansla ulusal ya da uluslar arası averajları karşılaştırarak standartları “geliştirmeye” çalışırlar.

Avrupa Birliği ülkelerinde yükseköğretimdeki standart kavramı, Bolonya deklarasyonunda belirtilmiş olan kültürel çeşitlilik kavramı ile beraber ele alınmaktadır. Bu bağlamda, standartların farklı ulusal platformlara uyarlanabilecek olan esnek bir çerçevede kullanılmasına karar verilmiştir.⁵⁰

4.1. Sorbon Ortak Deklarasyonu–1998

Avrupa Yüksek Öğrenim Sistemi Yapısının Uyumlulaştırılması için ortak bildirge, Fransa, Almanya, İtalya ve Birleşik Krallık adına 4 bakan tarafından bildirilmiştir.

Bir yandan Birlik genelinde programların oluşturulup uygulandığı bir yandan da yetki tartışmalarının devam ettiği eğitim konusunda önemli gelişmeler 1990’lı yılların ikinci yarısında ortaya çıkmıştır. 1998 yılında Almanya, Fransa, İngiltere ve İtalya Eğitim Bakanları’nın imzasıyla yayınlanan Sorbon Bildirisi eğitim alanında yeni bir sürecin başlangıcı olmuştur. Bu bildiri, Avrupa bilgi temelini oluşturmanın önemi belirtilerek, sürekli mesleki eğitime, hareketliliğin ve dolaşımın önemine, diploma ve özelliklerin karşılıklı tanınmasının, iki aşamalı yüksek eğitim ve kredi transfer sisteminin kurulmasının önemine vurgu yapılmıştır.⁵¹

Avrupa yüksek öğretim alanı oluşturulmasına ilişkin yasal düzenlemeleri kapsamında Gümrükçü ve Taşdemir Sobornne Deklarasyonu’nu Avrupa Birliği üye ülkelerinden, Fransa, İtalya, İngiltere ve Almanya arasında 25 Mayıs 1998 yılında Sobornne Üniversitesi’nin 800’üncü yıl dönümü dolayısıyla bir araya gelen dört üye ülkenin Milli Eğitim Bakanları’nca imzalanıp, Avrupa Yükseköğretim Sistemi’ni Uyumlaştırma Projesi altında yayınlandığını, diğer AB üye ülkelerinin ise kendi

⁵⁰ Woodhouse, D., “Quality and Quality Assurance”, Quality and Internalisation in Higher Education, OECD Paris 1999, s.36.,
http://books.google.com/books?hl=tr&lr=&id=ckc6i5n86IsC&oi=fnd&pg=RA1-PA29&dq=D.+Woodhouse+Quality+and+Quality+Assurance&ots=Bv3ZiISvXk&sig=DIMYJecNb81AJVNaX_-I6YbX4W8#PRA1-PA30,M1

⁵¹ Ertl, a.g.m., ss.27-29.

görüşlerinin alınmaması, “uyumlaştırma” teriminin kabul edilmediğinden dolayı üye ülkelerce onaylanmadığını ifade eder.⁵²

Avrupa yüksek öğretimi geliştirme projeleri kapsamında Gümrükçü ve Taşdemir (2002) Sorbonne Deklarasyonu’nun üye ülkelerce onaylanmadığından, Avrupa Birliği 29 üye ülkenin yüksek öğretimden sorumlu bakanlarının 1999 yılında İtalya’nın Bologna kentinde Bologna Deklarasyonu’nu imzaladıklarını, Avrupa Yükseköğretim Alanı’nın 2010 yılına kadar birbirini takip eden reformların belli zaman dilimlerine yayılarak gerçekleştirilmeyi amaçlayan Bologna sürecinin başladığını ifade eder.⁵³

4.2. Bologna Deklarasyonu–1999 ve Lizbon Deklarasyonu–2000

Sorbon Ortak bildirisi sonrasında gelen ve 29 Avrupa ülkesinin Milli Eğitim Bakanı tarafından, 2010 yılına kadar uyumlu ve işbirliği içerisinde Avrupa Yüksek Öğrenim Alanı (EHEA) oluşturulmasına yönelik imzalanan 1999 Bologna Deklarasyonu bu yeni sürecin en önemli dönüm noktasıdır.⁵⁴

23-24 Mart 2000 tarihlerinde gerçekleştirilen Lizbon Zirvesi’nde AB’nin, istihdamı güçlendirmeyi ve bilgi üzerine kurulu bir ekonomi çerçevesinde ekonomik reform ve sosyal uyumu gerçekleştirmeye yönelik yeni stratejisi (Lizbon Stratejisi) tanımlanmıştır. Lizbon Stratejisi ile Birliğin bilgiye dayalı, rekabet edebilir, gelişmiş bir işgücüne ve sürdürülebilir kalkınmaya dayanan bir ekonomiye sahip olması, yenilikçi faaliyetlerin güçlendirilmesi, sosyal güvenlik ve eğitim sistemlerinin modernleştirilmesi amaçlanmaktadır. Strateji kapsamında, üye ülkelerin istihdam, eğitim ve bilgi teknolojileri alanlarında 10 yıllık bir sürede ulaşmaları gereken hedefler belirlenmiştir. Eğitim Öğretim Hedefi- 1’e göre; “bu iddialı hedefi gerçekleştirmek için ekonominin radikal dönüşümünün yanı sıra, sosyal refah ve eğitim sistemlerinin de modernleştirilmesi gereklidir, 2010 yılı itibarıyla Avrupa, eğitim sistemi ve eğitim kalitesi ile dünyanın lideri olmalıdır, bu hedef Avrupa genelinde eğitim sisteminin kökten reformunu gerektirmektedir, her ülkedeki ulusal durum ve kültürle uyumlu olmak kaydıyla, Avrupa genelinde ortak deneyimlerin

⁵² Gümrükçü, H. ve Taşdemir, A., Uluslararası Türkiye-Avrupa Üniversitesi neden ve niçin?, Avrupa-Türkiye Araştırmaları Enstitüsü, Hamburg, 2002.

⁵³ Gümrükçü - Taşdemir, a.g.k.

⁵⁴ Ertl, a.g.m., s.29.

paylaşılması, ortak hedeflere yönelik işbirliği yapılması ve birbirinin deneyiminden faydalanılması suretiyle gerçekleştirilecektir.” Eğitim Öğretim Hedefi- 2’ye göre ise; “eğitimde farklılıkların korunarak ortak hedeflerin benimsenmesi, açıklık, karşılıklı güven ve tanıma, birbirinin deneyimlerinden yararlanma koşulları gerçekleştirilmelidir.”⁵⁵

Avrupa Konseyi, Öğretim Konseyi’nden, bir yandan ulusal farklılıklara saygı duyarken ortak endişelere odaklanarak öğretim sistemlerinin somut hedeflerini genel olarak değerlendirerek kapsamlı bir rapor sunmasını istemiştir. Öğretim ve eğitim sistemlerinin geleceğe yönelik somut hedefleri hakkındaki rapor Stockholm Avrupa Konseyine Mart 2001’de sunulmuştur. Bu rapor aşağıdaki, kararlaştırılmış 3 stratejik hedefi ortaya koymakta olup, bu hedefleri 13 ilişkili hedefe ayırmaktadır. “Stratejik Hedef 1; AB’de öğretim ve eğitim sistemlerinin kalitesini ve etkinliğini iyileştirmek için öğretmenler ve eğitimcilerin öğretim ve eğitimini iyileştirme, bilgi toplumu için yetenekleri geliştirme, herkesin bilişim teknolojilerine erişimini sağlama, bilimsel ve teknik tahsilere katılanları artırma, kaynaklardan azami yararlanmayı içermektedir. Stratejik Hedef 2; herkesin öğretim ve eğitim sistemlerine erişimini kolaylaştırmak için açık öğrenim ortamı sağlama, öğrenimi daha cazip hale getirme, aktif vatandaşlığı, eşit fırsatları ve sosyal bütünleşmeyi desteklemeyi içermektedir. Stratejik Hedef 3 ise; öğretim ve eğitim sistemlerini daha geniş dünyaya açabilmek için iş yaşamıyla, araştırmayla ve genel olarak toplum ile bağlantıları güçlendirme, girişim ruhunu geliştirme, yabancı dil öğrenimini iyileştirme, dolaşımı ve değişimi artırma ve Avrupa işbirliğini güçlendirmeyi kapsamaktadır.”⁵⁶

Lizbon sürecinde yer alan hedeflere ulaşılması için kullanılan en önemli araçlar AB eğitim programlarıdır. Bu programlar dahilinde yürütülen çalışmalar çok sayıda alt programları ve eylemleri içermektedir.

4.3. Berlin Deklarasyonu–2003

1980’lerin başından bu yana kalite, yükseköğretim konusundaki pek çok tartışmanın temelini oluşturmuştur. Amerika ve Kanada’da kalite değerlendirmesi

⁵⁵ http://ec.europa.eu/education/policies/2010/et_2010_en.html, (16.07.2008)

⁵⁶ Policies, http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/rep_fut_obj_en.pdf, (16.07.2008)

konusundaki yaklaşım ve araçlarda bir artış olmuştur. İngiltere’de “kalite” yükseköğretimde bir öncelik haline gelmiştir. Fransa’da Ulusal Değerlendirme Komitesi kurulmuştur. Hollanda’da kalitenin başrolü oynadığı etkili bir politika bildirgesi yayımlanmıştır.⁵⁷

Danimarka, Finlandiya, İspanya ve diğer bir kaç ülkede kalite değerlendirme sistemi kurulması yolunda ciddi adımlar atılmıştır. Kaliteye karşı artan bu talep, bir kaç sebeple açıklanabilir. Bunlardan bir tanesi genişleyen yükseköğretim sistemleridir. Öğrenci topluluğunun hızlı büyümesi ve bu artışa paralel olarak öğrenim alanlarının, departmanların ve hatta kurumların sayısında bir artış olması, yükseköğretim için kamu giderlerinin miktarı ve yönlendirilmesi konusunda sorulara sebebiyet vermiştir.⁵⁸

Konuyla alakalı diğer bir faktör de pek çok ülkede kamu giderlerinin sınırına ulaşılmış olmasıdır. Bütçe kesintileri operasyonları otomatik olarak süreç ve ürünlerin kalitesi konusunda sorulara sebep olmaktadır. Üçüncü faktör teknoloji temelli tasarruflara geçişle alakalıdır. Bu, pek çok ülkede, öğrenci talebini ekonomik gelişim anlamında daha önemli görülen alanlara yönlendirmek için politikaları da beraberinde getirmektedir. Bu gelişmeler, son on yılda devletleri kalite kontrol politikalarına yönlendiren hususun yükseköğretimin dış değerleri olduğunu göstermektedir. Yükseköğretim kurumlarında artan maliyetleri azaltabilmek için kalite değerlendirme mekanizmaları ve prosedürleri gerekmekteydi. Sonuç olarak, bazı ülkelerde yeni kalite değerlendirme sistemleri ve kalite kontrolü geliştirilmiştir. “18 – 19 Eylül 2003 tarihlerinde Berlin’de düzenlenmiştir. Bologna Bildirisi ile başlayan sürecin önemli aşamalarından biridir. Konferans sonucu alınan kararları imzalayan ülke sayısı 40’tır. Yapılan görüşmelerde üç temel öncelik konusu belirlenmiştir. Bunlardan ilki; yükseköğretimde üç aşamalı (lisans, yüksek lisans ve doktora) sistemin uygulamaya konmasıdır. Diğer öncelik konusu; diplomaların tüm üniversite dereceleri için Avrupa dillerinden hazırlanmasıdır. Üçüncü öncelik konusu olarak da; ulusal kalite güvence sistemlerinin kurularak, geliştirilmesi konusudur.”⁵⁹

⁵⁷ Ulusal Ajans, a.g.k., ss.31-41; “Berlin Deklarasyonu”, <http://iro.atilim.edu.tr/berlin.htm>

⁵⁸ Ulusal Ajans, a.g.k., ss.31-41; “Berlin Deklarasyonu”, <http://iro.atilim.edu.tr/berlin.htm>

⁵⁹ Ulusal Ajans, a.g.k., ss.31-41; “Berlin Deklarasyonu”, <http://iro.atilim.edu.tr/berlin.htm>

AB eğitimi, gelişme ve ilerlemenin ön koşullarından biri olarak görmektedir. Bu nedenle; eğitim ve öğretim sistemlerini gerek yapısıyla, gerek kullanılan yöntemlerle ve gerekse eğitim alanında yaptığı harcamalarla sürekli bir iyileştirme ve geliştirme çabası içindedir. Berlin bildirisinde kurulması plânlanan ve günümüzde uygulanması için yoğun çalışmaların yapıldığı Avrupa Yükseköğretim Alanı'nın oluşturulması, kalite süreçlerinin etkili bir yapıya oturtulmasını ve işletilebilmesini gerektirmektedir.

Yükseköğretim kurumlarının birbirlerinin kopyası olması beklenmemekle beraber, uluslar arası değişim programlarının uygulanmasına imkân veren her türlü öğretim, öğrenme ve araştırma faaliyetlerinde minimum kriterler, Avrupa Yükseköğretim Alanı'nın genel hatlarını çizmektedir. Yükseköğretim kurumlarının gelişimi ve kalite kültürüne adaptasyonları “uluslararasılaşma” ve “kültürel çeşitlilik” kavramlarının uyumlu birlikteliği ile sağlanmaktadır. Diğer bir deyişle, her bir yükseköğretim kurumu amaçlarını, bulunduğu kültür ve sosyal çevreye bağlı olarak geliştirirken diğer ülkelerdeki standartların ve göstergelerin farkında olup bu standartlara kendi tarzıyla uymaya çalışacaktır.⁶⁰

5. BOLOGNA SÜRECİ

Bilgi toplumunun beraberinde getirdiği gelişme ve bilginin sürekli sorgulanması, eğitim alanındaki gelişmeleri ve yenilikleri kaçınılmaz kılmıştır. Bilginin üretildiği, sorgulandığı ve geliştirildiği temel kurumların başında gelen yükseköğretim kurumlarının gelişmesi de bu döngünün bir parçası olmaktadır. Bilgi toplumunda eğitim sistemi öğrencileri öğrenmeye hazırlarken öğrenilecek bilginin niteliği de sürekli değişmektedir. Bilgi toplumunda ekonomiye temel oluşturan husus bilgi tabanıdır. Bu bilgi tabanı, bireylerin bir yaşam sürmesini sağlarken, aynı zamanda onların yaşamlarını kazanmaları için gerekli donanımı vermektedir.⁶¹

Üniversitenin temel araçları arasında kültürü yaymak, meslekî öğretim yapmak, bilim üretmek, bilimsel araştırmalarda bulunmak gibi eylemler yer almaktadır.⁶²

⁶⁰ “Berlin Deklarasyonu”, <http://iro.atilim.edu.tr/berlin.htm>

⁶¹ Hesapçıoğlu, M., Öğretim İlke ve Yöntemleri: Eğitim Programları ve Öğretim, İstanbul, 1998.

⁶² Bursalıoğlu, Z., Eğitimde yönetimi anlamak sistemi çözümlmek, İstanbul, 2000, ss.23-44.

Korkut' a göre insan kaynağını geliştirmek, kalkınmanın gerektirdiği insanın bilgi ve becerisini artırma sürecidir eğitimde fırsat eşitliğinin yeterli nicelikte ve istenilen kalitede devlet tarafından sağlanması gerektiğini savunmaktadır. Tüm tartışmaların odak noktası, nitelik ve nicelik açısından ihtiyaç duyulan insan gücünü belli hedefler doğrultusunda yetiştirmektir.⁶³

21. yüzyılda tüm dünya eğitim sistemlerinde çeşitli şekilde araştırılan temel konulardan biri, bu kurumların nasıl daha etkili biçimde bilgi üretimine katkıda bulunacakları ve bilginin yayılmasının nasıl daha iyi sağlanacağı konusudur. Buna bağlı olarak da kalite arayışları ve akreditasyon kaçınılmaz süreçler olarak ortaya çıkmaktadır.

Yükseköğretim sistemleri bilgi toplumu ile beraber daha evrensel bir alana yayılmaya başlamışlardır. Bu bağlamda, kalite ve akreditasyon süreçleri sadece kurumsal etkililik ve ulusal şeffaflık anlayışından çıkarak uluslar arası bütünlük ve uyum çerçevesinde belirli standartlara ulaşma olarak ele alınmaya başlamıştır. Avrupa Birliği Yükseköğretim kurumları arasında böylesi bir birliği oluşturmak amacıyla Avrupa Yükseköğretim Alanı (EHEA) oluşturulmuştur.

Bergen Bakanlar toplantısında, Avrupa Yükseköğretim Alanı'nın dünyanın tüm merkezleri tarafından kabul görülebilir olması ve öğrencilerin eğitim almak için tercih edeceği kurumlardan oluşmalarına yönelik kararlar alınmıştır. Bu konjonktürde, çağdaş bir eğitim ortamı olarak üniversite, eskisiyle kıyaslandığında çok yönlü işlevleri yerine getirmektedir. Çağdaş eğitimi gerçekleştirebilecek üniversite, öğretim elemanı, öğrencisi, fizikî ortamı ve sosyal atmosferi ile bir bütünlük oluşturmak durumundadır.

Bu bütünlük içinde öğrencinin ve öğretim üyelerinin çok yönlü katılımı esastır. Çağdaş üniversite yalnız kendi içinde değil, üniversitelerarası koordinasyon ve işbirliği fırsatları çerçevesinde de gelişmeli; üniversitenin yönetiminde ve koordinasyon kurallarının oluşumunda üniversiteleri bilen, tanıyan elemanlar yer almalıdır. Bu katılım, öğrencinin derslerin işlenmesi sırasındaki aktifliğinden, üniversite içindeki çeşitli sosyal faaliyetlere katılımına, ortak araştırmalara,

⁶³ Korkut, a.g.k.; European University Association (European Commission), a.g.k., ss.12-24.

programların hazırlanması ve yönetim gibi alanlar ile ilgili çok geniş bir yelpaze içinde düşünülmelidir.⁶⁴

21. yüzyıl organizasyonları, öğrenmeyi içselleştiren ve bu yolla üretim kalitesini sürekli geliştiren organizasyonlardır. ‘Öğreten’ kurum kimliğindeki üniversitelerin, ‘öğrenen örgüt’ olma yolunda attığı adımlar, toplumun refah seviyesinin artmasının yanı sıra, bilimin ilerlemesi için de hayati önem taşımaktadır. Üniversitelerin bilgi toplumuna geçiş sürecinde üstlendiği rol göz önüne bulundurulduğunda, üniversitelerde bilgi paylaşımı ve akademik tartışma ortamlarının geliştirilmesi son derece gereklidir.

Ülkemiz açısından değerlendirildiğinde, Avrupa Birliği ile entegrasyonun lokomotif, evrensel değerlerin yeni kuşaklara aktarılması misyonunu üstlenen üniversiteler olacaktır.

Yükseköğretimin merkezine öğrenci konulduğunda araştırma, öğretim ve öğrenmeye bağlı süreçlerin tümü bu döngünün bir parçası olarak işlerken, sistemin sağlıklı işleyebilmesinde öğretim elemanı, idari kadro, yönetim yapısı ve sunulan idari – akademik fiziksel imkânlar gibi birçok alt etmen kalite döngüsünün önemli birer parçalarını oluşturmaktadır. Öğrencinin merkeze alınması düşüncesi Avrupa Birliği Komisyonu tarafından üzerinde hassasiyetle durulan bir konudur.⁶⁵

Berlin Bildirisinde (2003) öğrencilerin yükseköğretim yönetiminin ortakları olduğu, bu sorumluluğun ulusal yönetim düzeyine de aktarılacağı vurgulanmaktadır. Bu düşünce, yükseköğretim kurumlarında yönetimde karar alma ve uygulama süreçlerinde öğrencinin merkeze alınmasını gerektirmekle beraber, kalite prensibinin de temelini oluşturmaktadır. Avrupa Öğrenciler Birliği’nin araştırma sonuçlarında, öğrencinin katılımının olduğu ülkelerde sistemin daha iyi bir şekilde işlediği ortaya çıkmaktadır. Ancak öğrenciyi yönetimin tüm süreçlerine dahil eden bir kaç ülke bulunmaktadır.

1999 yılında, 29 Avrupa ülkesinin milli eğitim bakanı, 2010 yılına kadar uyumlu ve işbirliği içerisinde EHEA oluşturmayı amaçlayan Bologna

⁶⁴ http://ec.europa.eu/education/policies/educ/boliogna/bologna_en.html, (16.07.2008)

⁶⁵ http://ec.europa.eu/education/policies/educ/boliogna/bologna_en.html, (16.07.2008)

Deklarasyonu'nu imzalamıştır. Katılımcı ülke sayısı 2006 yılı itibariyle 40'a ulaşmıştır.

Bologna Süreci'nin vizyonu;

“- 2010 yılına kadar geniş katılımlı Avrupa Yüksek Öğretim Alanı'nın oluşturulması,

- Öğrenci ve öğretim üyelerinin serbestçe hareket edebildikleri ve öğrenimlerinin karşılıklı tanındığı bir alanın oluşturulması,

- Yüksek kaliteli, zengin gelenek ve kültür temeline dayalı bir Avrupa Yüksek Öğretim Alanı'nın küresel yapıda yerini alması olarak tanımlanmıştır.

- Avrupa Birliği üniversiteleri, bilim ve teknoloji alanında, lisans ve lisansüstü düzeyde oldukça fazla mezun vermelerine rağmen kariyer olarak araştırma alanlarını seçen insan gücünün Amerika Birleşik Devletleri ve Japonya'dan düşük olması (Avrupa 1000'de 5.5, Amerika Birleşik Devletleri 1000'de 9.0, Japonya 1000'de 9.7) ve Avrupa Birliği ülkelerinin 2010 yılına kadar 700.000 araştırmacıya gereksinim duyması.

- Avrupa'dan Kuzey Amerika ülkelerine “beyin göçünün” yüksek olması;

- Üniversite-Sanayi işbirliğinin yetersizliği, reformların gerçekleşmesi, “Bilgi Avrupası'nın” yaratılması, uluslararası düzeyde rekabetin artırılması ve ekonomik refahın sağlanmasında önemli sorunlar olarak gözlenmiş, bu sorunların aşılmasında, Bologna Süreci içinde, Bologna-Prague reformlarının geliştirilmesine gereksinim duyulmuştur.”⁶⁶

Bu amaçla, Avrupa Konseyi, Mart 2000'de Lizbon'da büyüme ve ekonomik refah için bilginin önemli bir meta olduğu ve Mart 2002'de Barselona'da, Avrupa öğretim ve eğitim sisteminin dünya kalitesinde referans olması gerektiği ve Avrupa Birliğine Üye ülkelerin 2010 yılına gayri safi milli hasıllarının %3'nü araştırma ve geliştirme faaliyetlerine ayırmak zorunda oldukları açıklanmıştır. Bologna Süreci, temel olarak Avrupa Birliğinden ayrı olarak kurulmuş bir süreçtir. Ancak üye

⁶⁶ http://ec.europa.eu/education/policies/educ/bologna/bologna_en.html, (16.07.2008); European University Association (European Commission), a.g.k.

ülkelerin çoğunluğunun AB üyesi olması ve AB Komisyonuna karar alma sürecinde özel bir statü verilmiş olması nedeniyle AB'nin bu süreçteki etkisi büyüktür. Ayrıca Komisyon'un süreç çerçevesindeki programların en büyük parasal sponsoru olması bu etkiyi daha da artırmaktadır.⁶⁷

Bologna sürecinin karar alma ve yönetim organları Bologna İzleme Grubu (Bologno Follow Up Group) (BFUG) ve Bologna Yönetimi (Bologna Board)'dir. Bu organlara tüm üye devletler katılmaktadır. Bu organlarda başkanlık görevini AB dönem başkanı ülke, başkan yardımcılığı görevini ise bir sonraki toplantının yapılacağı ülke üstlenmektedir. Bologna Board'da ayrıca 3 ülke daha görev almaktadır.⁶⁸

Bologna Süreci'nin temel amaçları aşağıdaki gibidir:

“- Kolay anlaşılabilir ve karşılaştırılabilir dereceler sisteminin uyarlanması
Kolay anlaşılır ve karşılaştırılabilir derece sisteminin uygulanması ile Avrupa Yüksek Eğitim Alanı'nda eğitim yapan kurumlardan alınan derslerin ve özelliklerin diğer eğitim kurumlarınca kolaylıkla karşılaştırılabilmesi, tanınması bu sayede de hareketliliğin artırılması hedeflenmektedir. Diğer taraftan geniş bir alanda tanınması nedeniyle Avrupa Yüksek Eğitim Alanı'nın çekiciliğini artıracacağı beklenmektedir.

- İki temel asama üzerine kurulu bir sistemin uyarlanması (lisans/lisansüstü)
Bologna süreci iki temel aşamadan oluşan bir sistemin kabulünü gerektirmektedir. Bu aşamalardan lisans aşamasının en az 3 yıl olması gerektiği belirtilirken, ikinci asama olan lisansüstü için süre belirtilmemiştir. Bu konuda ülkelerden kendi çerçevelerini belirlemeleri istenmiştir.

- Kredi sisteminin kurulması (ECTS gibi) Bologna sürecinin daha basında akademik hareketliliğin önündeki engellerin kaldırılması ve okul sürelerinin ve özelliklerin karşılıklı tanınmasını kolaylaştırmak için Avrupa Kredi Sistemi kurulmuştur. 2003 yılında kabul edilen Avrupa Transfer Kredi Sistemi (ECTS) ise, Sokrates-Erasmus programı çerçevesindeki değişim programlarının kolaylaştırılması

⁶⁷ <http://ec.europa.eu/education/policies/educ/bologna/bologna.pdf>, (19.07.2008).

⁶⁸ http://ec.europa.eu/education/policies/educ/bologna/bologna_en.html, (19.07.2008).

için Avrupa Komisyon'u tarafından tanıtılmış ve Bologna Süreci ülkelerince kabul edilmiştir.

- Engellerin üstesinden gelerek özgür hareketin etkili uygulanması için hareketliliğin desteklenmesi Hareketliliğin artırılması için engellerin kaldırılması Bologna Sürecinin en başında yer alan ve en çok önem verilen amacdır. Bu bağlamda kredi sistemlerinin geliştirilmesi, diploma eki ve özelliklerin karşılıklı tanınması çalışmalarına hız verilmiştir.

- Kalite güvencesinde Avrupa işbirliğinin tanıtımı Kalite güvencesi Avrupa Yüksek Eğitiminin uluslararası alanda rekabet edebilirliği ve tanınmasının geliştirilmesi amacı açısından çok önemlidir. Bu bağlamda karşılıklı tanınma ve hareketliliğin artırılmasına katkı sağlayacağı beklenmektedir. Berlin'de yapılan toplantıda üye devletler Avrupa Yüksek Eğitim Kalite Güvencesi Ağına yetki vermişlerdir. 2004 yılında tavsiyeleri içeren bir metin yayımlanmıştır.

- Yüksek öğrenimde gerekli Avrupa boyutlarının desteklenmesi Bologna sürecinin basından itibaren yüksek eğitimde Avrupa boyutunun geliştirilmesi desteklenmiştir. Bu amaçla müfredat geliştirilmesi, kurumlar arası işbirlikleri, değişim programları, ortak çalışmalar teşvik edilmiştir.

- Yaşam boyu öğrenim Hayat boyu öğrenim Avrupa Yüksek Eğitim Alanı'nın en önemli öğelerinden birisidir. Bunun Avrupa'daki bütün eğitim hedeflerini etkilediği ifade edilmiştir.

- Yüksek öğrenim kurumları ve öğrencileri aktif olarak Bologna Süreci'ne katmak. Bu sürece tüm eğitim kurumlarının ve öğrencilerin aktif olarak katılması hedeflenmektedir. Bu bağlamda şemsiye kurumlar oluşturulmuştur. Avrupa Üniversite Birliği, Avrupa Öğrenci Birliği bu süreçte üyelerini temsil etmektedir.

- Avrupa Yüksek Öğrenim Alanı'nın çekiciliğini artırmak Global düzeyde Avrupa Yüksek Eğitim Sisteminin rekabet gücünün artırılması Bologna sürecinin temel amaçlarından biridir. Bu amaçla açık ve güvenilir, yüksek kaliteli bir Avrupa

Yüksek Eğitim Alanının oluşturulması, böylece Avrupa Yüksek Eğitim Alanı'nın çekiciliğinin artırılması hedeflenmektedir.”⁶⁹

Söz konusu çalışmaya göre Bologna Süreci, iki yılda bir “Trends Raporlarıyla” gelişmelerin ülkeler seviyesinde ve Avrupa genelinde izlenmesini öngörmektedir. Bu amaçla 1999'da ki Bologna toplantısından sonra 2001'de Salamanca'da ve Prague'da ayrı ayrı iki toplantı yapılmıştır. 2003 Bologna Süreci toplantıları ise Graz ve Berlin'de gerçekleştirilmiştir. 2005 yılında ise süreç ile ilgili toplantı Bergen'de yapılmıştır.

Bologna Sürecinin temel amaçlarına ve vizyonuna bakıldığında, Avrupa Yüksek Eğitim alanında eğitim yapan kurumların tek bir çatı altında bir araya gelerek hareketliliğin artırılması büyük önem taşımaktadır. Bunu gerçekleştirmek için Avrupa Kredi sistemi kurulmuş, eğitim süreleri eşitlendirilmiş, diploma eki ve özelliklerin karşılıklı tanınması çalışmalarına hız verilmiştir. Diğer önemli husus ise, Bologna Süreci'nin başından itibaren yüksek eğitimde Avrupa boyutunun oluşturulması ve geliştirilmesidir. Bu amaçla müfredat geliştirilmesi, kurumlar arası iş birlikleri ve değişim programları sağlanmıştır. Tüm bu amaçlar gerçekleştirilirken yüksek kaliteli, açık ve güvenilir bir Avrupa Yüksek Eğitim Alanı'nın oluşturulması ve çekici kılınması esas alınmıştır.

⁶⁹ <http://ec.europa.eu/education/policies/educ/bologna/bologna.pdf>, (19.07.2008).

II. BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM VE GENÇLİK PROGRAMLARI

1. PROGRAMLARA İLİŞKİN TEMEL BİLGİLER

AB ortak değerler doğrultusunda bütünleştirmesini gerçekleştirmek isteyen bir yapıya sahiptir. Bu açıdan, kültürlerarası öğrenme, dil öğrenimi, nitelikli işgücü, yüksek yaşam standartları, demokrasi, birlikte çalışabilme ve yaşayabilme yeteneği önem kazanmaktadır. Bu konuların kazandırılmasındaki en önemli araç şüphesiz eğitimidir.⁷⁰

Birliğin oluşturulmasında karşılaşılan sorunların çözümünde eğitimin sahip olduğu önem de eğitim politikalarının etkili olarak gerçekleştirilebilmesi ile mümkün olabilmektedir. Ancak, Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin eğitim sistemleri arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır.

“Her ülkenin sahip olduğu kültürel değer ve geleneklerin korunduğu bir ortaklığı gerçekleştirebilmek için eğitim politikalarının dengeli olarak oluşturulabilmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda, üye devletler arasında eğitimle ilgili işbirliğinin gerçekleştirilmesi, Avrupa Birliği hareketinin önemli bir parçasıdır. Bu işbirliği ile uluslar arasında yakınlaşmanın gerçekleşmesi ve uluslara daha iyi yaşam ve çalışma koşullarının sağlanması amaçlanmıştır.”⁷¹

Uluslar arasında yakınlaşmanın en önemli koşulu, komşu ülkelerin yaşam biçimlerini anlamaya çalışmak, dillerini öğrenmek ve anlamak ile daha yoğun insancıl ilişkiler kurup geliştirmektir. Eğitim ve öğretim çalışmaları daha iyi yaşam, olumlu çalışma koşulları ve kişiliğin gelişimi açısından önemli bir etkidir.

⁷⁰ Gedikoğlu,T., “Avrupa Birliği Sürecinde Türk Eğitim Sistemi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 1, Sayı 1,Mersin, Haziran 2005, ss. 66-80.

⁷¹ Aşar ,B., “Avrupa Birliği'ne Tam Üyelik Sürecinde, AB Eğitim ve Gençlik Programlarının incelenmesi ve Türkiye Eğitim Sisteminin Bu Programlardan Yararlanma Düzeyinin Analizi ”, İstanbul, 2006, ss.72-80.

Anılan bağlamda Avrupa Birliği Eğitim Komisyonunun kurulması ile birliğe üye tüm ülkelerdeki aşağıdaki hususların gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır:

- “a) Eğitim Kurumlarına Girişlerde Fırsat Eşitliği,
- b) Yönetmelik Ve Sosyal Engellerin Ortadan Kaldırılması,
- c) Diploma Ve Öğretim Sürelerinin Karşılıklı Tanınması,
- d) Araştırmalara İlişkin Özgür Bir Çalışma Ortamının Sağlanması,
- e) Yabancı Dil Öğretimde Niteliğin Artırılması,
- f) Eğitime İlişkin İstatistiklerin Yayınlanması,
- g) Merkezi Eğitimlerin Desteklenmesi,
- h) Mesleki Eğitimin Düzenlenmesi.”⁷²

Bu eğitim politikaları ile üye ya da aday ülkelerin eğitim sistemlerinde dönüşümlerin gerçekleştirilmesi sağlanmaktadır. Avrupa Birliğinin eğitim politikaları; öğrenen toplum, yüksek kalite, süreklilik, fırsat eşitliği, işbirliği, karşılıklı deneyim paylaşımı noktalarında toplanabilir.⁷³

Hedefler

“Avrupa Birliği eğitim politikaları ile hedeflenenler ise şu şekilde belirtilebilir:

- a) Tüm düzeylerde Avrupa eğitim boyutunun güçlendirilmesi,
- b) Eğitsel kaynaklara erişimi kolaylaştırmak,
- c) Fırsat eşitliğini sağlamak,

⁷² “AB Eğitim ve Gençlik Programları”

http://uged.uludag.edu.tr/LLP_GENEL%20BILGILENDIRME_LL.PDF

⁷³ Aşar ,B., “Avrupa Birliği’ne Tam Üyelik Sürecinde, AB Eğitim ve Gençlik Programlarının incelenmesi ve Türkiye Eğitim Sisteminin Bu Programlardan Yararlanma Düzeyinin Analizi ”, İstanbul, 2006, ss.72-80.

- d) Avrupa Birliği dillerinde özellikle az kullanılan ve öğretilen diller konusundaki bilginin kalite ve nicelik açılarından iyileştirilmesini desteklemek,
- e) Eğitim kurumları arasında değişimi teşvik etmek,
- f) Açık ve uzaktan öğrenmeyi desteklemek,
- g) Diploma ve öğrenim sürelerinin tanınmasındaki iyileştirmeleri teşvik etmek,
- h) Eğitim alanındaki işbirliğini ve öğrenci değişimini teşvik etmek,
- ı) Eğitim alanında ortak politika konularını incelemek,
- i) Toplumsal dışlama, ırkçılık ve yabancı düşmanlığına karşı ortak mücadele.”⁷⁴

Bu politikalar ışığında ülkemiz eğitim sistemi de, AB eğitim politikalarına uygun olarak yeni düzenlemeler gerçekleştirmek durumunda kalmıştır. Bu çerçevede, ilköğretim ve mesleki eğitim programlarında düzenleme çalışmaları devam etmektedir. Ayrıca, ilerleme raporlarındaki zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılması ile eğitimdeki sosyal politikalar, bölgeler arası eşitsizliklerin giderilmesi ve mesleki eğitimin yeniden düzenlenmesine yönelik yeniden yapılanma çalışmaları hız kazanmıştır.⁷⁵

Avrupa Birliği Eğitim Politikalarının Temel Unsurları şu şekilde özetlenebilir. Eğitim, mesleki eğitim, gençlik ve spor AB'nin münhasır yetkiye sahip olduğu ya da yetkiyi üye devletlerle paylaştığı bir alan değildir. Bunlar AB'nin destekleyici, eşgüdüm sağlayıcı veya tamamlayıcı eylemler alanı çerçevesinde değerlendirilmektedir.

Eğitim alanında Lizbon Zirvesi'nde geliştirilen açık koordinasyon yöntemi benimsenmiştir. Buna göre, AB'nin eğitim ve öğretim alanındaki rolü fikir alışverişinin sağlandığı ve tecrübelerin paylaşıldığı bir forum oluşturmakla sınırlıdır. AB, bir yandan eğitim ve öğretim sistemlerinin kapsamı ve yapılandırılmasında üye

⁷⁴ “AB Eğitim ve Gençlik Programları”

http://uged.uludag.edu.tr/LLP_GENEL%20BILGILENDIRME_LL.PDF

⁷⁵ Moroğlu, N.,Avrupa Birliğine Giriş Sürecinde Eğitim, İstanbul, 2004, ss.102-110.

devletlerin kendi faaliyet serbestilerini korumalarına olanak tanırken, diğer yandan da üye devletler arasında çeşitli programlar aracılığıyla işbirliği mekanizması yaratmaktadır. Bu kapsamda, AB çok uluslu ortaklıkların kurulmasına, yurtdışında eğitime olanak veren değişim programlarının oluşturulmasına, yenilikçi eğitim ve öğretim yaklaşımlarının geliştirilmesine, akademik ve mesleki uzmanlık ağlarının kurulmasına, eğitimde yeni teknolojilerin kullanılmasına ve niteliklerin karşılıklı olarak tanınmasına yönelik bir çerçeve oluşturmaktadır.⁷⁶

Ayrıca fikir alışverişinin sağlandığı, tecrübelerin paylaşıldığı, değişik uygulamalar arasında karşılaştırmaların yapılarak başarılı uygulamaların ön plana çıkarıldığı ve nihayet ortak politikaların, ortak hedeflerin tespit edildiği bir diyalog ve müzakere platformunun oluşturulmasına destek vermektedir.⁷⁷

AB ülkeleri kültürel, ekonomik ve sosyal nedenlere dayalı olarak farklı eğitim sistemlerine sahiptir. AB, eğitim sistemlerini tek tipe dönüştürmeyi hedeflememektedir. Her üye ülke kendi sosyo-ekonomik yapısına uygun sistemi uygulamakta özgürdür. Ancak ulusal sistemler içinde yer alması gereken kimi toplumsal ölçüler de vardır.

Eğitim alanında AB'nin temel yaklaşımı, üye ülkelerin eğitim sistemlerinin belirlenen genel ilkeler ve ölçülerle çelişmeyecek biçimde düzenlenmesidir. Bu bağlamda yöntem, içerik ve yapı açısından tek tip bir eğitim yerine, üye ülkelerin kendi ulusal özelliklerine göre biçimlenen eğitim politikalarını AB eğitim politikası ile bütünleştirmek, karşılıklı görüş alışverişi ile uyumlaştırmak hedeflenmektedir.⁷⁸

Avrupa Birliği eğitim alanında tek bir politikanın olmadığı, ülkeler arasında görüş alışverişinde bulunduğu bir forum niteliğindedir. Üye ülkeler eğitimin içeriği ve organizasyonu açısından özgür olup Avrupa Birliği nezdinde işbirliği yapabilmektedirler. Avrupa Birliği'nin eğitim alanında sunduğu olanaklar:

“- Uluslararası eğitim, mesleki eğitim ve gençlik ortaklıkları,

- Değişim programları ve yurtdışında eğitim olanakları,

⁷⁶ Tuzcu,G., Avrupa Giriş Süreci ve Eğitimde Vizyon 2023, İstanbul, 2005, ss.45-51.

⁷⁷ Moussiss, a.g.k., ss.257-261.

⁷⁸ Moussiss, a.g.k., ss.257-261.

- Yenilikçi öğretim ve eğitim programları,
- Eğitimde yeni teknolojilerin kullanılması ve diplomaların karşılıklı tanınması,
- Akademisyenler ağı ve mesleki uzmanlık,
- Karşılaştırma ve politika üretme amaçlı danışma platformudur.”⁷⁹

Topluluk eğitim politikası özel okullardan öğretmenlere, velilerden örgenci ve idarecilere, üniversite rektörlerinden mesleki kuruluşlara, uzmanlardan bakanlara her türlü alanı ve eğitim şeklini kapsamakta ve üye devletlerin programlarını tamamlamaktadır. Anlaşıldığı üzere AB'nin amaçlarının gerçekleştirilmesinde eğitim bir araç olarak görülmekte, eğitim sistemleri ve ülkelerin izledikleri eğitim politikaları arasında yakınlaşmanın sağlanmasına önem verilmektedir.

Bu politikaların belirlenmesinde etkili olan unsurlar Tuzcuoğlu'nun çalışmasından yararlanarak şu şekilde özetleyebiliriz.⁸⁰

- Bilgi Toplumuna Uyum:

Bilimsel ve teknolojik gelişmeler günümüzde toplumların ekonomik, sosyal ve kültürel yapıları üzerinde büyük değişikliklere sebep olmaktadır. Gelişmiş toplumlar bilgiyi yoğun biçimde kullanmaktadır. Bilimsel ve teknolojik gelişmeler eğitime dinamik bir özellik kazandırmıştır.

Eğitimin amaçlarında, içeriğinde, uygulanan yöntemlerde vs. köklü değişimler yapmıştır. Bireylerin sahip olduğu nitelikler bu bilimsel ve teknolojik gelişmeler sonucu güncelliğini kaybetmektedir.

Bireylerin işlerini koruyabilmeleri, bu değişimlere uyum sağlayabilmeleri için yeniden eğitim ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Eğitim yoluyla bireylere kazandırılacak davranışlar onların bilgi toplumundaki değişimlere kolay uyum

⁷⁹ http://ec.europa.eu/education/policies/introduction_en.html, 2006, (18.07.2008).

⁸⁰ Tuzcuoğlu, a.g.k., ss.45-52.

sağlamalarına destek olmalıdır. AB eğitim politikalarının tespitinde bilgi toplumuna uyum öncelikli bir unsur olarak kabul edilmektedir.

- Rekabet gücünün yükseltilmesi:

Eğitim rekabet gücünün yükseltilmesinin temel araçlarından birisidir. AB ülkelerinde eğitimde niteliksel gelişmeler öncelik kazanmaktadır. Yüksek nitelikli insan kaynağının ülkelerin ulusal rekabet gücünü arttıracacağı gerçeğinden hareket eden AB eğitimin her kademesinde niteliğin yükseltilmesine önem vermektedir.

- İnsan gücünün serbest dolaşımı

AB'nin dayandığı temel ilkelerden biri de insan gücünün serbest dolaşımıdır. Eğitim planlamasında ulusal iş hayatının ihtiyaçları ile birlikte AB emek piyasasının ihtiyaçları nitelik ve nicelik yönünden dikkate alınmaktadır. Serbest dolaşımı kolaylaştırdığı için dil öğrenimi teşvik edilmektedir. Diğer taraftan üye ülkeler arasında öğrenci ve öğretim üyesi değişimine destek verilmektedir. Bu çerçevede dolaşımın önündeki engellerin kaldırılmasına çaba gösterilmektedir.

- İstihdamın artırılması

Bireyin sahip olduğu yeterlilikler ile emek piyasasının taleplerine uygunluğu ve istihdam arasında olumlu bir ilişki vardır. Bireylerin sahip olduğu yeterliliklerin emek piyasasında satılabilir nitelikte olması istihdamı artırmaktadır.

AB kişilerin istihdamın gereklerine uygun biçimde yetiştirilmesine özen göstermektedir. Bilimsel ve teknolojik gelişmeler işi hızla farklılaştırmaktadır. İşin gerektirdiği bilgi ve beceriye sahip olmayan bireylerin iş bulmaları güçleşmekte, çalışanların işlerini sürdürmemeye riski artmaktadır. Bu durum bireyi ise hazırlamayı amaçlayan eğitim sistemlerinin sürekli yeniden değerlendirilmesini ve yeni düzenlemeler yapılmasını gerektirmektedir.

Avrupa Birliği'nin eğitim, öğretim ve gençlik konusundaki izlediği temel politikalar şunlardır:

“- Her kademe eğitim niteliğinin yükseltilmesi, yüksek öğretim kademesinde kalite kontrol sisteminin kurulması ve bunun işletilmesinin teşviki,

- AB ülkeleri dillerinin öğretiminin nitelik ve nicelik yönünden geliştirilmesi, eğitim alanında AB ülkeleri arasında işbirliğinin öğrenci, öğretmen ve eğitim üyesi hareketliliğinin teşviki,

- Eğitimde yeniliklerin, araştırmaların ve yeni teknolojilerin kullanımının desteklenmesi, eğitimin Avrupalılık boyutunun güçlendirilmesi, AB ülkeleri arasında eğitim imkanlarından yararlanılmasının kolaylaştırılması,

- Yaşam boyu öğrenme ve Avrupa'nın öğrenen toplum olma yolunda desteklenmesi,

- Mesleki öğretimle becerili ve teknik işgücünün endüstrideki değişmelere uyumunun kolaylaştırılması, hizmet öncesi ve sürekli mesleki öğretimin nitelik ve nicelik yönünden geliştirilmesi, emek piyasasında mesleki bütünlüğün sağlanması,

- Mesleki ve teknik öğretimde AB ülkeleri arasında öğrenci ve öğretmen hareketliliğinin teşviki, ülkeler arasında mesleki öğretim imkanlarından yararlanılmasının kolaylaştırılması, mesleki ve teknik öğretim kurumlarıyla iş hayatı arasında ilişkilerin güçlendirilmesi, AB ülkeleri mesleki ve teknik öğretim sistemleri arasında bilgi ve tecrübe değişiminin geliştirilmesi,

- Gençliğin toplumla bütünleşmesinin, kişiliğinin, Avrupalılık kimliğinin ve sorumluluk duygusunun gelişmesine yönelik faaliyetlerinin desteklenmesi, gençliğin diğer ülkelerin kültürlerini tanımaya, çevrenin korunmasına, ırkçılıkla mücadele ve genç göçmenlere yardıma yönelik faaliyetlerinin desteklenmesi,

- AB ülkeleri gençlik ağının kurulmasının ve işletilmesinin teşvik edilmesidir.”⁸¹

AB eğitim programı sayesinde kişinin bilgi, beceri ve kalite düzeyi artmakta olup, çeşitli dillerin öğrenilmesi, teknolojinin kullanımının ve AB ülkeleri arasında hareketliliğin teşvik edilmesi amaçlanmaktadır.

⁸¹ Sezgin, İ., Avrupa Birliğinin Eğitim Öğretim ve Gençlik Politikaları, www.meb.gov.tr/Stats/Apk2002/12.htm, (18.07.2008)

2. SOCRATES PROGRAMI

Bu eğitim programına batı felsefesinin kurucusu SOCRATES'in adı verilmiştir. Nedeni; SOCRATES'in soru-yanıt biçiminde bir öğretim yöntemini kullanarak öğrencilerinin neleri bilmediklerini fark etmelerine yardımcı olmasıdır. Program, SOCRATES'in "kendini tanı" felsefesi üzerine kurulmuştur.⁸²

SOCRATES, gençlere hoşgörü, demokrasi ve ortak bir kimlik kazandırmak için geliştirilmiş bir eğitim programıdır. Bu programın ilk aşaması (SOCRATES I), 14 Mart 1995'te (1995 – 1999 yılları arasında) başlatılmış, Birlik ülkeleri (o dönem için 15 üye) ile Norveç, İzlanda ve Liechtenstein tarafından başarı ile uygulanmıştır. SOCRATES II ise, 2000 – 2006 yılları arasında kapsamaktadır. 24 Ocak 2000 tarihinde Avrupa Parlamentosu ve AB Bakanlar Konseyi'nin ortak kararı ile faaliyete geçirilmiştir. SOCRATES'te hareketlilik ve değişim, en önemli kriterlerdendir. Bu nedenle program içinde oluşturulan eylemler, bu iki kavram üzerine kurulmuştur. SOCRATES II'ye AB'ye üye 27 ülke (genişleme öncesi üyeler; Almanya, Avusturya, Belçika, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İspanya, İsveç, İtalya, Lüksemburg, Portekiz, Yunanistan; genişleme sonrası üye olan ülkeler; Çek Cumhuriyeti, Estonya, Kıbrıs, Letonya, Litvanya, Macaristan, Malta, Polonya, Slovakya ve Slovenya, Romanya ve Bulgaristan), 3 EFTA üyesi (Norveç, İzlanda, Liechtenstein) ve Türkiye katılım hakkında sahiptir. SOCRATES II'nin amaçları şu şekilde sıralanabilir:

“- Eğitimde Avrupa kimliği ve boyutu ile fırsat eşitliğinin desteklenmesi, bilgi kaynaklarına uluslararası çapta erişimin kolaylaştırılması,

- Avrupa'da kültürlerarası farklılıkların ortadan kaldırılması ve birlikteliğin sağlanması amacıyla, Birlik içinde dil öğreniminin desteklenmesi,

- Eğitim kurumları arasında değişimin özendirilmesi, açık ve uzaktan eğitimin desteklenmesi ve diploma ile çalışma dönemlerinin tanınması,

⁸² http://disis.meb.gov.tr/BELGE/AB_Socrates.htm, (18.07.2008).

- Eğitim alanında teknoloji kullanımının ve yenilikçi yaklaşımların desteklenmesi ve eğitim ile ilgili ortak politika ilgi alanlarının saptanması.”⁸³

SOCRATES II ayrıca yaşam boyu eğitimi desteklemek ve toplumun her kesimine yönelik eğitimi teşvik etmek gibi amaçları da içinde bulundurmaktadır. Program farklı şekillerde biçimlenmiştir. Örneğin; hareketlilik (Avrupa içinde dolaşım), ortak projeler oluşturma, Avrupa bilgi ağını kurma (iyi uygulamaları ve fikirleri yayma) ve karşılaştırmalı analizler yaparak çalışmalarını yürütme. AB, 1 Ocak 2000 ile 31 Aralık 2006 tarihi arasındaki dönem için, SOCRATES II'ye 1.850 milyon € tahsis etmiştir.⁸⁴

Yukarıda da belirtildiği üzere, Eğitim küresi içerisinde yer alan insanların Avrupa'da ülkeler arası hareketliliğini, eğitim alanındaki yeniliklerin ve kalitenin paylaşılmasına yönelik ülkeler arası ortaklıkları amaçlayan pilot projeleri, dil becerilerinin ve farklı kültürlerin anlaşılmasının teşvik edilmesi, eğitim alanında Bilgi ve İletişim Teknolojileri'nin kullanımını, bu alanda örnek uygulamaların ve deneyimlerin karşılıklı değişimine yönelik ülkeler arası işbirliği ağlarının kurulmasını, eğitim sistemleri ve politikalarının karşılaştırmalı analizini ve gözlemine, önemli yeniliklerin ve iyi uygulamaların yaygınlaştırılması ve karşılıklı bilgilendirmeye yönelik tasarlanmış faaliyetleri, desteklemektedir.⁸⁵

Socrates programı isminden de anlaşılacağı gibi genel eğitimi kapsadığından, anaokulundan, yükseköğretime tüm öğrencilerin, öğretmenlerin, öğretim üyelerinin veya elemanlarının, eğitim ile ilgili yöneticilerin, konu hakkındaki uzman kişilerin, bölgesel yetkililerin, iş dünyasından kişilerin ve dernek, vakıf, sivil toplum kuruluşu gibi yapıların üyelerinin katılımına açıktır. Program kapsamında yapılacak faaliyetler için uygulanacak projelerin bazı seçilme kriterleri mevcuttur. Bu kriterler Avrupa Komisyonu merkezli ya da ulusal boyutta Ulusal Ajans tarafından değerlendirmelerde dahi temel olarak ikiye ayrılmaktadır. “Teklif edilen konunun uygunluğuna ve projenin Avrupa boyutuna ilişkin kriterler, uygulanabilirlik, iç

⁸³ http://disis.meb.gov.tr/BELGE/AB_Socrates.htm,; (18.07.2008).

⁸⁴ “Socrates (Gateway to education)”, <http://europa.eu.int/comm/education/socrates/shorten.pdf>, (18.07.2008).

⁸⁵ Moroğlu, a.g.k.,ss.103-105

tutarlılık ve yönetim sağlamlığına ilişkin kriterler”.⁸⁶ Konu uygunluğu ve Avrupa Boyutu ile ilgili kriterler, projenin ilgili alanda kalitenin artırılması ve yeniliklerin teşvikine potansiyel katkısı, seçilen tema ve etkinliklerin gösterilen ihtiyaçla ilişkisi yönünde değerlendirilmektedir. Avrupa çapında kısa, orta, uzun vadede etkiler, genel katma değer boyutu, ülkeler ve kuruluşlar arasında dengeli temsiliyet, kadın-erkek eşitliği, engelli kişilere fırsat verilip verilmediği, ırkçılık ve yabancı düşmanlığı ile mücadele edip etmediği de seçme kriterlerinin en önemlileri arasındadır.

Uygulanabilirlik ve iç tutarlılık açısından; hedefler, hedef gruplar, genel tasarımdaki açıklık-uyum, idari yapılanma, proje takımı, ortaklar, bütçe, izlenme ve değerlendirme süreçleri, sonuçların yaygınlaştırılması, proje çıktıları, yeni teknolojilerin kullanılması gibi kıstaslar göz önünde bulundurulmaktadır. Socrates Programlarının yürütülmesinde her yıl genel teklif çağrıları yapılmaktadır. Bunlardan 2004 yılı için yapılan Türkiye'nin programlara tam katılımının onaylandığı yıl olması itibariyle dikkat çekicidir. Programlara yapılan proje tekliflerinde 2004 yılı için: Birliğin genişlemesi için hazırlık, sürekli gelişme, istikrar ve güvenlik, eğitim ve öğretim sistemleri ile hayat boyu öğrenmenin önündeki gelecekteki engeller, dil öğrenme ve dil çeşitliliğini geliştirme konusundaki faaliyet planı, e-öğrenme, spor aracılığıyla 2004 Avrupa Eğitim Yılı çok önemli program öncelikleri olmuştur.

Socrates programının alt dallarına geçmeden önce, kısaca COMETT, FORCE, PETRA ve IRIS'e değinmekte yarar vardır. “Comett, tek pazarın rekabetini artıracak teknolojik becerileri geliştirmek için Bakanlar Konseyi ilgisi gereğince, Comett'in teknoloji eğitiminde üniversite-sanayi işbirliğine mali destek vermesi tasarlandı”.⁸⁷

Force programı ise sürekli mesleki eğitimde yoğunlaşan politika, yenilik ve deneyimi geliştirmeyi amaçlayan en son programlardan biridir. 1994 tarihinde sonlanan Petra programı, mesleki eğitim ve ilköğretimin statüsünü yükseltmeyi, Avrupa Birliği üye ülkelerinin yetiştirme kuruluşları arasında uluslar üstü işbirliğini

⁸⁶ “Socrates (Gateway to education)”, <http://europa.eu.int/comm/education/socrates/shorten.pdf>, (18.07.2008).

⁸⁷ “Socrates (Gateway to education)”, <http://europa.eu.int/comm/education/socrates/shorten.pdf>, (18.07.2008).

ve değişimi harekete geçirmeyi hedeflemektedir. 1998 yılında sonlanan Iris programı ile de kadının mesleki eğitime girişı ile ilgili çalışmalar yapılmıştır.

Socrates, sekiz adet eylem planından oluşmaktadır. Bunlar; Eylem 1 – Comenius (okul eğitimi), Eylem 2 – Erasmus (yükseköğretim), Eylem 3 – Grundtvig (yaşam boyu eğitim ve yetişkin eğitimi), Eylem 4 – Lingua (dil eğitim ve öğretilimi), Eylem 5 – Minerva (bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı amacıyla açık ve uzaktan eğitim), Eylem 6 – Gözlem ve Yenilikler, Eylem 7 – Ortak Eylemler, Eylem 8 – Yan Önlemler’dir.⁸⁸

2.1.Comenius (Okul Eğitimi)

Amos Comenius (1592 Ölüm:1670) yılında, bugünkü ek Cumhuriyeti sınırları içerisinde doğmuş, dinbilimci, düşünür ve pedagoğtur. “Tam bir insan potansiyeline ulaşmanın ve uyumlu bir yaşam sürdürmenin tek yolunun eğitim olduğuna inanmıştı. Comenius aynı zamanda evrensel insan hakları, uluslar arasında birlik ve barış için yılmadan çalışan bir kişidir”.⁸⁹

Comenius programına 2004 yılı itibariyle Avrupa çapında 15.000 okul, 150.000 öğretmen ve eğitimci ile 2 milyon öğrenci katılmıştır. “Hem öğretmenler hem de öğrenciler; iletişim ve sunum becerileri, karar verme, problem çözme, uyumsuzluk yönetimi, yaratıcılık, takım çalışması ve dayanışma gibi hem kişisel hem de mesleki yaşamla ilgili olarak yeni beceriler kazanmaktadırlar. Yeni Yabancı diller öğrenmekte ya da zaten bilmekte oldukları dilleri kullanma fırsatı elde etmektedirler. Bu tür faaliyetler sonucunda ortaya çıkan kişisel gelişim ve başarı hissi, bir yandan motivasyonun artmasını sağlarken bir yandan da çalışmalardan zevk alınmasını sağlamaktadır”⁹⁰

Okullar, öğrencilerin artan ilgi ve başarı seviyeleriyle, öğretmenler ve öğrencilerin artan morallerinden kolaylıkla faydalanmakta ülkenin ve Avrupa’nın eğitimine bir katkı değer sağlayabilmektedirler. Ufukların genişlediği, okul, aile, öğrenci üçgeninde bakış açısının değiştiği sonuçlar, ilgililerin tümü için yaşamın

⁸⁸ “Socrates (Gateway to education)”, <http://europa.eu.int/comm/education/socrates/shorten.pdf>, (18.07.2008).

⁸⁹ http://tr.wikipedia.org/wiki/Jan_Amos_Comenius, (16.07.2008).

⁹⁰ “Comenius”, http://www.ua.gov.tr/portal/page?_pageid=218,35575&_dad=portal&_schema=PORTAL, (18.07.2008).

daha olumlu bir hal almasını sağlamaktadır. Comenius, farklı ülkelerden farklı okullar arasındaki işbirliğini teşvik etme prensibine dayanır. Okul eğitimi sektöründe yer alan personelin profesyonel olabilmesi, kişisel gelişimini arttırarak yetkin bir personel olabilmesi için onun yetişmesine destek olmakta, iyileştirme projelerini desteklemektedir. Okuldaki eğitimin kalitesinin arttırılması, Avrupa boyutunun güçlendirilmesi, dil öğreniminin desteklenmesi ve genel sonuç olarak ta Avrupa boyutunun desteklenmiş olması amaçlanmaktadır.

SOCRATES Programı'nın birinci eylem planı olan COMENIUS, yükseköğretim öncesi, okul eğitimi kapsamaktadır. COMENIUS da kendi içinde üç eylem planından oluşmaktadır. Bunlardan ilki, okul ortaklıkları'dır. Birlik; öğretmen, eğitim kurumları, yerel kurum ve yetkililer, iş çevreleri, öğrenci dernekleri ve diğer ilgili örgütlerin birbirleri ile çok taraflı okul ortaklıkları kurmasını desteklemektedir.⁹¹

COMENIUS'un ikinci eylem planı “öğretim kadrolarının başlangıç ve hizmet içi eğitimi” üzerinedir. Bu alanda Birliğin desteği, “hareketlilik eylemleri” ve “çok taraflı işbirliği projeleri” etkinlikleri ile sağlanmaktadır. Hareketlilik eylemleri; staj dönemleri, dil asistanlıkları ve kurum içi yerleştirmeyi de kapsayacak şekilde başlangıç eğitimi için hareketlilik, okul öğretim kadrolarının hizmet içi eğitim ve becerilerinde sürekliliğin sağlanması için hareketlilik ve sınırlı süreleri kapsayan hareketlilik faaliyetlerini kapsamaktadır.⁹²

Çok taraflı işbirliği projeleri ise; okul müfredat, kurs ve eğitim araçlarında Avrupa kimliğini güçlendirecek gelişim, okullarda rehberlik ve danışmanlık hizmetleri gibi eğitim etkinlikleri ve bilgi aktarımı, kültürel farklılıkları en aza indirmek için göçmen işçiler, Göçmen ve gezginlerin çocuklarının eğitime entegrasyonuna yönelik etkinlikler ve özel eğitsel gereksinimleri olan çocukların

⁹¹ <http://atlas.cc.itu.edu.tr/~aegee/ecg/eylemler.html>;
(19.07.2008).“Comenius”,http://www.ua.gov.tr/portal/page?_pageid=218,35575&_dad=portal&_schema=PORTAL, (18.07.2008).

⁹² <http://atlas.cc.itu.edu.tr/~aegee/ecg/eylemler.html>;
(19.07.2008).“Comenius”,http://www.ua.gov.tr/portal/page?_pageid=218,35575&_dad=portal&_schema=PORTAL, (18.07.2008).

eğitimine yönelik kadroların yetiştirilmesi ve geliştirilmesine yönelik projeleri kapsamaktadır.⁹³

COMENIUS'un üçüncü basamağı "okul ortaklıkları ve kadronun başlangıç ve hizmet içi eğitimi ile ilgili bilgi ve iletişim ağları"nın sağlanması ve geliştirilmesi üzerinedir. Okul eğitiminde yer alan personelin temel ve sürekli eğitimi dediğimiz faaliyetler, çok yönlü işbirliği projeleri ve bireysel destekler olmak üzere ikiye ayrılır. Çok yönlü işbirliği projelerinde amaç, eğitim ve ğretim alanında görev yapan personel için programlar, kurslar, eğitim-ğretim stratejileri veya eğitim materyallerinin hazırlanmasıdır.⁹⁴

Avrupa'daki eğitim kalitesi artarken, bu alanda çalışan meslektaşlar arasında güçlü bir işbirliği, güçlü bir diyalog olması söz konusudur. Hazırlanan kurslar, programlar, stratejiler, ğretim materyalleri en az üç ülkeden, en az üç eğitim kurumu arasında en fazla 3 yıl sürecek projelerde kullanılmaktadır. Bireysel destekler denen faaliyetlerde ise, dil öğretmenleri, geleceğin ğretmen adayları, öğretmenler, eğitim personeli, müfettişler, danışmanlar, uzmanlar bireysel destekten yararlanabilmektedir. Bir ila on haftalık kısa süreli pratik yapılacak kurslar, bir ila dört haftalık hizmet içi eğitim kursları olmak üzere programa katılanlar Avrupa genelinde hareketliliği sağlayarak, farklılıklar üzerinde fikir sahibi olabilmektedirler.

⁹³ <http://atlas.cc.itu.edu.tr/~aegee/ecg/eylemler.html>,

⁹⁴ "Comenius", http://www.ua.gov.tr/portal/page?_pageid=218,35575&_dad=portal&_schema=PORTAL, (18.07.2008).

2.2.Erasmus (Yükseköğretim)

Program adını ünlü filozof Rotterdam Erasmus'tan almıştır. Bu eylem planı yüksek eğitim ve öğretim kurumlarına ve bu kurumlardaki öğrenci ve akademisyenlere yöneliktir. ERASMUS, yükseköğretim alanında Birlikteki en önemli eğitim programlarından biridir. 1987 yılında uygulanmaya başlamıştır ve bu tarihten 2000 yılına kadar, 750.000'den fazla öğrenci ERASMUS programı altındaki bu hareketliliğe katılmıştır.

Bugün neredeyse tüm Avrupa üniversiteleri ve yükseköğretim kuruluşları bu programa dâhildir. Bu programdan şimdiye kadar; tarım, biyoloji, dil eğitimi, fizik, turizm, arkeoloji, kimya, tarih, matematik, psikoloji ve öğretmen eğitimi gibi konularda çalışmalar yürüten birçok katılımcı yararlanmıştır.⁹⁵

2.3.Grundtvig (Yaşam Boyu Eğitim ve Yetişkin Eğitimi)

Avrupa Birliği'nin Yetişkin Eğitimi ve Diğer Eğitim Yolları programına verdiği ad Grundtvig'tir. Grundtvig, 1783 (Ölüm:1872) yılında Danimarka'da doğmuştur. Rahip ve yazarlık yapmış olan Grundtvig “yaşam için öğrenme”, “halk yüksek okulu” gibi kavramlarla gerek İskandinavya'da gerekse Avrupa'da önemli bir yere sahip olmuştur. Tüm vatandaşların hayatları boyunca eğitim hakkına sahip olduğu, bu eğitimin salt bilgidен ibaret değil, aynı zamanda toplumsal sorumluluk, kişisel ve kültürel gelişim içermesi gerektiği fikrini savunmaktadır.

Grundtvig programında yetişkin kavramı; 25 yaşın üzerindeki herkesi, örgün eğitimde yer almayan 25 yaşın altındaki gençleri kapsar. Programdan, örgün eğitimde yetişkinlere yönelik eğitim hizmeti veren kurumlar ile yaygın eğitim kurumları faydalanabilir. Eğitim sadece okullarda verilen eğitimle sınırlı olan bir kavram değildir. Yaş ve mekana bağlı olmayan ve insanın tüm yaşamı boyunca devam eden bir süreç olan eğitim, beşikten mezara eğitim felsefesi ile Grundtvig programları kapsamında desteklenir.⁹⁶

⁹⁵ Yayan,M., “AB Eğitim Programları ve Türkiye'nin Yararlanabilme Kabiliyeti”, Milli Eğitim Dergisi, Sayı: 158, Ankara, 2003, s.3.

⁹⁶ “Yetişkin Eğitimi ve Yaşam Boyu Eğitim – Grundtvig”, <http://www.tef.gazi.edu.tr/PKM/gruntvig/gruntvig1.htm>, (18.07.2008).

Grundtvig bu yönü ile Comenius ve Erasmus'u destekler niteliktedir. Bu yönüyle zinciri tamamlayan en önemli halkadır aslında. Yaşam boyu öğrenmeyi desteklemek ve bunun kalitesini arttırmak, ulaşılabilir kılmak gibi amaçlarla Grundtvig'in uygulanışı ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir.

SOCRATES'in üçüncü eylemi olan GRUNDTVIG yetişkinlere yönelik yaşam boyu öğrenmeyi ve eğitimi amaçlar. Eylem sadece okulda yapılan eğitim anlamına gelmemektedir. Bu eylem "yaşamlarının herhangi bir döneminde, örgün veya yaygın eğitim veya kendiliğinden öğrenme yoluyla bilgi ve beceriye ulaşma yolları arayan, böylece kültürlerarası duyarlılığı ve istihdam edilebilirliği arttıran ve kapasitelerini eğitim yolu ile artırarak toplum içinde tam ve etkin bir rol üstlenen bireylere yöneliktir."⁹⁷

GRUNDTVIG dört alt eylemden oluşmaktadır. Bunlar;⁹⁸

"-Yetişkin eğitiminde AB işbirliğinin oluşturulabilmesi için ortak projelerin desteklenmesi,

- Yerel seviyede eğitim ve öğretim ortaklıkları,
- Yetişkin eğitimi için eğitim hareketliliğinin artırılması,
- GRUNDTVIG bilgi ve eğitim ağının oluşturulmasıdır."

Bu eylemde amaç, yaşam boyu öğrenme faaliyetlerine yetişkinlerin katılımının teşvik edilmesi ve artırılması, temel eğitim ve niteliklerden yoksun kişilerin becerilerinin artırılması, başarılı uygulamaların yaygınlaştırılması ile yenilikçi yaklaşımların tanıtılması, yetişkinlere yönelik eğitmenlerin yetiştirilmesi ve geliştirilmesi, sürekli eğitim sırasında kullanılacak yöntem ve araçların güncellenmesi ve özel durumu olan yetişkinlere yönelik eğitim programlarının oluşturulmasıdır.

⁹⁷ Yayan, a.g.k.,ss.3-4

⁹⁸ <http://europa.eu.int/comm/education/socrates/geralen.pdf>; (18.07.2008);
<http://atlas.cc.itu.edu.tr/~aegee/ecg/eylemler.html>, (18.07.2008).

2.4.Lingua (Dil Eğitim ve Öğretimi)

Avrupa Birliği'nin Dil Öğretimi ve Öğrenimi programına verdiği ad Lingua'dır. Lingua, dil öğretimi ve öğreniminin sağlanması amacıyla birlik içerisinde dil çeşitliliği desteklemek, zenginliğe sahip çıkarak, bunu korumak ve hakları gözetmek, dil öğretim ve öğrenim kalitesinin iyileştirilmesine katkı sağlamak, her bireyin ihtiyaçlarına uygun yaşam boyu dil öğrenimine ulaşımı cazip hale getirmek ve teşvik etmek amacıyla, planlanmış önlemler hazırlamak ve diğer alt programlarla işbirliği yapmaktır.

Lingua programı dilin; kültür, eğitim, iletişim, istihdam, anlaşma, kaynaşma, gelişme, sosyal, ekonomik ve diğer pek çok yönden önemini dikkate alarak yabancı dil eğitim ve öğretimiyle ilgili projeler yoluyla Avrupa dillerinin öğrenilmesi ve öğretilmesinin kolaylaştırılarak yaygınlaştırılmasını amaçlar. Avrupa ölçeğinde dil çeşitliliğinin korunması amacıyla, Lüksemburgca ve İrlandaca gibi dillerin unutulma tehlikesi ile karşı karşıya kalması gibi konularda çaba harcamaktadır. Lingua programı, Avrupalıların neredeyse %50'sinin kendi dilini konuşmaması ihtiyacı üzerine hayata geçirilmiştir.⁹⁹

Bu eylemde amaç; Birlik içindeki dil çeşitliliğinin korunmasıdır. LINGUA'da dil eğitim ve öğretiminin önemine dikkat çekici etkinlikler, yenilikleri ve başarılı uygulamaları destekleyici etkinlikler, müfredat geliştirilmesi ve yeni metod ve araçların geliştirilmesi, uluslararası kaynak merkezlerinin bilgi alışverişini destekleyici faaliyetler ve yabancı dil becerisinin desteklenmesi amaçlı etkinlikler Birlik tarafından desteklenmektedir.

Lingua programı bir dil kursu değildir. Lingua programı kapsamında öğrenciler başta olmak üzere hiçbir Avrupa vatandaşına yabancı dil eğitimi ve kursu verilmez. Bu amaçlar için hibe verilmesi de program kapsamında önlenmiştir. Zaten bu program bireylere değil kurumlara yöneliktir. Lingua'da dil öğrenim ve öğretiminin geliştirilmesi temeldir. Kalite artırılması, bireylere özgün uygun biçimde yaşam boyu dil öğreniminin kolay ulaşılır hale getirilmesi programın özüdür ve diğer Socrates programları ile işbirliği yapılmasını sağlar. Dil okulları,

⁹⁹ Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (Ulusal Ajans) http://www.ua.gov.tr/portal/page?_pageid=240,42294&_dad=portal&_schema=PORTAL, (21.07.2008).

yükseköğrenim kurumları, dil öğretmenleri, temel ya da sürekli eğitim sağlayan merkezler, dil öğrenimi üzerine araştırma yapan merkezler, müfredat geliştiren ve diploma veren kurumlar, yerel makamlar, dil eğitimi ile ilgili faaliyet gösteren yerel, ulusal, uluslararası dernekler, internet erişimli radyo, televizyon ya da medya şirketleri, yayınevleri, açık ve uzaktan eğitim merkezleri Lingua programına rahatlıkla katılabilmektedir.¹⁰⁰

Lingua programı dil öğreniminin geliştirilmesi ve dil öğrenim materyallerinin geliştirilmesi olmak üzere 2 alt faaliyet alanını kapsar. Dil öğreniminin geliştirilmesi, Avrupa Birliği içindeki dil zenginliğinin korunması ve desteklenmesi, dil öğretim sistem ve yapılarının kalitesini artırma yönündeki gelişmeleri destekler. Dil öğrenim materyallerinin geliştirilmesinde ise dil öğrenimi ile ilgili araçların zenginleştirilmesi, modernleştirilmesi il ilgili projeler söz konusudur. Proje tekliflerinde en az biri Avrupa Birliği üye ülkesi olmak koşuluyla 3 ülkeden 3 farklı kuruluşun ortaklığı söz konusudur.

2.5.Minerva (Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Kullanımı Amacıyla Açık ve Uzaktan Eğitim)

Açık ve uzaktan eğitim (OLD) ile eğitim alanında bilgi ve iletişim teknolojilerinin (ICT) kullanımı SOCRATES'in alt bir eylemi olan MINERVA'da yürütülmektedir. MINERVA'nın üç temel amacı vardır. Bunlardan birincisi; açık ve uzaktan eğitim ile bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitsel amaçlı kullanım etkinliklerinin kamuoyuna anlatılması, ikincisi; teknoloji ve çoklu ortam temelli eğitsel faaliyetlerin geliştirilmesinin desteklenmesi ve son olarak da geliştirilmiş metot ve başarılı uygulamaların yaygınlaştırılmasıdır. Bu nedenle Birlik; üye ülkeler arasında bilgi ve iletişim ağının kurulmasını, eğitimde pilot projeler uygulanmasını, elde edilen deneyimlerin diğer ülkelerle paylaşılmasını ve hareketliliği desteklemektedir.¹⁰¹

Son yıllarda bilgi ve iletişim teknolojilerindeki baş döndürücü değişimler ve bunların eğitim alanındaki ciddi uzantıları Avrupa Birliği'ni hem bu konuyla ilgili

¹⁰⁰ Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (Ulusal Ajans) http://www.ua.gov.tr/portal/page?_pageid=240,42294&_dad=portal&_schema=PORTAL, (21.07.2008).

¹⁰¹ <http://europa.eu.int/comm/education/socrates/geralen.pdf>, (14.07.2008).

bir politika oluşturmasına hem de eğitim politikası içinde gerek Minerva adı ile başlı başına bir alan ayırmış olması, hem de diğer programlar içerisinde yüksek öncelikler vermesi ile hak ettiği değeri bulmaktadır. Artık okullarımız ilköğretimden yüksek öğretimin son kademesine değin modern araç-gereçler ile bilgi ve iletişim teknolojilerinin sunduğu imkanlarla donatılmak zorundadır.

“İnternet yoluyla eğitim yapıldığı yerler, evlere, evler işyerlerine, işyerleri okullara saniyelerle ifade edilecek hızda ulaşmaktadır. Bilgiye ulaşım ve paylaşım bu yolla son derece kolaylaşmaktadır. Açık ve uzaktan eğitimin geliştirilmesi, çoklu ortam ürünlerinin arttırılması ve çeşitlendirilmesi, eğitimde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması konularında yoğunlaşmıştır. Minerva programından açık ve uzaktan öğrenim ile bilgi ve iletişim teknolojileri alanında faaliyette bulunan bütün kuruluşlar yararlanabilmektedir. Araştırma merkezleri, çoklu ortam kütüphaneleri, rehberlik ve danışmanlık hizmeti sağlayan kuruluşlar da bu programdan faydalanabilmektedirler.”¹⁰²

Teknolojinin hızla arttığı günümüzde uzaktan eğitim kavramı hızla hayatımıza girmektedir. Gelecek yıllar için uzaktan eğitim vazgeilme bir araç haline gelecektir. Minerva programı bu olasılığı arttırmakta olup İnternet üzerinden yapılan eğitimin önemini vurgulamış ve hizmet kalitesinin artmasını sağlamıştır.

2.6.Gözlem ve Yenilikler

“SOCRATES’in altıncı eylemi olan gözlem ve yenilikler, eğitim sisteminin niteliğini ve şeffaflığını arttırmaya ve Avrupa’da eğitsel yenilenme sürecine bilgi v deneyim aktarımı, başarılı uygulamaların saptanması, bu alandaki sistem ve politikaların karşılaştırmalı analizleri ve Konseyce belirlenecek ortak eğitsel politika alanlarındaki konuların analizi ve tartışması yoluyla katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.”¹⁰³

Bu altıncı eylem de kendine bağlı iki alt eylemden oluşur. Bunlar; eğitim sistemlerinin, politikalarının ve yeniliklerin gözlenmesi ve yeni gereksinimlere

¹⁰² Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (Ulusal Ajans) http://www.ua.gov.tr/portal/page?_pageid=240,42294&_dad=portal&_schema=PORTAL, (21.07.2008).

¹⁰³ “Lisans st Eğitimde Kalite ve Avrupa Birliğine Uyum Paneli”, <http://sagbilens.ankara.edu.tr/items/Image/dokuman/2003panel.pdf>

yönelik yenilikçi girişimlerdir. Birinci alt eylemde, Birlik şu etkinlikleri desteklemektedir:

“- Farklı ülkelerin rekabet, nitelik ve nicelik analizleri,

- Eğitim sistem ve politikalarının karşılaştırması (özellikle Eurydice - Avrupa Eğitim Bilgi Ağı ile),

- Eğitim alanındaki problemlerin çözümünde karar yapıcılarının alan ziyaretlerine yönelik etkinlikler (Arion),

- Niteliklerin akademik alanda tanınması için ulusal merkezlerin kurulması ve kullanımı (Naric — Ulusal Akademik Tanınma Bilgi Merkezi Ağı)

- Pilot projeler (örneğin; eğitimde kalitenin değerlendirilmesi gibi),

- Özellikle yenileme konularının öncelikli organizasyonları.”¹⁰⁴

2.7.Ortak Eylemler

Leonardo da Vinci ve Avrupa için Gençlik programları ile ortak eylemlerin belirlenip uygulanması, bölgesel ve yerel bağlantıların bu iki eğitim programı ile birlikte desteklenmesi, temel program unsurlarının koordine edilmiş uygulamalarını içermektedir.

“Bu üç program (SOCRATES II’de dâhil olmak üzere), yürütülecek ortak programlarla ırkçılık, uyuşturucu bağımlılığı ve işsizlik gibi konularla mücadele ederken, istihdam, kültür ve spor gibi konuları da daha fazla geliştirmeyi amaçlamaktadır.”¹⁰⁵

2.8.Yan Önlemler

Yan önlemler şu etkinlikleri içermektedir:¹⁰⁶

“- Rekabet dahil artan faaliyetlerin bilincinde olma,

¹⁰⁴ <http://europa.eu.int/comm/education/socrates/geralen.pdf>, (14.07.2008)

¹⁰⁵ <http://europa.eu.int/comm/education/progr.html>, (14.07.2008).

¹⁰⁶ <http://europa.eu.int/comm/education/progr.html>, (14.07.2008).

- Uygulamaları geliştirme,
- Eğitim alanında Avrupa işbirliğini ve bunların etkilerini çoğaltma,
- SOCRATES programındaki eylemler arasında sektörler ötesi birleşmelerin gelişmesine yardım etme,
- Birlik tarafından oluşturulmuş SOCRATES Ulusal Ajanslarının etkinliklerini destekleme. Daha önce de belirtildiği üzere SOCRATES eğitim programı Avrupa Komisyonu'nda Eğitim ve Kültür Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. Bu genel müdürlük tarafından programın yürütülmesi için üç yapı oluşturulmuştur.”

Bunlar; SOCRATES Komitesi, Ulusal Ajanslar ve Teknik Yardım Ofisidir. SOCRATES Komitesinde her üye ülkeden iki temsilci bulunmaktadır. Ulusal Ajanslar, “belirli eylem projelerinin seçimi, öğrenci ödeneklerinin tahsis edilmesi ve denetlenmesi ile bunlarla ilişkili olarak finansal yönetim konularında faaliyetleri organize etmektedirler.”¹⁰⁷

SOCRATES ve Gençlik Teknik Yardım Ofisi ise; programların teknik yönetimi konusunda yardımcı olmaktadır. SOCRATES programının 2000 ile 2006 yılları arası için öngörölmüş bütçesi 1.850.000.000 €'dur. Komite başvuruların özellik ve kalitesine göre eylemlere öncelik tanınmaktadır.¹⁰⁸

3. LEONARDO DA VINCI PROGRAMI

Avrupa Birliği'nin Mesleki Eğitim programına verdiği ad Leonardo da Vinci'dir. Leonardo da Vinci sadece iyi bir ressam değil, heykeltıraş, mimar, müzisyen, bilim adamı, mühendis ve şehir planlayıcısıydı. Bilgisi ve dehası tartışılmayacak olan Leonardo da Vinci paraşüt, helikopter gibi modern çağın buluşlarını çok daha önceden ve mesleklerin erbabı oluşu, sürekli eğitimini devam ettiren yaşamı bu programa onun isminin verilmesi için sadece birkaç sebeptir.

¹⁰⁷ Duman,T., “Avrupa Birliği Eğitim Programları “Sokrates Programı” , Milli Eğitim Dergisi , Sayı 149, 2001, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/149/duman.htm>

¹⁰⁸ Duman,T., “Avrupa Birliği Eğitim Programları “Sokrates Programı” , Milli Eğitim Dergisi , Sayı 149, 2001, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/149/duman.htm>

Bu programın ilk aşaması tıpkı Socrates gibi 1995-1999 yılları arasında gerçekleştirilmiştir. Şu an halen ikinci aşaması 2000-2006 dönemi gerçekleşmektedir. “Leonardo da Vinci” programının ikinci aşaması, 26 Nisan 1999 tarihli Avrupa Parlamentosu ve (382/1999/EC) nolu Konsey Kararı’na dayanmaktadır. Türkiye Leonardo da Vinci programına 2002 yılından itibaren tıpkı Socrates için olduğu gibi hazırlık önlemlerini yürüterek dahil olmuştur.¹⁰⁹

Program, başlangıç meslek eğitiminden geçenlerin, eğitimcilerin ve danışmanların hareketliliğini arttırmak, yenilikleri desteklemek ve eğitimin kalitesini arttırmak için, eğitim kuruluşları, meslek okullar, üniversiteler, işletmeler, ticaret odaları gibi mesleki eğitim alanında yer alan değişik paydaşlar arasındaki işbirliğine dayanan uluslar arası projeler destek vermektedir. Leonardo da Vinci araçları ve faaliyet alanları, uluslar arası anlaşmalar altında gerçekleştirilmeye çalışılacak ve bireylerin yetenek ve becerilerinin yaşamları boyunca geliştirilmesi odaklı olacaktır. Avrupa vatandaşlarının iş dünyasına girebilmeleri için daha iyi şekilde hazırlanmalarına ve böylelikle işsiz sayısının azaltılmasına ihtiyaç olduğu açık bir gerçektir. Ayrıca firmaların ya da şirketlerin rekabetçi dünyada gerçekleşen bilimsel ve teknolojik gelişmelere ayak uydurabilmek için yetişmiş kalifiye işgücünün yardımına ihtiyacı vardır. Leonardo da Vinci programı kapsamındaki faaliyet alanları beşe ayrılır.¹¹⁰

Bunlar: Hareketlilik, pilot projeler, dil yeterlilikleri, ülkelerarası ağlar ve başvuru kaynaklarıdır. Hareketlilik, her seviyede mesleki eğitim alan kişiler, özellikle gençler ve mesleki eğitimden sorumlu kişiler için ülkeler arası hareketlilik projelerini destekleyen bu eylemde üç farklı seçenek yer almaktadır. Bunlar; ülkeler arası yerleştirme projeleri, ülkeler arası karşılıklı değişim projeleri ve çalışma ziyaretleridir. Pilot projelerde ise, mesleki eğitimde iletişim ve bilgi teknolojilerinin kullanımıyla ilgili faaliyetler dahil olmak üzere meslek eğitimi geliştirmeyi amaçlayan, mesleki eğitimde kalite ve yeniliklerin transferine yönelik ülkelerarası desteklenen proje tipleridir. Dil yeterlilikleri, iki farklı proje tipi şeklinde olmak üzere, mesleki eğitim alanında dil becerilerinin ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesine

¹⁰⁹ “Leonardo”, <http://www.comu.edu.tr/ab/tr/ldv/bc.htm>, (14.07.2008).; “AB Mesleki Eğitim Programı – Leonardo da Vinci” http://uio.iyte.edu.tr/PDF/leonardo/tur/Leonardo_faq.pdf, (14.07.2008).

¹¹⁰ “AB Mesleki Eğitim Programı – Leonardo da Vinci” http://uio.iyte.edu.tr/PDF/leonardo/tur/Leonardo_faq.pdf, (14.07.2008).

yönelik projeleri destekler. Ülkelerarası ağlar, Avrupa deneyiminin yaygınlaştırılması ile Avrupa uzmanlığında yenilikçi yaklaşımların toplanması, biriktirilmesi ve inşasını amaçlayan projeleri desteklemektedir. Son olarak başvuru kaynakları denilen faaliyete alanında, EUROSTAT (Avrupa İstatistik Ofisi), ve CEDEFOP ile işbirliği içinde verilerin, etütlerin ve analizlerin karşılaştırılması, iyi uygulamaların gözlemlenmesi ile yaygınlaştırılmasına yönelik projeler ve birde diğer eğitim programları ile yapılan ortak faaliyetler desteklenir.¹¹¹

¹¹¹ Akgöz, M., Pancarcı, M., Özen, H., “Leonardo da Vinci AB Mesleki Eğitim Programı”, http://www.kafkas.edu.tr/genetan/ab_projeleri/leonardo.ppt#370,1, LEONARDO da VINCI (LdV) AVRUPA BİRLİĞİ MESLEKİ EĞİTİM PROGRAMI, (14.07.2008).

III. BÖLÜM

SOCRATES PROGRAMI KAPSAMINDA ERASMUS

1. ERASMUS (YÜKSEK ÖĞRETİM)

Bu program üniversite öğrencilerinin ve öğretim kadrosunun hareketliliğini sağlamak, üniversiteler arası işbirliğini geliştirmek ve niteliklerin karşılıklı tanınmasını sağlamayı amaçlayan bir programdır. Erasmus öğrenci mobilitesi altında yatan mantık iki temel başlık altında tanımlanabilir.

1) Öğrenci mobilitesinin bir ekonomik ve profesyonel mantığı. Avrupa işgücü piyasasını geliştirmek anlamında görülür. Bireylerin profesyonel yaşamları boyunca daha kolayca sınırları geçmesini etkileyecekti.

2) Öğrenci mobilitesinin, Avrupa vatandaşlığı yaratımı ışığında, yurttaşlıkla ilgili mantığı. Öğrenci mobilitesi Avrupa bilincini güçlendirecekti ve uluslararası kavranışına ulaşacaktı

Erasmus, yüksek öğretim (üniversite lisans ve lisans üstü-doktora dahil- eğitimi) alanında işbirliğini ve karşılıklı öğrenci değişimini konu alan ve bu alandaki uygulamaları kapsayan alt programdır. 1987'den beri AB ülkelerinde uygulanmakta olan Erasmus, 1995'te Socrates programları kapsamına alınmıştır.

1.1. Programın Amacı

Programın amacı, üye ve aday ülkelerle AB'ye üye ya da aday olmayan Avrupa Serbest Ticaret Birliği (EFTA) ülkeleri (Norveç, İzlanda ve Lihtenştayn) arasında yükseköğretimin kalitesini artırmak Avrupa boyutunu ön plana çıkarmak, Avrupa'daki çeşitli ülkelerdeki iyi ve kaliteli uygulamaları Avrupa'nın tamamının istifadesine sunmaktır. Erasmus eğitim programı, yükseköğretim kurumları tarafından imzalanacak ikili anlaşmalar çerçevesinde, öğrenci ve öğretim elemanları diğer katılımcı ülkelerdeki ortak üniversitelerde eğitim/öğretme dönemlerinin bir kısmını geçirmelerini, böylelikle akademik alanlarındaki bilgilerini ilerletme,

çalışmalara katılma ve Avrupa ülkelerinin kültürleriyle daha yakından tanışma olanağı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu süre 3 -12 ay arasında değişmektedir. Erasmus programı, herhangi bir alanda verilecek yükseköğretime ilişkin ders programlarının geliştirme ve uygulama/yaygınlaştırılmasını desteklemektedir. Bu çerçevede üç tür etkinliğe mali destek sağlanmaktadır:

“- Orta ya da ileri düzeyde ortak ‘çalışma programları’ geliştirmeye yönelik projeler,

- Özel dil modülleri dahil, Avrupa bütünleşmesinin çeşitli yönlerini temel alacak şekilde ortak Avrupa ‘modülleri’ni oluşturacak projeler,

- Geliştirme aşamasını bitirmiş müfredat geliştirme projelerinin ‘uygulanma ve yaygınlaştırılabilmesi’ projeleri.”¹¹²

Programa katılabilmek için AB Eğitim ve Gençlik Programlarına ülke olarak katılımın gerçekleşmesinden sonra, üniversite ve diğer yükseköğretim kurumları programa katılım hakkı elde edebilmek için AB Erasmus Üniversite Beyannamesine (EUC) başvurarak AB Komisyonu'ndan onay almak zorundadırlar.¹¹³

Erasmus öğrencileri bu haktan öğrencilik hayatları boyunca bir kere yararlanabilir. Erasmus öğrencileri ülkesindeki Ulusal Ajansların belirlediği ölçülerde aylık hibeler almaktadır. Ayrıca bu öğrenciler gittikleri üniversitede öğrenim harcından muaf tutulurlar. Erasmus öğrencileri aynı zamanda, kültürler arası diyalogu sağlayarak Avrupa boyutunu destekleyen, Avrupa Birliği vatandaşlığı kavramını yaşatan yurttaşlardır.

“Bu faaliyetlerden yararlanan öğrencilerin gittikleri ülkelerde aldıkları dersler ve o derslerin döndüklerinde ülkelerinde tanınması ECTS – European Credit Transfer System (Avrupa Kredi Transfer Sistemi) sayesinde olmaktadır. Öğrencilerin ve öğretim elemanlarının doldurması gereken zorunlu formlar, anlaşmalar bu hareketliliği meşru kılmaktadır.”¹¹⁴

¹¹² Ulusal Ajans, 2005, a.g.k.,ss.5-13

¹¹³ “Bologna Süreci”, [URL:http://Kartal.Kku.Edu.Tr/~Abofisi/Bologna.htm](http://Kartal.Kku.Edu.Tr/~Abofisi/Bologna.htm), (13.07.2008)

¹¹⁴ “Bologna Süreci”, [URL:http://Kartal.Kku.Edu.Tr/~Abofisi/Bologna.htm](http://Kartal.Kku.Edu.Tr/~Abofisi/Bologna.htm), (13.07.2008)

Öğretim elemanları için ise, kısa süreli kurslar denilen ve 1 haftadan 8 haftaya kadar çeşitlenebilen hareketlilik söz konusudur. Öğretim elemanlarının değişimi sayesinde, öğrencilerin değişiminden daha büyük faydalar elde edileceği düşünülmektedir. Bu yolla öğretim elemanları gittikleri ülkenin ve kendi ülkesinin eğitim sistemlerini karşılaştırabilme, değerlendirme yapabilme ve değişiklikleri sağlayabilme gibi süreçleri gerçekleştirebilecektir. Kazandığı uluslararası tecrübe, dil becerisinin artması gibi faydalar gerçek bir Avrupa vatandaşlığı için şart olan faydaların başında gelmektedir. Yükseköğretim kurumları Erasmus Programının yürütülmesi için karşılıklı değişimin organizasyonu başlığı altında Avrupa Komisyonu'ndan hibe alırlar. Bu hibe ile öğrenci ve akademisyen hareketliliği sağlanırken, bir yandan da öğrencilerin diğer ülkelerde, işbirliği yapılan kurumlarda kaldığı süredeki çalışmalarını karşılıklı tanınması için öğretim elemanlarının verecekleri dersleri, verdikleri yerde sorunsuz olarak karşılayabilmelerini, ECTS ve Diploma Supplement gibi süreçlerin en kusursuz şekilde yürütülmesi için çalışırlar.

Avrupa Birliği programlarına katılmış 3 ülkenin bir araya gelmesi ile Curriculum Development (müfredat geliştirme) adı altında uzmanlık alanlarının ve birikimlerin bir araya getirildiği faaliyetler söz konusudur. Orta ve ileri düzeyde ortak “çalışma programları” geliştirme projeleri, özel dil modülleri dahil, ortak “Avrupa modülleri” geliştirme projeleri, daha önce tamamlanmış müfredat geliştirme projelerinin uygulanması ve yaygınlaştırılması projeleri desteklenmektedir. Ayrıca Intensive Programmes (yoğun programlar) adıyla başka türlü öğretilmesi zor olan veya çok sınırlı sayıda üniversite tarafından öğretilebilecek uzmanlık konularını verimli ve çok uluslu bir ortamda öğretilmesi hedefli faaliyetler yapılmaktadır. Öğrencilere ve öğretim elemanlarına çok uluslu bir grupta birlikte çalışmakla tek bir kurumda mevcut olmayan öğretme şartları ve özel öğrenmeden faydalanmalarına imkan tanımak ve çalışılan akademik konuda yeni bakış açıları kazandırmak amaçlı faaliyetler yapılmaktadır.¹¹⁵

Bir diğer Erasmus terimi olan ECTS, bir öğrencinin normal akademik yılda 60 krediyi tamamlama felsefesine dayanır. ECTS'nin uygulanması yoluyla öğrenciler aldıkları tüm derslerin kredi değerlerini hem yerelde hem de uluslararası manada bu yolla denkleştirmiş olur. Öğrenim sözleşmesi ve transcript yolu ile ECTS

¹¹⁵ “Bologna Süreci”, URL:<http://Kartal.Kku.Edu.Tr/~Abofisi/Bologna.htm>, (13.07.2008)

sistemi tamamlanır. Türkiye’de Ulusal Ajans’ın kurulması ile birlikte Erasmus programı 2003-2004 döneminde pilot olarak başlatılmış ve komisyon ile ilgili tüm çalışmalar tamamıyla buradan yürütülecek şekilde planlanmıştır.

1.2.Programdan Faydalanma Koşulları

Avrupa Politikası Beyanı olarak geçen ve Erasmus programına katılacak her yükseköğretim kurumu tarafından oluşturulması gereken bir yazılı beyan söz konusudur. Bu ilgili yüksek öğretim kurumunun programa katılmakla hedefledikleri, orta dönemde stratejik gelişme için genel bir plandan bahsedilen, Avrupa işbirliği için kısa ve orta dönemli stratejilerinde olduğu bir niyet beyanıdır. Bu beyan, Erasmus programı altında işlese de tematik ve pratik açıdan, içeriğinin sadece Socrates değil, Leonardo da Vinci, Youth, Avrupa Birliği 6.Çerçeve Programı(FP6) ve üniversite bünyesindeki tüm dış ilişkilerden bahsetmesi yönüyle çok önemlidir. Programdan faydalanma koşulları ise, programın alt faaliyetlerine göre çeşitlilik gösterdiği için aşağıdaki bölümlerde ilgili konuya değinilecektir.

2. ERASMUS FAALİYET ALANLARI

Erasmus Programı’nın her hedef alanına ilişkin eylem planları, Öğrenci Değişimi, Akademisyen Değişimi, Karşılıklı Değişimin Organizasyonu, Ortak Program (Müfredat) Geliştirme Projeleri, Yoğun Programlar, Akademik Uzmanlık Ağları, Avrupa Kredi Transfer Sistemi ve Erasmus Dil Kursları’ndan oluşmaktadır. Bu uygulama alanlarının kapsamı ise aşağıdaki temel özellikleri ile açıklanmıştır.

2.1.Komisyon Merkezli Faaliyetler

2.1.1. Müfredat Geliştirme Programları

Ders müfredatı Program geliştirme desteklerinin amacı, en az üç katılımcı ülkedeki üniversitelerin özel uzmanlık alanlarını ve birikimlerini bir araya getirerek, yüksek öğrenim kalitesi ve yüksek öğretimde Avrupa boyutunu artırmak için ön görülen çalışma alanlarını:

- Özel dil modülleri, “ortak Avrupa modülleri” geliştirme projeleri,

- Bir derece programının tümünü kapsayan ortak programların oluşturulması veya iyileştirilmesine ilişkin ortak çalışma programları,
- Programların oluşturulmasından 1-2 yıl sonra ortak kurumlarca benimsenmesi,
- Öğretim üyesi/öğrenci değişimi, öğrenci kabulü, öğrenme edinimleri, ölçme değerlendirme, kalite güvencesi, tanınırlık (AKTS/DE) alanlarında ortak uygulamalara gidilmesi,
- Ortak programlar lisans (first cycle), yüksek lisans (second cycle), doktora (third cycle) için program geliştirme çalışmaları,
- Katılımcı ülkelerin Bologna formatı olarak 3+2 yüksek öğretim süresi, eğitsel ve toplumsal ihtiyaçları gözetmede kararlı olma şeklinde ifade eder.¹¹⁶

Program geliştirme projelerinde AB Komisyonu'nun, ortaklığın kabul edilebilir bir coğrafi dağılımına dikkat ettiğini, şirketler ve mezun olanların is imkanlarını artırmayı ilgilendiren program (müfredat) geliştirme faaliyetlerine özel önem verildiğini, bu tür projelerde Avrupa Birliği yatırımının çok yönlü etkisini artırmak için doğrudan proje ile ilgili olan kurumların dışında bölgesel, ulusal ve Avrupa seviyesinde profesyonel bir dünya içinde işbirliğine özel vurgu yapıldığını belirtir. Program geliştirme projelerinde, katılımcı kurumlardan biri tarafından uluslararası akademik koordinasyonun sağlayacağını ifade eder.¹¹⁷

2.1.2. Yükseköğretim Kurumları Ve İşletmeler Arasında İşbirliği

Erasmus programının amaçlarından biri de yüksek öğretim kurumları ile işletme ve kamu kurumları arasındaki işbirliğini geliştirmektir. Bu bağlamda, ilgili sürecin amaçları şu şekilde özetlenebilir. Yükseköğretim kurumları ve işletmeler arasında hızlandırılmış bilgi transferi; öğrenci, personel ve araştırmacıların iş dünyasına yerleştirilmesi ve işletme personelinin yükseköğretim kurumlarına entegrasyonu karşılıklı fayda sağlayabilir. Ayrıca, bilimsel uzmanlıklarına girişimci beceriler ekleyerek mezunların ve araştırmacıların kariyerlerinin her aşamasında

¹¹⁶ http://www1.gantep.edu.tr/~erasmus/inf_pack/sunum3.ppt#285,33,Slayt 33, (16.08.2008);

¹¹⁷“Yükseköğretim kurumları ve işletmeler arasında işbirliği”

<http://www.erasmus.metu.edu.tr/ErasmusProgramindaTurkiye.doc>, (16.08.2008)

istihdam edilebilirliklerini ve mesleki geleceklerini geliştirebilir. İş dünyası ile bağlantılar ilave finansman sağlayabilir, örneğin araştırma kapasitesini genişletmek veya yeni ya da hizmet içi eğitim dersleri geliştirmek. İş dünyası ile bağlantı KOBİ'ler ve bölgesel yenilik konularında üniversite tabanlı araştırmanın etkisini de geliştirecektir. Bu ayrıca girişimcilik, yöneticilik ve yenilikçilik ile ilgili becerilerin geliştirilmesinin mezuniyet sonrası eğitimin, araştırma eğitiminin ve üniversite personeli için hayatboyu öğrenme stratejilerinin tamamlayıcı bir parçası olması gerektiğini gösterir.¹¹⁸

Bu bağlamda aynı kaynakta belirtildiği üzere ilgili faaliyetten şu kurumlar yararlanabilir; Yükseköğretim kurumları, Kamu işletmeleri, özellikle KOBİ'ler, Mesleki kuruluşlar, Ticaret odaları, Sosyal ortaklar, Yerel/bölgesel/ulusal organlar.

2.1.3. Yükseköğretimin Modernizasyonu

Avrupa yükseköğretiminin, bilgi Avrupası'ndaki rolünü gerçekleştirmek ve büyüme ve istihdam için Lizbon Stratejisine katkıda bulunmak için reforma ihtiyacı vardır. Yükseköğretim kurumlarının küreselleşmenin getirdiği sorunlarla baş edebilmeleri, Avrupa işgücünün eğitimi ve yeniden eğitimine daha etkin bir şekilde katkı sağlayabilmeleri için müfredat (Bologna süreci), finansman ve yönetim alanlarında Yükseköğretim modernizasyonu gereklidir. Kurumların müfredatlarının modernizasyonu ve kendilerinin işgücü pazarı, vatandaşlar ve toplumun ihtiyaçlarına daha uyumlu hale gelmesi için stratejiler geliştirmelerine yardımcı olan projeler geliştirmek amaçları arasında yer almaktadır.

2.1.4. Sanal Kampüsler

“Günümüzde özellikle bilişim teknolojilerindeki gelişmeler eğitim faaliyetlerinde de kendisini göstermektedir. Bu bağlamda, Erasmus faaliyetlerinde bilgi ve iletişim teknolojileri de önemli bir konuma gelmiştir. Avrupa yükseköğretim kurumları eğitim, öğretim ve araştırma sistemlerine BİT'i etkin bir şekilde entegrasyon etme düzeylerinde çok farklı aşamalardaırlar. Sanal Kampüs Faaliyetinin hedefleri yenilikçi BİT tabanlı içerik, hizmetler, pedagojiler ve

¹¹⁸ “Yükseköğretim kurumları ve işletmeler arasında işbirliği”
<http://www.erasmus.metu.edu.tr/ErasmusProgramindaTurkiye.doc>, (01.08.2008).

Hayatboyu Öğrenme için uygulamanın geliştirilmesi/genelleştirilmesini sürdürülebilir organizasyonel, eğitimsel ve ekonomik modellerin yardımıyla desteklemektir. Yeterli teknik alt yapı bir ön şarttır. Faaliyet mevcut varlıklar üzerine inşa edilen yaygınlaştırma ve kullanımı destekler. Bu süreçte yer almak, kurumların organizasyonel olgunluğunu ve tüm düzeylerde gerekli değişimi desteklemeye arzulu olmayı gerektirir.”¹¹⁹

Sanal kampüsler kendini yenileyen organizasyonlar için büyük faydalar getirmektedir. Bu yenilenme sayesinde teknolojik altyapı güçlenecek ve dolayısıyla hizmet kalitesi artacaktır. Sanal kampüsler güçlü bir teknolojik altyapı gerektirdiği için bunun sonucunda eğitimin etkinliğinin ve kalitesinin yüksek olması kaçınılmazdır.

2.1.5. Ağ projeleri

“Ağ projelerinin ana hedefi kaliteyi artırmak ve belirli bir akademik disiplin veya çalışma alanında, veya disiplinler arası/multidisipliner özelliğe sahip bir konuda veya ortak fayda ile ilgili diğer konularda (örneğin üniversite yönetimi, kalite güvencesi vs.) bir Avrupa boyutu tanımlamak ve geliştirmektir. Bu, yükseköğretim kurumları, fakülteler veya bölümler arasında işbirliği ile sağlanır. Bu tür iş birliği akademik birlikleri, bilgi düzeyi yüksek toplulukları, profesyonel organları, kamu veya özel sektörde sosyo ekonomik öneme sahip diğer ortakları ve uygulanabilmesi halinde, öğrenci organizasyonlarını da kapsamalıdır. Ağlar içerisindeki işbirliğinin tüm Avrupa'da ilgili alanlardaki yükseköğretim kurumları üzerinde devam eden ve yaygın bir etkiye sahip olacak sonuçlara yol açması beklenir. Projelerin, teklif çağrısında belirlenen önceliklere uygun olarak odaklanma eğiliminde olduğu faaliyet türlerinin bir özet listesi aşağıda yer almaktadır.”¹²⁰

- Eğitimin Planlanması ve Geliştirilmesi. Mevcut öğretim yöntemlerinin tarif edilmesi, analiz edilmesi ve karşılaştırılması. Yeni öğretim metotlarının tanınması ve tecrübe edilmesi. Mevcut öğretim materyalinin tanımlanması ve veri tabanlarının

¹¹⁹ “Sanal Kampüsler”,

<http://www.ua.gov.tr/index.cfm?action=detay&yayinID=96424B8908D5439F679B7DB9F2AA32EA8A1D4>, (11.07.2008).

¹²⁰ “Ağ Projeleri”,

<http://www.ua.gov.tr/index.cfm?action=detay&yayinID=679041268C7F4E390F97619F2BDA3476D860E>, (11.07.2008).

yardımla ağ üyelerinin hizmetine sunulması. Yeni öğretim materyalinin üretilmesi veya güncellenmesi ve yaygınlaştırılması

- Kalite Güvencesi Alanındaki Faaliyetler

- Avrupa İşbirliğinin Kolaylaştırılması. Avrupa iş birliğinde en son teknolojinin değerlendirilmesi, ihtiyaçların ve engellerin ve bu engelleri aşmak için yöntemlerin tanımlanması. Araçların oluşturulması (ECTS'nin, yeni koordinasyon modellerinin, Avrupa stratejilerinin kullanımı). Avrupa modüllerinin üretiminin teşvik edilmesi.

- "Avrupa'da Eğitim Yapılarının Ayarlanması" Pilot Projesini kullanarak Jenerik ve Sektörel Yeterliliklerin Tanımlanması ve Güncellenmesi. Şimdi ayarlama sonuçlarını daha ileriye götürmek ağ projelerine kalmıştır. Artık ağlardan Ayarlama Projesinin Metodolojisini ve sonuçlarını kendi disiplinlerine uygulamaları beklenmektedir.

- Yükseköğretim kurumlarının araştırma sonuçlarını öğrenimlerine entegre etmelerini ve Erasmus ağları ile Avrupa Komisyonu Araştırma Genel Müdürlüğü tarafından finanse edilen Konulu Ağlar arasında bağ kurmalarını öncü olarak Öğretim ve Araştırma Arasında Sinerjilerin Teşvik Edilmesidir (ÖAASTE).

2.2.Ulusal Ajans Merkezli Faaliyetler

2.2.1. Öğrenci Hareketliliği

Bilindiği üzere faaliyetlerin özünde öğrenci hareketliliği yer alır. “Öğrenci değişiminde üniversite öğrenimine yeni başlamış olanlar hariç, lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencileri dahil tüm üniversite öğrencilerinin, diğer bir ülkedeki yüksek öğretim kurumunda 3 ve 12 ay arasındaki bir dönem için öğrenim görme fırsatı olduğunu, bu programdan yararlanan öğrencilerin değişim programına tabi olduğu süre içerisinde üniversitesinden aylık Erasmus ödeneği almaya hak kazanacağı, gittiği üniversitede ise öğrenim harcını ödemeyeceği, dil becerilerini yoğun dil programlarına katılarak geliştirebildiği belirtmektedir.”¹²¹

¹²¹ “Erasmus Festivali”, Eğitim ve Gençlik Dergisi, Sayı 4, Sayı 2, 2007, s.21;

Erasmus programı öğrenci değişimiyle yüksek öğretimde Avrupa vatandaşlığı bilincinin gelişmesine katkı sağladığı vurgulamaktadır. Erasmus programı öğrenci değişimi kapsamında, değişime katılan öğrencilerin, gittikleri yüksek öğretim kurumlarında aldıkları derslerin Avrupa Kredi Transfer Sistemi (AKTS /ECTS) ile öğrencinin kendi üniversitelerince kabul edildiğini ifade eder.

Öğrenci seçiminde esas alınacak koşulları Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi (ABEGPM) tarafından şu başlıklar altında sıralamaktadır:

“-Öğrencinin kümülatif akademik not ortalamasının en az 2,5/4 ya da 75/100 olması gerekir.

-Üniversiteler Erasmus değişimine başvuran bütün öğrencilere eşit uygulanabilir bir dil düzeyi belirleme kriteri oluşturmalıdır.

-Bütün Erasmus ikili anlaşmaları üniversitenin web sayfasında, bölüm/fakülte/enstitü ikili anlaşmaları da bağlı olunan fakülte ilan panolarında ilan edilmeli ve öğrenciler Erasmus öğrenci değişimi ve başvuru prosedürü hakkında bilgilendirilmelidir.

-Merkez, üniversitelere Erasmus değişimi için bir değerlendirme ve seçme komitesi oluşturmasını bildirir. Komite en az beş üyeden oluşmalı ve üyelerden hiç birinin başvuru sahibiyle kişisel bağlantısı olmamalıdır. Komite üyeleri arasında Üniversite'nin Erasmus koordinatörü, fakülte, enstitü veya meslek yüksek okulu koordinatörü ve bölüm temsilcileri yer almalıdır.

-Merkez, gerekli gördüğü takdirde, başvurularda gözlemci olarak yer alabilir.

-Üniversiteler, başvuruları değerlendirirken ağırlıklı puanlama sistemine göre aşağıdaki değerlendirme ölçütlerini uygular:

Akademik başarı düzeyi : %50

Dil seviyesi : %35

Mülakat : %15

.-Seçim sonuçları, Erasmus değişimine başvuran bütün öğrencilerin aldıkları puanları içerecek şekilde bölümlerin ilan panolarında ve üniversitenin web sayfasında yayınlanır.”¹²²

Erasmus programının getirdiği bu koşullar öğrencinin başarısı üzerinde doğru orantılı bir artış sağlayacaktır. Bu programa dahil olmak isteyen öğrenciler başarı çitasını arttıracak, ortalamasını yükseltecek, dil bilgisi seviyesini arttıracaktır.

2.2.1.1.Öğretim Üyesi Hareketliliği

Sistem öğrenim hareketliliği yanında öğretim üyesi hareketliliğini de hedeflemektedir. “Erasmus Programı’nın üniversite öğretim görevlilerini, kısa süreli kurslar şeklinde diğer katılımcı bir Avrupa ülkesinde, gidilen üniversitenin resmi programının bir parçası olarak ders verme yönünde desteklenen ve bir tür deneyim kazanma faaliyeti olduğu, faaliyetin akademisyenlerin belli sürelerde (1 haftadan 8 haftaya kadar) yurt dışında ders vermesini kapsamakla beraber, gidilen üniversitedeki yapılacak işbirliği çerçevesinde akademik çalışmaları geliştirmenin yapılabildiği, yoğun programlar ve akademik uzmanlık ağlarını kurma gibi koşulların yaratılması olanaklarının olduğunu vurgular.”¹²³

Bu faaliyet programı kapsamında akademisyenlerin, ders verme yanında dil öğrenme ve geliştirme, farklı “öğretim” uygulamalarını öğrenme ve kendi üniversitesine dolaylı olarak Avrupa bakış açısını kazandıracağını belirtir . Öğretim elemanları arasından öncelik tanınacak olanları Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi (ABEGPM) aşağıdaki koşulları taşımaları durumunda öncelik tanınacağını vurgular:

“- Giden öğretim elemanının yapacağı katkının misafir olunan üniversitenin lisans/yüksek lisans programının önemli bir parçası olması,

- Yeni öğretim araçlarının üretimini sağlaması,

- Daha önce bu faaliyetlerden yer almayan öğretim elemanları,

¹²² Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi, Socrates-Erasmus Değişim Elkitabı, http://www.mu.edu.tr/t/duyuru/2004/11_2004/Erasmus_Uygulama_Elkitabı_2003-4.doc

¹²³ http://www.mu.edu.tr/t/duyuru/2004/11_2004/Erasmus_Uygulama_Elkitabı_2003-4.doc

- Bölüm ve fakülteler arasında ilişkilerin artırılması, gelecekte yapılabilecek işbirliği ve projelere zemin hazırlamasına öncelik tanınacağı, şeklinde belirtir.”¹²⁴

Avrupa eğitim programı öğretim üyelerine yeni bir bakış açısı kazandırmakta, dil bilgisi seviyelerini üst düzeye çıkarmakta, daha önce yer almayan öğretim üyelerine de yeni bir şans yaratmaktadır. Dolayısıyla öğretim üyelerindeki bu devinim ve yenilik öğrencilerin başarısında önemli rol oynayacaktır.

2.2.1.2.Staj Hareketliliği

“Staj hareketliliği, temelde, Leonardo da Vinci II döneminde A tipi projeler kapsamında ‘Yüksek Öğrenim Görenlere Yönelik Yerleştirme Projeleri’ olarak gerçekleştirilmiştir. Söz konusu faaliyet alanı bundan böyle 2007-2013 dönemi Hayatboyu Öğrenme Programıyla birlikte Erasmus Programı içinde ‘öğrenci staj hareketliliği’ adı altında sürdürülecektir. ‘Yerleştirme’ bir yararlanıcının başka bir katılımcı ülkede ortak bir işletme veya organizasyon bünyesinde mesleki eğitim alma ve/veya çalışma deneyimi kazanma sürecidir.”¹²⁵

Yerleştirme Süreleri: 2007-2008 akademik yılında gerçekleşecek staj hareketliliği faaliyetleri 1 Temmuz 2007-30 Eylül 2008 tarihleri arasında aşağıda belirtilen sürelerde gerçekleştirilebilir.

- En az 3 ay
- En fazla 12 ay

Kısa dönem yüksek mesleki öğrenim programları (önlisans) için bu süre en az 2 hafta olabilir. Yerleştirme faaliyeti aşağıda belirtilen kuruluşlarla gerçekleştirilebilir. Bunlar; İşletmeler, Eğitim Merkezleri, Araştırma Merkezleri, Diğer Kuruluşlar

Ancak; Avrupa Kurumları ile Topluluk programlarını yürüten kuruluşlar bu faaliyet kapsamında ev sahipliği yapamazlar. Erasmus (Genişletilmiş) Üniversite

¹²⁴ “Öğrenim Hareketliliği”,

<http://www.ua.gov.tr/index.cfm?action=detay&yayinID=95005237167356C7CB9CE1E93C0456E029C23>

¹²⁵ Ulusal Ajans, “Staj Hareketliliği”,

<http://www.ua.gov.tr/index.cfm?action=detay&yayinID=581862CF7EBC46D90E4A6EA21117CCB36A4C>, (11.07.2008).

Beyannamesi'ne sahip Yükseköğretim Kurumları veya Erasmus Yerleştirme Konsorsiyumları öğrencileri Erasmus staj faaliyetinden faydalandırmak üzere AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi'ne başvuruda bulunurlar.

2.2.2. Personel Hareketliliği

2.2.2.1. Ders Verme Hareketliliği

EÜB sahibi yükseköğretim kurumu öğretim elemanlarının farklı bir Avrupa ülkesinde EÜB sahibi bir yükseköğretim kurumunda ders vermesine imkan sağlayan alt faaliyet alanıdır. Ders Verme Hareketliliğinin hedefleri şunlardır:

“-Hareketlilik programına katılmayan öğrencilere farklı Avrupa ülkelerindeki yükseköğretim kurumlarının akademik personelinin bilgi ve deneyiminden faydalanma imkanı vermek

-Pedagojik yöntemler konusunda uzmanlık ve deneyim değişimini teşvik etmek

-Yükseköğretim kurumlarını sundukları derslerin çeşit ve içeriğini genişletme ve zenginleştirme konusunda teşvik etmek

Ders Verme Hareketliliğine Katılabilme Şartları

- EÜB sahibi bir yükseköğretim kurumunda en az yarı zamanlı öğretim elemanı olunması,

- Üniversiteler arası anlaşmanın olması.”¹²⁶

2.2.2.2. Personel Eğitimi Hareketliliği

EÜB sahibi yükseköğretim kurumu öğretim elemanları, yönetici kadrosu ve idari personeli ile işletme personelinin eğitim amaçlı hareketliliğine imkan sağlayan

¹²⁶ Ulusal Ajans, “Ders Verme Hareketliliği”, <http://www.ua.gov.tr/index.cfm?action=detay&yayinID=950703E845398DC0BC48AAD6C8C584256A835>, (11.07.2008).

alt faaliyet alanıdır. Personel Eğitimi Hareketliliği faaliyet alanı üç hareketlilik türünü içerir:¹²⁷

-Yükseköğretim kurumundan bir işletmeye giden personelin ve işletmeden bir yükseköğretim kurumuna giden personelin hareketliliği

-Bu hareketlilik türünün amacı faydalanan kişilerin bilgi ve tecrübe aktarımı ile öğrenmelerine ve pratik beceriler edinmelerine imkan vermektir. Temel faaliyetler seminerler, atölye çalışmaları, kurslar ve konferanslar, pratik eğitim süreçleri, kısa görevlendirmeler vs. olabilir.

-Bir yükseköğretim kurumundan başka bir yükseköğretim kurumuna giden yönetim kadrosu ve idari personelin hareketliliği

Bu hareketlilik türünün amacı faydalanan kişilerin farklı bir kurumun deneyim/iyi uygulamalarını öğrenmelerine ve mevcut işleri için gerekli becerileri geliştirmelerine imkan vermektir. Temel faaliyetler iş başı eğitim programı, çalışma ziyaretleri, kısa görevlendirmeler vs. olabilir.

2.2.3. Hareketliliğin Organizasyonu

“Erasmus Program uygulamalarına ilişkin yüksek öğretim kurumları arasında karşılıklı olarak uygun koşulların oluşturulması için; öğrencilerin diğer katılımcı ülkelerde misafir olarak kaldıkları süre ve yaptıkları çalışmaların karşılıklı tanınması, akademisyenlerin programlardaki dersleri kısa süreli misafir öğretim üyesi olarak sorunsuz verebilmesi, Avrupa Kredi Transfer Sistemi (ECTS) ve Diploma Eki (DE) uygulamalarının karşılıklı olarak tanınmasına ilişkin gerekli çalışmaların yürütüldüğü alan olarak belirtmektedir.”¹²⁸

Bu organizasyon öğrencilerin hiç tanımadığı yeni bir sisteme adapte olabilmesi açısından oldukça önemlidir.

¹²⁷ Ulusal Ajans, “Personel Eğitimi Hareketliliği”, <http://www.ua.gov.tr/index.cfm?action=detay&yayinID=68453DEF9F0B9FB20798FD1929C772516DD22>, (11.07.2008).

¹²⁸ <http://www.ua.gov.tr/index.cfm?action=detay&yayinID>, (11.07.2008).

2.2.4. Erasmus Yoğun Dil Programları

“Erasmus programı değişim programına katılan öğrencilere yönelik akademik öğrenim süresi öncesi misafir olunan ülkedeki üniversite tarafından düzenlenen bir takviye yabancı dil kursu olduğu, bu kursların her yıl farklı ülkelere yönelik planlandığını, EYDK’nın dil bilgisi konusunda iki seviyede sunulduğu, (I. Seviye, yeni başlayanlar için; II. Seviye, orta seviyeye yönelik) 2003-2004 akademik yılında bir tam yıl veya bir dönem öğretim görmek üzere Socrates Erasmus programına kabul edilen 3000 öğrenciye imkan verildiği belirtilir.”¹²⁹

2.2.5. Yoğun Programlar

Socrates II Döneminde bir Merkezi Proje Faaliyeti olarak yürütülen bu program, 2007-2013 yılları arasında sürecek Hayatboyu Öğrenme Programı kapsamında Ülke Merkezli bir faaliyete dönüşmüştür.

“Yoğun Programlar (IP) en az 3 program ülkesinden yüksek öğretim kurumlarının bir araya geldiği; en az 10 gün en fazla 6 hafta süren; Hayatboyu Öğrenme Programına katılan ülkelerin birinde gerçekleştirilebilecek kısa süreli yoğun bir eğitim programıdır. Program, ilgili akademik yılda 1 Eylül - 31 Ağustos tarihleri arasında gerçekleşebilir. Yoğun Programlar bir defalık bir faaliyet olabilir veya ilk başvuruda belirtilmek üzere birbirini takip eden 2 veya 3 yıl sürecek bir faaliyet olarak sunulabilir. Faaliyetin tekrar etmesi durumunda, ikinci ve varsa üçüncü yıllarda "yenileme" başvurusu yapılması gerekmektedir.”¹³⁰

Normalde hiç öğretilmeyecek olan veya sadece çok kısıtlı sayıda üniversitede öğretilen uzmanlık konularının verimli ve çok uluslu öğretimini teşvik etmek Öğrencilerin ve öğretim elemanlarının çok uluslu gruplarda bir arada çalışmalarına ve tek bir kurumda mevcut olmayan özel öğrenim ve öğretim koşullarından faydalanmalarına ve çalışılmakta olan konuda yeni perspektifler kazanmalarına imkan vermek Öğretim kadrosu üyelerinin öğretim içeriği ve yeni

¹²⁹ Ulusal Ajans, “Yoğun Dil Programları”, <http://www.ua.gov.tr/index.cfm?action=detay&yayinID=3940890A11F55D4E5AB39D3DCC8CC5E354FDA>, (12.07.2008).

¹³⁰ Ulusal Ajans, “Yoğun Programlar (IP)”, <http://www.ua.gov.tr/index.cfm?action=detay&yayinID=320915D1FBDED647A0F0668AD400047DD80BC>, (12.07.2008).

müfredat yaklaşımları konusunda görüş alışverişi yapmalarına ve bir uluslararası sınıf ortamında öğretim yöntemlerini test etmelerine imkan vermek olabilir.¹³¹

2.2.6. Avrupa Kredi Transfer Sistemi (ECTS/AKTS)

Avrupa Kredi Transfer Sistemi'nin akademik kredi belirleme ve transfer sistemi olduğu, sistemin, akademik tanınmayı, verimli ve uygulanabilir bir sistem ile sağlamayı hedeflediği, programların akademik tanınmasının, öğretimde şeffaflığı ve öğrenci başarılarına bağlı olarak en iyi uygulama koşullarını organize ettiği, ancak AKTS'nin kendi başına akademik programların içerik, yapı ve eşitliğini düzenlemediğini, eğitim kalitesi ile ilgili olduğundan, üniversitelerin kendi programlarını belirlerken kurumsal inisiyatiflerinin söz konusu olduğunu vurgular.

132

Avrupa kredi transfer sisteminin dayandığı ilkeleri Ulusal Ajans şekilde sıralamaktadır:

“- Normal akademik yılın 60 krediye eşit olduğu ilkesine göre verilen kredi miktarının tespit edildiği,

- Öğrencilerin alabileceği tüm değişik derslere ilişkin kredi değerinin gösterildiği bir bilgi paketinin üniversitelerce hazırlanacağı,

- “Üç taraflı bir resmi öğrenme Anlaşması”nın olacağı, bu anlaşmanın öğrencinin yurt dışındaki akademik çalışma programını tanımlayan ve öğrencinin daha önceki akademik başarılarının listelendiği “transcript kaydı”nın iliştilererek öğrencinin misafir olarak gideceği üniversiteye gitmeden önce, öğrencinin kendi üniversitesi, kendisi ve misafir gideceği üniversite tarafından imzalanacağı,

- Yurt dışında tamamlanan tüm dersler için öğrenci, derslerin adını ve her dersin karşılığında kredilerini gösteren resmi bir transkript kaydını misafir üniversitede alacağı,

¹³¹ Ulusal Ajans, “Yoğun Programlar (IP)”,

<http://www.ua.gov.tr/index.cfm?action=detay&yayinID=320915D1FBDED647A0F0668AD400047DD8OBC>, (12.07.2008).

¹³² Aktan C.C. , Sorbon'dan Bolonyo'ya, Berlinden Bergen'e: Avrupa'da Yüksek Öğrenim Sistemlerinin Haarmonizasyonu ve Yeniden Yapılandırılmasına Yönelik Reform”, Değişim Çağında Yüksek Öğretim, İzmir, 2007, ss.5-15.

- Bir akademik çalışma süresinde öğrencinin kendi üniversitesinde alacağı derslere karşılık gelecek kredileri alması durumunda öğrenciyi gönderen üniversite, öğrencinin misafir olarak bulunduğu kurumdan aldığı kredileri tanınacağını belirtmektedir.”¹³³

AB Komisyonu’nun, Avrupa Kredi Transfer Sistemi’nin kullanımını sağlamak için karşılıklı tanınma uygulamasıyla, öğrencilerin Avrupa içinde değişimini düzenlemeye çalıştığını, Erasmus Programı çerçevesinde destek için müracaat eden üniversitelerin ECTS/AKTS’yi uygulamak için kurumsal olarak planlarını belirlediği, ECTS /AKTS’nin uygulandığı kurumlarda ise bütün fakülte ve bölümlere yaygınlaştırma çalışmalarının sürdüğü ifade edilmektedir.¹³⁴

2.2.7. Diploma Eki

Üniversiteler, mezunlarına uluslar arası diploma işlevi görebilecek olan ve alınan eğitimin içeriğini de ifade eden ek bir belgeyi düzenlemeye teşvik edileceği, Avrupa sathında akademik şeffaflığı sağlamak suretiyle diploma ekinin istihdamı kolaylaştırabileceği belirtilir.

Diploma ekinin, Avrupa’nın herhangi bir ülkesinde diplomanın kullanılması sırasında ilgili tarafa mezun olunan programın hangi kapsamda bir eğitim sağladığını göstermesi bakımından önemli olduğu ve standart bazı bilgilerle birlikte öğrencinin diplomasının yanında ders dökümünü (transcript) ve ECTS kredilerini de içermektedir.

Öncelikle, öğrencinin istemesi durumunda hazırlanması öngörülen diploma ekinin zamanla zorunlu hale gelmesi durumunun söz konusu olacağı, birçok Avrupa ülkesinde diploma ekinin zorunlu hale gelmiş olduğu belirtilmektedir.¹³⁵

Diploma eki uygulamasına ilişkin uluslar arası düzeydeki çalışmalara bakıldığında 1993’te UNESCO Genel Konferansı’nda, yükseköğretim alanında uluslararası bir anlaşma yapılması veya tavsiye kararları alınması yolunda somut adımlar atılmasını kararlaştırmıştır. Konferans, Recommendation on the Recognition

¹³³ “Ulusal Ajans”, <http://www.ua.gov.tr/portal/page>, (12.07.2008)

¹³⁴ “Avrupa Kredi Transfer Sistemi”, www.ua.gov.tr, (22.07.2008).

¹³⁵ <http://www.erasmus.metu.edu.tr/ErasmusProgramindaTurkiye.doc>, (22.07.2008).

of Studies and Qualifications in Higher Education başlıklı tavsiye kararlarının uluslararası düzeyde uygulanmasını benimsemiştir. Bununla, dünyadaki eğitim kaynaklarına daha geniş bir kesimin ulaşımını sağlayarak öğrencilerin, öğretmenlerin, araştırmacıların ve meslek sahiplerinin hareketliliği sonucunda yükseköğretimin kalitesinin yükseltilmesidir. Ayrıca, başka ülkelerde eğitim görmüş olan kişilerin diploma ve derecelerinin kendi ülkelerinde tanınmasını sağlayarak beyin göçünün önlemesi de amaçlanan hedefler arasında olduğunu belirtmektedir.¹³⁶

Avrupa Konseyi, Avrupa Bölgesindeki yükseköğretim ile ilgili diploma ve derecelerın tanınması için 11 Nisan 1997 tarihinde UNESCO ile birlikte Lizbon Anlaşmasını gerçekleştirmiştir. Yükseköğretim Kurumlarına Giriş, Lizbon anlaşmasına göre, Avrupa'daki bir yükseköğretim kurumuna başlamak için ortaöğretim kurumlarından mezun olmak şartı aranması istenmektedir. Ancak, bu konuyla ilgili olarak karşılaşılan başlıca zorluklar şu şekilde özetleyip sıralamak mümkündür:

- İlk ve ortaöğretim sürelerinde görülen değişiklikler (genellikle 10 ile 13 yıl)
- Ortaöğretim müfredatında görülen değişiklikler (teorik olmayan konularda)
- Ülkelerin genellikle kendi sistemlerini en iyi olarak nitelendirip başka ülkelerin sistemlerine şüpheci yaklaşımları olarak belirtilmektedir.

Avrupa'daki yüksek öğretim sistemleri arasındaki farklılıkları başlıca aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür:

- Yükseköğretim sistemlerinin iki aşamalı veya üç aşamalı olması (Örneğin, Almanya'daki iki aşamalı sistemde, diploma veya magister derecesinden sonra doktora derecesi vardır. Anglosakson sistemindeki lisans, yüksek lisans ve doktora dereceleri ise üç aşamalı sisteme bir örnektir.)

- Kullanılan terminolojideki farklılıklar (Master, Doktora gibi terimlerin anlamı ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir. Örneğin, ülkemizdeki lisans derecesine eşdeğer olan İtalya'daki Diploma di Laurea derecesine sahip olanların doktor anlamına gelen dottore unvanını kullanmaya hakları vardır.)

¹³⁶ <http://europa.eu.int/comm/education/progr.html>, (22.07.2008).

- Bazı yükseköğretim sistemlerinin formasyon vermeye yönelik olmasına karşın bazılarının ilk yıllardan itibaren özel konulara yönelmeleri,

- Ulusal yükseköğretim sistemindeki çeşitlilikler (Bazı ülkelerde üniversitenin yanında üniversite olmayan kurumların olması, Örneğin, Almanya'daki Fachhochschule.) şeklinde belirtilir.

Avrupa'da, diploma ve derecelerin tanınması doğrultusunda bilgi alışverişi yapan ve konuyla ilgili doküman hazırlayan iki çalışma grubu bulunmaktadır:

- Avrupa Konseyi ve UNESCO tarafından desteklenen ENIC Network (European Network of National Information Centers on academic recognition and mobility)
- Avrupa Birliği tarafından desteklenen NARIC Network (Network of National Academic Recognition Information Centers)

Türkiye'de Yüksek Öğretim Kurulu, ENIC Merkezi olarak görev yapmaktadır. Avrupa Komisyonu, Avrupa Konseyi ve UNESCO/CEPES tarafından, ülke dışından alınan diploma ve derecelerin tanınmasında ilgili kurum ve kuruluşlara yardımcı olacağı düşüncesiyle Diploma Eki (Diploma Supplement) modeli geliştirilmiştir.¹³⁷

“Üniversite lisans ve lisansüstü (doktora dahil) eğitimi, bu alanda işbirliğini ve karşılıklı öğrenci değişimini konu alan Erasmus Programı'nın amacı, yüksek öğretimin kalitesini artırmak ve Avrupa boyutunu güçlendirmektir. Bunu, üniversiteler arasında uluslararası işbirliğini teşvik ederek, öğrenci ve öğretmenlerin Avrupa hareketliliğini destekleyerek, ders gelişimini teşvik etmek ve artırılmış şeffaflık ile Topluluk içindeki çalışmaların ve vasıfların akademik olarak tanınmasına katkıda bulunarak yapmaktadır. Avrupa Birliği ülkelerinde 1987'den beri uygulanmakta olup 1995'te Socrates programları kapsamına alınmıştır. 2007 yılı itibarıyla 1 milyon 200 bin civarında öğrenci değişimi yapılmıştır.”¹³⁸

¹³⁷ <http://europa.eu.int/comm/education/progr.html>, (22.07.2008).

¹³⁸ <http://www.ua.gov.tr>, (23.07.2008)

Sadece öğrenci değişimi yapabilen kurumların öğrencilerine bireysel olarak gittiği ülkeye göre değişebilen miktarda maddi katkı sağlanır. Türkiye'den giden öğrenciler için bu destek, 2004-2005 dönemi için 500 Euro sabit, buna ilaveten aylık 300 Euro olarak uygulanmış olup 2006-2007 dönemi için, aylık 450 Euro olarak belirlenmiştir.¹³⁹

Programa katılabilmek için AB Eğitim ve Gençlik Programları'na ülke olarak katılımın gerçekleşmesinden sonra öncelikle yüksek öğretim kurumlarının tüzel kişilik olarak Erasmus programına katılım hakkı elde etmek için Erasmus Üniversite Beyannamesi'ne (EÜB) (Erasmus University Charter-EUC) başvurup AB Komisyonu'ndan onay almaları gerekmektedir. Bu başvuru için son tarih her yılın 1 Kasım günüdür. EÜB, üniversitelere Erasmus programı tarafından desteklenen faaliyetlere katılım hakkını verir.¹⁴⁰

Avrupa'da yüksek öğretim sistemlerinin birbirlerine yakınlaştırılması, harmonizasyonu ve Avrupa ülkeleri yüksek öğretim kurumları ve tüm paydaşlar arasında işbirliğinin artırılmasına yönelik Bolonya Süreci aşağıda belirtilen 10 aksiyon planını gerçekleştirmeyi hedeflemiştir:

- “1. Kolay okunabilir ve karşılaştırılabilir akademik derecelerin oluşturulması
2. İki- aşamalı bir eğitim sisteminin kabulü ve uygulanması (lisans-yüksek lisans),
3. Kredi sistemine geçilmesi; Avrupa Kredi Transfer Sistemi (European Credit Transfer System, ECTS)'nin uygulamaya konulması,
4. Akademik hareketliliğin teşvik edilmesi,
5. Kalite güvence sistemlerinin oluşturulması
6. Yüksek öğretimde Avrupa boyutunun teşvik edilmesi (Yüksek öğretim kurumlarının eğitim ve araştırmalarında Avrupa'ya özel konulara gerekli ağırlığı vermesi,)

¹³⁹ <http://www.ua.gov.tr>(23.07.2008)

¹⁴⁰ <http://europa.eu.int/comm/education/programmes/socrates/erasmus>,(25.07.2008)

7.Yaşamboyu öğrenmenin desteklenmesi,

8. Yüksek öğretim kurumları ve öğrencilerin sürece aktif katılımlarının sağlanması,

9. Avrupa Yüksek Öğretim Alanı'nın cazip hale getirilmesinin desteklenmesi,

10. Doktora eğitimi ve Avrupa Yüksek Öğretim Alanı ile Avrupa Araştırma Alanı arasında sinerji oluşturulması Bu sayılan amaçlardan ilk altısı Bolonya Deklarasyonu'nda, takip eden üçü Prag Deklarasyonu'nda ve sonuncusu da Berlin Deklarasyonu'nda ifadesini bulmuştur. Bolonya sürecinin temel amaçları; Avrupa Yüksek Öğretim Alanı içerisinde verilen derece, diploma ve kredilerin bu alan içerisinde ülkelerde sorunsuzca tanınmasını sağlamak, Avrupa Yüksek Öğretim Alanı'nı dahilinde mezun olan öğrencilerin sorunsuzca iş bulabilmelerine yardımcı olmak, öğretim üyeleri ve öğrencilerin hareketliliğini teşvik etmek, üniversitelerin küresel ölçekte rekabet gücünü arttırmak, yaşamboyu öğrenmeyi teşvik etmek olarak özetlenebilir.¹⁴¹

1999 yılında başlayan reform süreci halen devam etmektedir. Aradan geçen yaklaşık 7 yıl içerisinde alınan mesafeler ve elde edilen kazanımlar hiç de küçümsenmeyecek düzeydedir. Örneğin, akademik hareketliliğinin kültürler-arası diyalog ve barış ortamına büyük katkılar sağladığına hiç kuşku yoktur. Bunun dışında adına “nitelikler” (qualifications) denilen alanda yapılan uyumlaştırma çalışmaları kolay okunabilir ve karşılaştırılabilir akademik derecelerin oluşturulmasına büyük katkılar sağlamıştır.¹⁴²

Avrupa yüksek öğretiminde kalite güvence sistemleri ve akreditasyon çalışmaları açısından da çok ciddi mesafeler alınmıştır. Özetle, Bolonya süreci ile gelişmekte olan Avrupa Yüksek Öğretim Alanı tüm ülkelere ve vatandaşlarına önemli kazanımlar sağlamıştır.

¹⁴¹ Aktan,C.C., “Sorbon’dan Bolonyo’ya, Berlinden Bergen’e: Avrupa’da Yüksek Öğrenim Sistemlerinin Haarmonizasyonu ve Yeniden Yapılandırılmasına Yönelik Reform”, Değişim Çağında Yüksek Öğretim, İzmir, 2007, s.19.

¹⁴² Aktan,a.g.m.,ss.5-15.

IV. BÖLÜM

TÜRKİYE YÜKSEK ÖĞRETİMİNDE ERASMUS PROGRAMININ UYGULANMASI

1. TÜRKİYE’NİN SÜRECE GİRİŞİ

AB bünyesindeki topluluk programları, üye ülkeler arasındaki işbirliğinin kurulması ve Avrupalılık bilincinin yerleştirilmesi temel amacıyla oluşturulmuştur. Ayrıca bu programlar, politika ve mevzuatın uygulanmasında üye ülkelerin karşılaştığı sorunlara çözüm üretme amacı taşımaktadır. Hukuki bir çerçeve içinde yürütülen programların başlangıcı, 1970’li yıllara dayanmaktadır.¹⁴³

Üye ülkeler, Birlik politikalarını koordinasyon içinde uygulamaktadır ve programlar da bu politikaları desteklemektedir. 1990’ların ikinci yarısından sonra Birlik genişleme kararı almıştır. Aday ülkelerin de Birlik politika ve uygulamalarına uyum sağlaması amacıyla, bu ülkelerin birlik programlarına dahil edilmesi düşünülmüştür. 1999 yılında gerçekleştirilen Helsinki Zirvesi’nde Türkiye’nin aday ülke kabul edilmesi ile birlikte AB program ve ajanslarına katılma hakkı elde edilmiştir. Türkiye bu tarihten itibaren eğitimden çevreye, bilim ve teknolojiye sağlığa olmak üzere birçok programa katılım hakkına sahip olmuştur.¹⁴⁴

Türkiye’nin Ortak Üye statüsüne istinaden 30 Ekim 1995 tarihinde Lüksemburg’da yaptığı başvuru üzerine AB Komisyonu, Avrupa Parlamentosu ve Bakanlar Konseyi’nin ortak kararı için Türkiye - AB Ortaklık Konseyi toplantısında bir öneri sunulmuştur. 13 Mayıs 1996 tarihli alınan kararlarda SOCRATES, LEONARDO DA VINCI ve YOUTH programlarına Türkiye’nin de adının dahil edilmesi öngörülmüştür.

Ancak Avrupa Parlamentosu’nun Eğitim, Kültür ve Gençlik Komitesi’nin 3 Şubat 1997 tarihinde yaptığı toplantısında Türkiye ve Kuzey Kıbrıs’taki insan hakları ihlalleri öne sürülerek, Türkiye’nin bu programlara katılımı bloke edilmiştir. Bu olaydan sonra 20 Mart 1997 tarihinde AB Ekonomik ve Sosyal Konsey’in

¹⁴³ Euyrdice Türkiye Birimi MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, Türk Eğitim Sistemi, Ankara, 2007, ss.292-299

¹⁴⁴ “Türkiye’nin Katılım Süreci”, <http://www.aegee-istanbul.org/turkce/indez.html>, (03.08.2008).

yaptığı, daha sonra 12 Haziran 1997 tarihinde Türkiye – AB Karma İstişare Komitesi'nin (KİK) yaptığı toplantılarda Türkiye'nin programlara katılımını destekleyen kararlar alınmıştır. İki yıl süren blokaj sonrası 25 Şubat 1999 tarihinde Avrupa Parlamentosu Genel Kurulu tarafından alınan bir kararla Türkiye'nin bu programlara katılımı kabul edilmiştir. Ancak SOCRATES I'in 1999 yılı sonunda bitmesi nedeniyle, Türkiye'nin 2000 – 2006 yılları arasında işlerlik kazanan olan SOCRATES II ve adı geçen diğer programlara katılımı öngörülmüştür. Bu konu ile ilgili olarak resmi karar 24 Ocak 2000 tarihinde Avrupa Birliği Genel Kurulu tarafından alınarak yürürlüğe girmiştir.¹⁴⁵

Kararın resmen yürürlüğe girmesiyle birlikte Dışişleri Bakanlığı AB Genel Müdürlüğü tarafından programlara yönelik çalışmalar başlatılmıştır. Türkiye'nin programlardan yararlanabilmesi için ilk olarak;¹⁴⁶

- Her bir programın Türkiye'de uygun bir biçimde yürütülebilmesini sağlayacak Ulusal Ajansların kurulması,
- Türkiye ve AB arasında programlarla ilgili ikili anlaşmaların imzalanması,
- Türkiye'nin payına düşen ulusal finans katkısını yatırması gerekmektedir.

Türkiye'nin adı geçen bu eğitim programlarına dahil olabilmesi için öncelikle Ulusal Ajans'ı kurması gerekmekte idi. Ulusal Ajans, AB eğitim programlarına yönelik olarak, üye ya da aday ülkelerin ulusal yetkilileri tarafından ülke düzeyinde programların daha kolay ve koordine olarak yürütülmesini sağlamak amacı ile oluşturulmuş, yasal, mali ve idari özerkliğe sahip bağımsız kurumlardır. 06 Ağustos 2003 tarihinde yayımlanan Resmi Gazete ile AB eğitim programlarının yürütülmesi amacıyla DPT bünyesinde AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi (ABEGPM) kurulmuştur.¹⁴⁷

Ulusal Ajans'ın oluşumu 2003 yılında tamamlanmıştır. Ulusal Ajans'ın kuruluşuna kadar Devlet Planlama Teşkilatı (DPT), Ajans'ın görevini üstlenerek,

¹⁴⁵ “Türkiye'nin Katılım Süreci”, <http://www.aegge-istanbul.org/turkce/indez.html>, (03.08.2008).

¹⁴⁶ http://ec.europa.eu/education/policies/2010/natreport07/tu_tu.pdf(03.08.2008)

¹⁴⁷ http://ec.europa.eu/education/policies/2010/natreport07/tu_tu.pdf, (03.08.2008)

Ajans'ın kuruluş alt çalışmalarını yürütmüştür. ABEGMP'nin amaçlarını özet olarak aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz.

“- Birlik içindeki eğitim ve gençlik programlarını Türkiye’de duyurmak ve tanıtmak,

- Bu programlara hazırlık ve katılım çalışmalarını yürütmek, koordine etmek,

- Türkiye’de yürütülen program çalışmaları ile ilgili raporları Avrupa Komisyonu’na sunmak,

- Avrupa Komisyonu ile görüşmeleri yapmak ve uygulama sözleşmelerini imzalamaktır.

ABEGMP'nin yürüttüğü faaliyetleri şu şekilde sıralamak mümkündür:120

- Ülke içinde tüm kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör, sivil toplum örgütleri, yerel yönetimler, meslek ve gençlik kuruluşları ile yakın işbirliğinin sağlanması,

- AB eğitim ve gençlik programlarının Türkiye’de tanıtılması,

- Pilot uygulamaların gerçekleştirilmesi,

- Katılım şartları, başvuru, seçimler vb konularda bilgi sağlanması ve organize işlerinin yürütülmesi,

- Proje hazırlanması konusunda katılımcılara tavsiyelerde bulunulması,

- Proje tekliflerinin değerlendirilmesi,

- Programlardan yararlanacak kişilerle ve AB Komisyonu ile gerekli görüşme ve sözleşmelerin yapılması,

- Ulusal Ajans’a tahsis edilen fonların etkin yönetimi,

- Yürütülen projelerin izlenmesi, kaynak kullanımının denetlenmesi ve raporların kontrolü,

- Programlara ait belgelerin Türkçeleştirilmesi,
- Komisyon, diğer ulusal ajanslar ve diğer ülkeler ile ilişkilerin inşası ile koordinasyon ve işbirliğinin sağlanması.”¹⁴⁸

Türkiye'nin adı geçen programlara tam katılımı 2004 yılı olarak öngörülmüştür ve bu tarihten itibaren AB ülkeleri ile Türkiye arasında eğitim hareketliliği başlamıştır. 2006 -2007 eğitim ve öğretim yılında ERASMUS Programı'ndan 500 öğrenci ve 50 öğretim üyesi yararlanmıştır.

Tablo 1: Türkiye'nin Bologna Karnesi (2005)

KALİTE GÜVENCESİ

Ulusal kalite Ajansı	Orta
Kullanılan Ölçütler	Orta
Öğrencilerin katılımı	Orta
Uluslar arası katılım	Orta
İKİLİ SİSTEM	Mükemmel
Uygulama Düzeyi	Mükemmel
Öğrenci Oranı 1. den 2. geçiş	Mükemmel Çok İyi
DİPLOMA ve EĞİTİM SÜRELERİNİN TANINMASI	Çok İyi
Diploma Eki Lizbon Konvansiyonu ECTS	Çok İyi İyi Çok İyi

GENEL

| iyi

Kaynak: http://www.bologna.gov.tr/dokumanlar/TemelBelgeler/BOPR_SONUC_RAPORU_2004-05.pdf (06.08.2008)

Yukarıdaki tablodan da görüleceği üzere Türkiye'nin Bologna sürecinde kaliteye ilişkin göstergeleri orta düzeyde olarak görülmektedir. Diğer bulgulara göre daha düşük seviyede olan kalite göstergeleri geliştirilmesi gereken alanlardan biridir.

¹⁴⁸ “Türkiye'nin Katıldığı AB Programları”, <http://eureptr.org.tr/programlar.html>, (03.08.2008).

2. PROGRAMIN TÜRKİYE'DE UYGULANMA DÜZEYİ

Önceden de belirtildiği üzere, Ülkemizin Avrupa Yüksek Öğretim Alanı ile bütünleşme çalışmaları, 2001 yılında Bolonya Süreci'ne resmi olarak katılımı ile başlamıştır. Bolonya Süreci kapsamında şu çalışmalar gerçekleştirilmiştir:

“- YÖK başkanlığının koordinasyonunda yürütülen Diploma Eki ve Avrupa Kredi Transfer Sistemi'ne ilişkin çalışmalar tamamlanmıştır. 11 Mart 2005 tarihli YÖK Genel Kurul kararı ile, Diploma Eki ve Avrupa Kredi Transfer Sistemi uygulaması, 2005-2006 eğitim-öğretim yılı sonundan itibaren, tüm yüksek öğretim kurumları için zorunlu bir uygulama haline getirilmiştir. Söz konusu karara göre, Avrupa Kredi Transfer Sistemi kredilerini de içerecek olan ve YÖK tarafından onaylanan ulusal standart modelin asgari koşullarına uygun Diploma Eki, tüm mezunlara, diplomalarına ek olarak, talep üzerine, ilk nüshası ücretsiz olarak ve İngilizce, Fransızca ve Almanca dillerinin birinde düzenlenecektir.

- Bolonya Süreci'nin ana eylem başlıklarından biri olan öğrencilerin sürece aktif katılımını sağlayacak ulusal öğrenci birliklerinin kurulması konusunda, YÖK tarafından hazırlanan “Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Konseyleri ve Yükseköğretim Kurumları Ulusal Öğrenci Konseyi Yönetmeliği”, 20 Eylül 2005 tarih ve 25942 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 26 Aralık 2005 tarihinde gerçekleştirilen Öğrenci Konseyleri Genel Kurul toplantısında seçimle belirlenen Türkiye Ulusal Öğrenci Konseyi Başkanı ve organları çalışmalarını sürdürmektedir.

- Bolonya Süreci'nin üzerinde önemle durduğu konulardan biri de, yüksek öğretim kurumlarında, Avrupa düzeyinde tespit edilen ilke ve esaslara tam uyumlu kalite değerlendirme ve geliştirme sistemlerinin kurulmasıdır. Bu kapsamda, YÖK tarafından hazırlanan “Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği”, 20 Eylül 2005 tarih ve 25942 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik, belirli bir sistem içerisinde kurumlarının eğitim, öğretim ve araştırma faaliyetleri ile idari hizmetlerinin değerlendirilmesi, kalitelerinin geliştirilmesi, bağımsız 'dış değerlendirme' süreciyle kalite düzeylerinin onaylanması ve tanınması konusundaki çalışmalara ilişkin genel

esasları ve bu kapsamda Yükseköğretim Üst Kurulları ile yüksek öğretim kurumlarının yükümlülüklerini belirlemiştir.”¹⁴⁹

Yönetmelik uyarınca Üniversitelerarası Kurul tarafından seçilmiş olan dokuz kişilik Yükseköğretim Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu (YÖDEK) bu konudaki çalışmaları yürütmek ve koordine etmek üzere oluşturulmuş ve göreve başlamıştır. Yönetmelik, dünyadaki ve özellikle Bolonya Süreci kapsamında Avrupa’daki gelişmeleri göz önüne alarak hazırlanmıştır.

Diğer taraftan yönetmelik ve bu çerçevede oluşturulan ilke ve esaslar kapsamında yükseköğretim kurumlarının, yine Avrupa Kalite Güvence ilke ve esasları kapsamında en önemli unsurlarından biri olarak görülen “dış değerlendirme” süreçlerine açık olup, herbeş yılda bir bu süreci uygulamaları öngörülmektedir. Yapılan tüm bu çalışmalar, Bolonya süreci kapsamında oluşturulmak istenen Kalite Güvence sisteminin temel unsurları ile uyumlu olup, yükseköğretim kurumlarımızda bu yıldan başlamak üzere önemli bir kalite değerlendirme ve geliştirme sürecini hızlandıracak ve bu alanda başarıya ulaştıracak niteliktedir. Üniversitelerimizin bir kısmı stratejik planlarını hazırlamış, bir kısmı da hazırlama aşamasındadır.

Kalite güvencesi geliştirme ile ilgili çalışmaların ilk sonuçları, 2006-2007 eğitim-öğretim yılı sonunda alınacaktır ve 2007 yılında Londra’da yapılacak olan Bolonya Süreci Eğitim Bakanları Konferansına, ülkemiz, kalite güvencesi ile ilgili eylem başlığının tüm koşullarını eyleme dönüştürmüş olarak katılacaktır.¹⁵⁰

- Yüksek öğretim yeterlilikleri çerçevesi ile ilgili Bolonya Süreci eylem maddesi konusunda YÖK bünyesinde çalışmalar yürütülmektedir. Mühendislik yeterliliklerine ilişkin çalışmaların 2006 sonunda tamamlanması planlanmaktadır. Diğer sektörlere ilişkin çalışmalar ise 2007 sonunda bitirilmek üzere takvime bağlanmıştır.

- Ülkemiz tarafından 1 Aralık 2004 tarihinde imzalanan “Avrupa Bölgesinde Yükseköğretim ile ilgili Belgelerin Tanınması” Lizbon Sözleşmesi, 23.02.2006 tarih

¹⁴⁹ Aktan, a.g.m., ss.17-18.

¹⁵⁰ Aktan, a.g.m., ss.17-18.

ve 5463 sayılı Kanunla onaylanıp 28.02.2006 tarih ve 26094 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Sözleşmenin “Diplomaların Değerlendirilmesiyle İlgili Temel İlkeler” başlıklı III. Bölümünde yer alan 5 temel ilkesi uyarınca, denklik başvurusu değerlendirmelerinde esas alınmak üzere, Yurtdışı “Yüksek öğretim Diplomaları Denklik Yönetmeliği”nde gerekli düzenlemeler yapılması, 13.04.2006 tarihli YÖK Genel Kurul kararı ile kabul edilmiştir.

Erasmus Programında pilot uygulama 2003-2004 akademik yılında 15 üniversiteden 3'er bölüm seçilerek yapılmış ve 125 öğrencimiz eğitiminin bir bölümünü Avrupa'da gerçekleştirmek üzere yurt dışına giderken, farklı Avrupa ülkelerinden 17 öğrenci yine aynı amaçla ülkemize gelmiştir. Bu süreç içerisinde bütçe kullanım oranı % 73 olmuştur. 2004-2005 Akademik yılında ise 1.142 öğrencimiz Erasmus Öğrenci Değişiminden yararlanmıştır. Bu değişim programa bu yıldan itibaren katılan 65 üniversitemizden 46'sından 21 değişik AB ülkesine gerçekleştirilmiştir. Gidilen AB ülkeleri arasında % 28.6 ile Almanya 1.sırada, % 12 ile Hollanda 2.sırada , % 9 ile Fransa 3.sırada yer almaktadır. Aynı akademik yıl içerisinde ülkemize gelen öğrenci sayısı ise 289 olarak tespit edilmiştir.¹⁵¹

Bunun yanında, 41 yüksek öğretim kurumumuz ilk yılda 20 ülkeye öğretim elemanı değişimi gerçekleştirmiş olup toplamda 339 giden, 250 civarında ise gelen öğretim elemanı sayısına ulaşılmıştır. Yurtdışına giden öğretim elemanlarımızın % 29'u Almanya, % 10'u Çek Cumhuriyeti, % 7'si ise İtalya üniversitelerini tercih etmişlerdir. Bu değişimler kapsamında 2004-2005'te Erasmus için tahsis edilen 4.397.486 Euro bütçenin tamamına yakını kullanılmıştır.¹⁵²

Öte yandan programa katılım için Avrupa Komisyon'undan Erasmus Beyannamesine onay alan yüksek öğretim kurumu sayımız toplam 83'e yükselmiştir. Böylece başvuruda bulunan bütün yüksek öğretim kurumlarımız beyanname alma başarısını elde etmişlerdir. Bu sayede beyanname alan yüksek öğretim kurumlarının oranı % 99 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran 2005 itibari ile Avrupa genelinde % 87'dir.

¹⁵¹ EğitimBirsen, Türk Eğitim Sisteminde Yeni Paradigma Arayışları Bildiriler Kitabı, Kasım 2006, Ankara, ss.3-10

¹⁵² www.ua.gov.tr, (06.08.2008).

2005–2006 akademik yılında gönderilecek öğrenci sayısının yaklaşık olarak 3.300, öğretim elemanı sayısının ise 750 civarında olacağı tahmin edilmektedir. Bu sayılar göz önüne alındığında giden öğrencilerin sayısında yaklaşık olarak % 300, giden öğretim elemanlarının sayısında ise yaklaşık olarak % 220’lik bir artış olduğu gözlemlenmektedir. Benzer artışlar gelen öğrenci sayısı için de geçerlidir. 2005–2006 akademik yılında 985 öğrenci (% 340’lık artış) ve 450 öğretim elemanı (% 180’lik artış) Erasmus değişimi kapsamında ülkemize gelmesi beklenmektedir.

Tablo 2: Rakamlarla Erasmus Gerçekleşmeleri

Akademik Dönem	Giden Öğrenci sayısı	Giden Öğretim elemanı sayısı	Gelen Öğrenci sayısı	Gelen Öğretim elemanı sayısı
2003-2004	125	14	-	-
2004-2005	1142	339	289	250
2005-2006	3300	750	985	450

Kaynak: <http://www.ua.gov.tr/uploads/erasmus/erasmus%20programi%20giden%20ogrenci%20ve%20ogretim%20elemani%20sayilari.pdf>(16.08.2008)

Grafikte görüldüğü gibi 2005–2006 yıllarında giden öğrenci sayısı 2004–2005 e kıyasla yaklaşık 3 kat, giden öğretim elemanı sayısı 2 kat, gelen öğrenci sayısı 3 kat ve gelen öğretim elemanı sayısında yaklaşık 2 artış görülmüştür. 2006/2007 akademik yılında Erasmus değişimi gerçekleştirmek üzere Avrupa Komisyonu tarafından ülkemize tahsis edilen 10.186.875 Avro ve ulusal kaynaklarımızdan sağlanan yaklaşık 6.000.000 Avro, öğrenci ve öğretim elemanı değişimlerini gerçekleştirmeleri üzere yüksek öğretim kurumlarımıza tahsis edildi; Erasmus Üniversite Beyannamesi sahibi yüksek öğretim kurumlarımızdan hibe talep eden 81 kurumumuzla Erasmus Değişim Sözleşmeleri yapıldı. 2006 / 2007 döneminde yaklaşık 4.600 öğrenci ve 2.000 öğretim elemanımızın Erasmus değişiminden faydalanması beklenmektedir.¹⁵³

Erasmus programının ülkemizdeki ilk uygulama yılı olan 2004-2005 akademik yılında gerçekleşen faaliyetler ile ülkemize tahsis edilen kaynak % 94,50 oranında kullanılmış oldu. Bu rakam diğer ülkelerin ilk uygulama yıllarındaki kaynak kullanım oranları ile karşılaştırıldığında en yüksek oranlardan biridir. 2004 /2005 yılında AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı, yüksek

¹⁵³ Eğitim ve Gençlik, “Sokrates ve Leonardo da Vinci’den Haberler”, Yıl:1, Sayı:2, Eylül, 2006,ss.20-24

öğretim kurumlarımıza Erasmus kapsamındaki çalışmalarını için 4.147.342 Euro tutarında hibe kullandırdı.¹⁵⁴

Tablo 3: Socrates/Erasmus Action Bütçe Paylaşımı 2007

Ülkeler	Öğrenci Değişimi	Öğretim Elemanı Değişimi	Değişim Organizasyonu	Erasmus Yoğun Dil Kursları
Belçika (België)	2.188.391	227.810	489.270	82.567
Belçika (Belgique)	1.791.949	141.711	347.518	0
Çek Cumhuriyeti	3.352.755	367.911	697.706	45.661
Danimarka	1.935.272	238.807	330.441	78.652
Almanya	21.174.591	2.094.385	3.328.775	0
Estonya	1.039.505	186.338	84.756	15.110
Yunanistan	5.924.700	392.474	414.950	47.789
İspanya	19.995.415	1.913.276	3.131.851	0
EUI	10.613	5.215	2.222	0
Fransa	20.456.752	1.687.239	3.278.683	0
İrlanda	2.122.658	249.910	289.935	0
İtalya	18.795.310	1.200.737	2.494.429	298.727
Kıbrıs	501.211	69.082	30.788	9.192
Letonya	1.610.364	170.285	101.909	10.828
Litvanya	2.259.736	295.453	269.266	15.630
Lüksemburg	234.067	60.835	20.946	0
Macaristan	4.321.294	394.765	390.981	35.757
Malta	257.117	57.066	22.243	14.693
Hollanda	5.266.963	515.507	766.745	120.033
Avusturya	2.555.729	340.510	638.715	0
Polonya	20.992.272	1.305.403	1.145.237	48.913
Portekiz	4.997.083	630.303	624.506	92.357
Slovenya	1.313.311	129.219	110.305	23.886
Slovakya	1.921.407	253.900	166.929	13.591
Finlandiya	3.150.203	391.307	701.008	105.943
İsveç	4.025.862	479.423	481.692	135.680
Birleşik Krallık	20.668.785	1.174.765	1.307.570	
Toplam 25	172.863.315	14.973.636	21.669.346	1.195.009
İzlanda	304.317	76.290	38.235	16.992
Lihteyştayn	21.089	6.485	3.514	0
Norveç	2.150.359	252.589	231.805	50.991
Toplam 28	175.339.080	15.309.000	21.942.900	1.262.992
Bulgaristan	2.163.629	188.908	285.019	12.609
Romanya	4.133.518	360.901	544.517	23.877
Türkiye	8.329.559	727.261	1.097.271	32.784
Toplam 3	14.626.706	1.277.070	1.926.807	69.270
Toplam	189.965.786	16.586.070	23.869.707	1.332.26

Kaynak: Avrupa komisyonu http://ec.europa.eu/education/programmes/socrates/erasmus/stat_en.html (08.08.2008)

¹⁵⁴ Eğitim ve Gençlik, a.g.e., ss.7-9.

Yüksek Öğretimde bir işbirliği ve hareketlilik programı olan Erasmus Mundus'un bazı eylemlerinden Türkiye de faydalanabilecek. Bu programın

- Eylem 1(yüksek düzey lisansüstü kursları),
- Eylem 3 (Avrupa Üniversiteleri arasında ortaklık projeleri), ve
- Eylem 4 (Avrupa'daki yüksek öğretimin çekiciliğini artırmak) bölümlerine katılabilecek

Türk Yüksek Eğitimine yönelik İlerleme Raporları

1998 İlerleme Raporu: Türkiye'de 12 milyondan fazla ilk ve ortaokul öğrencisi ve 500 000 kadar öğretmen vardır. 72 üniversitede toplam 1,3 milyon öğrenci yüksek tahsil yapmaktadır.¹⁵⁵

2000 İlerleme Raporu: Altı yıl sonra yüksek öğrenimdeki öğrencilerin sayısı artacaktır. Merkezi düzeyde, Milli Eğitim Bakanlığı, vaktinin çoğunu, okul sisteminin yönetilmesine ve idare edilmesine ayırmaktadır. Yüksek Öğrenim Kurulu, yüksek öğrenimin denetimi ve üniversitelerin yönetimi ile sorumludur. Bu sorumlulukları bölgelere, illere veya ilçelere devrederek, bu görevlerin daha alt kademelere aktarılması (desantralizasyon) tavsiye edilir.¹⁵⁶

Merkezdeki birimler ve kaynaklar, daha büyük bir ölçüde, strateji ve politika geliştirme ve eğitim hizmetinde yenilik ve kaliteyi ilerletme çabaları üzerinde yoğunlaşabilmelidir. Ancak, sorumlulukların dağılımındaki bu değişim, zorunlu olarak, hem merkezi hem de yerel düzeylerde, bu yeni görevleri üstlenme yeteneğinin güçlendirilmesini gerekli kılacaktır.

2003 İlerleme Raporu: Yüksek Öğretim Kanununa dayalı Türk Eğitim ve Üniversite Sisteminin oldukça merkeziyetçi olduğu müsaade edilmektedir. Yüksek Öğretim Kanununda yer alan temel ilkeler ile Eğitim Programları arasındaki uyumun denetiminden sorumlu olan ve rektörler ve fakültelerle ilgili olarak geni.

¹⁵⁵ 1998 Yılı İlerleme Raporu, http://www.belgenet.com/arsiv/ab/ab_rapor98_04.html, (06.08.2008).

¹⁵⁶ "Türkiye'nin Katılım Yönünde İlerlemesi Üzerine Komisyon'un 2000 Düzenli Raporu", http://www.belgenet.com/arsiv/ab/ab_rapor00_4.html, (06.08.2008).

disiplin yetkileri kullanan güçlü bir Yüksek Öğretim Kurumunun (YÖK) varlığı nedeniyle, Yüksek Öğretim Sisteminde, akademik, idari ve mali özerklik eksikliği bulunmaktadır.¹⁵⁷

Üniversiteye giriş sınavları Genel Liselerden mezun öğrenciler lehine bir ayrıma yol açmaktadır. Orta Öğretimin Yüksek Öğretim üzerindeki baskısını hafifletme yönünde teşvik edilmelidir. 2004 İlerleme Raporu: Yüksek Öğretim Kurulunun yapısı hakkında Mayıs 2004'te bir Anayasa değişikliği yapılmıştır. Bunun sonucunda, Genel Kurmay Başkanlığı Kurula temsilci atamaya yetkili olmayacaktır. Yüksek öğretim alanında, Yüksek Öğretim Kurulu, Yüksek Öğretim Kanunundaki temel ilkelerle Eğitim Programlarının uyumunun denetiminden sorumludur ve rektörler ve fakültelerle ilgili olarak geniş disiplin yetkilerini elinde bulundurmaktadır.¹⁵⁸

İleri derecede merkezi olan bu yapı, üniversitelerin yeterli ölçüde akademik, idari ve mali özerkliğe sahip olmalarını ve iş piyasalarına dönük olmalarını engellemektedir. Üniversite Eğitimi de dâhil olmak üzere, yaşam boyu öğrenimi zorlaştıran tüm engeller kaldırılmalıdır. Üniversiteleri daha fazla iş piyasalarına yönelik hale getirmek için Yüksek Öğretim Kurulunun koordinasyon rolü yeniden gözden geçirilmelidir. Türkiye'nin ayrıca, iş piyasası ile Eğitim arasındaki bağları güçlendirmesi gerekmektedir.¹⁵⁹

2005 İlerleme Raporu: Mesleki ve Teknik Eğitim (MTE) için öğretmen yetiştiren Mesleki ve Teknik Eğitim Fakülteleri, Avrupa Kredi Transfer Sisteminin uygulanabilmesi için yeniden yapılandırılmalıdır. Bu, Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) ve Milli Eğitim Bakanlığı ile İşbirliği içerisinde ve hâlihazırda devam eden MTE Modernizasyon programından yararlanarak, tüm Yüksek Öğretim Sisteminin yeniden yapılandırılmasının bir parçası olarak ele alınmalıdır. Yüksek Öğretim alanında, Bologna sürecinin Türkiye'de uygulanmasında kayda değer ilerlemeler sağlanmıştır.

¹⁵⁷ DPT, Türkiye'nin Avrupa Birliğine Katılım Sürecine İlişkin 2003 Yılı İlerleme Raporu ve Tavsiye Metni, Ankara, 2003

¹⁵⁸ DPT, Türkiye'nin Avrupa Birliğine Katılım Sürecine İlişkin 2004 Yılı İlerleme Raporu ve Tavsiye Metni, Ankara, 2004.

¹⁵⁹ DPT, a.g.e.

Akademik Değerlendirme ve Kalite Kontrol alanındaki mevzuat, Kalite Teminatı için Avrupa Ağı tarafında geliştirilen Avrupa standartları ve yönergeleri dikkate alınarak gözden geçirilmiştir. Ulusal bir diploma eki, Avrupa Komisyonu, Avrupa Konseyi ve UNESCO tarafında ortaklaşa olarak hazırlanan bir model temel alınarak hazırlanmış ve Türk üniversitelerine dağıtılmıştır; uygulanması Türkiye'deki tüm Yüksek Öğretim Kurumlarında 2005 yılından itibaren zorunlu olacaktır. Genel olarak, Yüksek Öğretim daha çok adem-i merkezileştirilmelidir. 2006 İlerleme Raporu: Avrupa Kredi Transfer Sisteminin Haziran'da Türkiye'de zorunlu olması ile birlikte yüksek eğitimdeki Bologna sürecinin uygulaması yönündeki gelişme devam etmiştir.¹⁶⁰

Yükseköğretimde AB eğitim politikalarına uyum çalışmaları Bologna Süreci ve Erasmus gerçekleşmesi çerçevesinde sürmektedir. Türkiye Eğitim Sisteminin (TES), AB eğitim politikalarına uyumunda en az zorlanacağı düzey yükseköğretimdir. Çünkü zaten Türk yükseköğretimi birkaç nokta dışında büyük oranda AB ve küresel gelişmeleri yakından izlemekte ve biraz yavaş da olsa eğitim politikalarına yansıtılmaktadır.¹⁶¹

TES'nin AB Yükseköğretim Alanı ile bütünleşme çalışmalarında bugüne kadar, diplomalarla ilgili düzenlemeler, Avrupa Kalite Güvence ilke ve esaslarına yönelik düzenleme ve çalışmalar, stratejik planlama çabaları, mühendislik yeterliliklerine ilişkin önemli çalışmalar yapılmıştır. Alınacak daha çok yol olsa da bu gelişmeler Türk yükseköğretimini AB'ye yaklaştırmada önemli gelişmelerdir.

Bologna Sürecinde “ Kalite Güvencesi”, “ İki Aşamalı Derecelendirme” ve “ Tanınma ” alanlarından elde edilen skorların ortalaması alındığında Türkiye 47 ülke arasından “ iyi ” derecelendirilmesiyle 30.sıradadır. Türk Yüksek Öğretimi'nin üç temel alana ilişkin skarlardan en zayıf olduğu alan “ Kalite Güvencesi ” dir. Bu alanda 43 ülke arasında 42. sırada olup 2' lik skorla bazı ilerlemelerin sağlandığı durumdadır. Türk Yüksek Öğretimi “ İki Aşamalı Derecelendirme ” deki yeri “ mükemmel ” e , “ Tanınma” daki yeri ise “ çok iyi ” ye yakındır.

¹⁶⁰ <http://www.abgs.gov.tr>, (03.08.2008).

¹⁶¹ Euyrdice, a.g.k.,ss.152-153

Konuyla ilgili AB Komisyon değerlendirme raporları da bu gelişmelere işaret etmektedir. Özellikle Erasmus çerçevesinde gerçekleştirilen öğrenci ve öğretimi üyesi değişiminde önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Nitekim 2003–2004 yılında bu çerçevede AB üyesi bir ülkeye giden öğrenci sayısı 125 iken, 2005-2006’da bu sayının 3300’e çıkması ve bu sayının öğretim üyeleri için 14’ten 750’ye çıkması ilgili gelişmeyi göstermektedir. Yükseköğretim kurumlarımızın % 99 oranında ilgili çalışmalara katılıma hazır olması da bu konudaki gelişmeleri göstermektedir. Bu oranın Avrupa genelinde % 87 olması, Türk yükseköğretimde AB’ye uyumun birçok Avrupa ülkesinden daha hızlı gerçekleştiğini göstermektedir.¹⁶²

Bütün bu gelişmeler yanında ilgili konuda Türkiye’yi bekleyen zorlukların TES’nin merkezîyetçi yapısı, akademik, idari ve mali özerklik eksikliği gibi konular olması beklenmektedir.

2007 yılı İlerleme Raporu: bu raporda eğitim ve gençlik politikalarına uyumun verimli şekilde gerçekleştirildiği konusuna değinilmekle birlikte, genel olarak eğitim hakları, okullaşma oranı ve zorunlu din dersi gibi daha siyasi ve kültürel boyuttaki eğitim olgusu değerlendirilmiştir.¹⁶³

2.1.Öğrenci Hareketliliği

Avrupa’da halen yılda 124.000 dolayında öğrenci Erasmus değişiminden yararlanmaktadır. Avrupa’da yükseköğretim nüfusu (toplamda 18.000.000 öğrenci) itibarıyla 7. sırada (1.500.000) öğrenci ile yer alan Türkiye bu programlar çerçevesinde 2007 yılında yılda 3.000 öğrenci gönderebilmiştir. Avrupa Komisyonu’nun 2010 yılı hedefi yıllık olarak 375.000 öğrenci sayısını yakalamaktır. Bu sayı, Türkiye’nin yıllık yaklaşık 42.000 öğrenci göndermesi anlamına gelmektedir.

“Erasmus programı yükseköğretim kurumlarımızın eğitim kalitesinin artmasına, daha kaliteli mezunlar vermesine, işgücü kalitesinin artması ve dolayısıyla Türkiye’nin rekabet gücünün artmasına katkı sağlayabilecektir. Erasmus

¹⁶² İKV, 2007 Yılı İlerleme Raporu, <http://www.ikv.org.tr/pdfs/2007TRILERLEMERAPORU-TR.pdf>, (06.08.2008).

¹⁶³ İKV, 2007 Yılı İlerleme Raporu, <http://www.ikv.org.tr/pdfs/2007TRILERLEMERAPORU-TR.pdf>, (06.08.2008).

programında pilot uygulama 2003-2004 yılında 15 üniversitemizden 3'er bölüm seçilerek yapılmış ve 125 öğrencimiz öğretimlerinin bir bölümünü Avrupa'da gerçekleştirmek üzere yurt dışına giderken, farklı ülkelerden 17 öğrenci yine aynı amaçla ülkemize gelmiştir. Bu süreç içerisinde bütçe kullanım oranı %73 olmuştur.”¹⁶⁴

Tablo 4: 2004-2005 Döneminde Türkiye’de Erasmus Giden İstatistikleri

2004-05 Döneminde Fiilen Erasmus Değişimi Gerçekleştiren Üniversite (48)	Değişim Sayısı	Giden öğrenci sayısı	Giden öğretim elemanı sayısı
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ	7	0	7
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ	57	40	17
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	101	68	33
ANKARA ÜNİVERSİTESİ	25	21	4
ATILIM ÜNİVERSİTESİ	7	5	2
BAHCESEHIR ÜNİVERSİTESİ	24	21	3
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ	1	0	1
BASKENT ÜNİVERSİTESİ	3	3	0
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ	4	4	0
BİLKENT ÜNİVERSİTESİ	25	25	0
BOĞAZICI ÜNİVERSİTESİ	49	43	6
CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ	3	2	1
CANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ	16	11	5
CANKAYA ÜNİVERSİTESİ	13	9	4
CUKUROVA ÜNİVERSİTESİ	91	71	20
DOĞUS ÜNİVERSİTESİ	2	1	1
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	59	36	23
EGE ÜNİVERSİTESİ	142	98	44
FATİH ÜNİVERSİTESİ	20	15	5
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ	56	49	7
GAZİ ÜNİVERSİTESİ	44	33	11
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ	24	20	4
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ	48	34	14
İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ	17	16	1
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ	30	25	5
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ	68	56	12
İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	128	123	5
KADIR HAS ÜNİVERSİTESİ	5	5	0
KAHRAMANMARAS SÜTCÜ İMAM	11	8	3
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ	22	18	4
KOC ÜNİVERSİTESİ	9	9	0
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	31	29	2
MARMARA ÜNİVERSİTESİ	45	37	8
MERSİN ÜNİVERSİTESİ	15	13	2
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR	16	11	5
MUĞLA ÜNİVERSİTESİ	7	5	2
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ	13	8	5
ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	38	24	14
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ	3	1	2
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ	15	7	8
SABANCI ÜNİVERSİTESİ	47	37	10
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	4	3	1
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ	39	29	10
SELCUK ÜNİVERSİTESİ	53	31	22
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ	9	7	2
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	21	17	4
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ	8	8	0
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	6	6	0

¹⁶⁴ http://www.ua.gov.tr/uploads/erasmus/erasmus-2004-2005-istatistik_kitabi.pdf(16.08.2008)

Toplam	1481	1142	339

2004-2005 akademik yılında ise 1142 öğrencimiz Erasmus öğrenci değişiminde yararlanmıştır. Bu değişim, programa bu yıldan itibaren katılan 65 üniversitemizin 46'sından 21 değişik Avrupa Birliği ülkesine gerçekleştirilmiştir. Gidilen Avrupa Birliği üye ülkeleri arasında %28.6 ile Almanya 1.sırada, %12 ile Belçika ve %9 ile Fransa yer almaktadır. Aynı akademik yıl içerisinde ülkemize gelen öğrenci sayısı ise 289'dır. Buna mukabil, 41 yükseköğretim kurumumuz ilk yılda 20 ülkeye öğretim elemanı değişimi gerçekleştirmiş olup toplamda 339 giden, 250 civarında gelen öğretim elemanı sayısına ulaşılmıştır.

Yurt dışına giden öğretim elemanlarımızın %29'u Almanya, %10'u Çek Cumhuriyeti, %7'si İtalya üniversitelerini tercih etmişlerdir. Bu değişimler kapsamında, 2004-2005'te Erasmus için tahsis edilen 4.397.486 € bütçenin tamamına yakını (%94.5) kullanılmıştır.

Benzer artışlar gelen öğrenci sayısı içinde geçerlidir. 2005-2006 akademik yılında 985 öğrenciyi (%340'lık artış) ve 450 öğretim elemanının (%180'lik artış) Erasmus değişimi kapsamında meydana gelmiştir.¹⁶⁵

Ulusal Ajans kapsamında yapılan bir diğer çalışma alanı da son yıllarda etkin bir konuma ulaşan Bologna sürecidir. Bu konuda Ulusal Ajans 2004 yılında, Avrupa Komisyonu'nun almış olduğu bir kararı uygular. Bu karar gereği, Socrates programı vasıtasıyla Bologna reformlarının yaygınlaştırılması için birer yıllık yenilenebilir dönemler için seçilecek Bologna Rehberleri Ulusal Takımları oluşturulması çalışmasıdır. Bu doğrultuda Socrates programından hibe alınmak üzere Ulusal Ajans tarafından bir proje hazırlanmış ve Bologna Rehberleri seçilmiştir.

¹⁶⁵ www.ua.gov.tr,(18.08.2008)

Tablo 5: 2006-2007 Döneminde Türkiye’de Erasmus Giden Öğrencilerin Akademik Alanlarına Göre Dağılımı

Öğrenci değişimi yapılan alanlar	Giden öğrenci sayısı
Tıp Bilimleri	223
İletişim ve Bilgi Bilimleri	181
Hukuk	179
Sanat ve Tasarım	76
İşletme ve Yönetim Bilimleri	73
Beşeri Bilimler	64
Zirai Bilimler	61
Sosyal Bilimler	58
Dil ve Filoloji Bilimleri	41
Matematik ve Bilişim	35
Mimarlık-Şehir ve Bölge Planlama	35
Mühendislik	33
Coğrafya-Jeoloji	26
Doğa Bilimleri	26
Eğitim	22
Diğer	9
Toplam	1142

Kaynak:<http://www.ua.gov.tr/index.cfm?action=detay&yayinid=45050908629B860D164FBBEA176AE5F658115> (18.08.2008)

Tabloda görüldüğü gibi Türkiye’den toplamda 1142 öğrenci çeşitli akademik alanlarda değişim programını tercih etmiştir. Yüksek oranlarda ‘Tıp Bilimleri’, ‘İletişim’ ve ‘Hukuk’ alanlarına olan ilgi göze çarpılmaktadır. Bunun sebebini Türkiye’deki sınırlı olan imkanlara, farklı kültürlerde daha önceden elde edilmiş başarılarla ve Türkiye’de yeni gelişmekte olan alanlar olmasına bağlayabiliriz.

Beykent Üniversitesi'ne ait 2004-2005, 2005-2006 ve 2006-2007 akademik yıllarında ait giden ve gelen öğrenci sayıları ülkelere göre aşağıdaki gibidir;

Tablo 6: Beykent Üniversitesinde Giden Öğrenciler İçin Erasmus Programı

Gidilen Ülkeler	Giden öğrenci sayısı
İngiltere	10
Fransa	7
Belçika	6
Almanya	5
İtalya	4
Hollanda	3
Danimarka	3
Toplam	38

Kaynak: Beykent Üniversitesi Uluslar arası /Erasmus Ofisi

Tablo 7: Beykent Üniversitesinde Gelen Öğrenciler İçin Erasmus Programı

Gelen Ülkeler	Gelen öğrenci sayısı
Danimarka	7
Fransa	7
Almanya	5
Polonya	5
Hollanda	4
İtalya	3
İngiltere	1
Finlandiya	1
Toplam	32

Kaynak: Beykent Üniversitesi Uluslar arası /Erasmus Ofisi

Beykent Üniversitesi de AB eğitim politikalarını çeşitli alanlarına katılan üniversitelerarasındadır. Bu bağlamda, özellikle Erasmus Yüksek Öğretim programına katılımı söz konusudur. Gidilen ve gelen ülkeler incelendiğinde öncelikle belirtmek gerekir ki AB'nin büyük ülkeleri (İngiltere, Fransa, Almanya) öncelikli ülkeler arasında yer almaktadır. Öğrencilerin büyük ve ileri AB ülkelerini yeni üye ya da daha küçük ülkelere göre daha fazla tercih etmelerinin sebebi kanımızca gelecek ya da kariyer öncelikleri ile bağlantılı olabilir. Bunun dışında bu ülkelerdeki eğitim kalitesi ve yabancı dili geliştirme olanakları ve elbette ki iş

olanakları daha fazladır. Ülkemize yani Beykent üniversitesi bağlamında gelen ülkelerde de yine benzer şekilde büyük ülkeler önceliklidir.

2.2. Personel Hareketliliği

Erasmus Programı kapsamında yüksek öğretim kurumlarının yöneticilerinin, Ya da personelin değişimleri desteklenmektedir. Bu süreçten beklenen faydalar şunlardır:¹⁶⁶

Bilgi temelli toplumun oluşturulması Avrupa vatandaşlığı bilinci Akademik tecrübelerin paylaşılması Avrupa Yüksek Öğretim Alanının çekiciliğini artırmak, Kültürel çeşitlilik, Profesyonel donanım, Kişilik gelişimi

Tablo 8: 2004-2005 Döneminde Türkiye’de Erasmus Giden Öğretim Elemanlarının Akademik Alanlarına Göre Dağılımı

Öğretim elemanı değişimi yapılan alanlar	Giden öğretim elemanı sayısı
Mühendislik	51
İşletme ve Yönetim Bilimleri	34
Doğa Bilimleri	33
Zirai Bilimler	32
Tıp Bilimleri	31
Sosyal Bilimler	31
Eğitim	27
Dil ve Filoloji bilimleri	21
Sanat ve Tasarım	19
Beşeri Bilimler	15
Mimarlık-şehir ve Bölge Planlama	11
Hukuk	10
Coğrafya-Jeoloji	9
Matematik ve Bilişim	7
Diğer	5
İletişim ve Bilgi Bilimleri	3
Toplam	339

Kaynak:http://www.ua.gov.tr/uploads/erasmus/erasmus-2004-2005-istatistik_kitabi.pdf(18.08.2008)

Türkiye’de halen 83 yüksek öğretim kurumu Erasmus Beyannamesi sahibidir.

¹⁶⁶ Devlet Plânlama Teşkilatı, Yükseköğretim Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ankara, 2003.

Tablo 9: 2004-2005 Döneminde Türkiye’de Erasmus Giden Öğretim Elemanlarının Ülkelere Göre Dağılımı

Ülkeler	Giden öğretim elemanı sayısı
Almanya	99
Çek Cumhuriyeti	35
İtalya	25
Belçika	24
Yunanistan	21
Hollanda	20
Polonya	20
Avusturya	13
Fransa	13
İspanya	12
Slovak Cumhuriyeti	9
Portekiz	8
Slovenya	8
Danimarka	7
Litvanya	7
İngiltere	6
Finlandiya	4
Macaristan	4
İsveç	3
Estonya	1
İrlanda	0
Kıbrıs	0
Kıbrıs R. K.	0
Letonya	0
Lüksemburg	0
Malta	0
Toplam	339

Kaynak: http://www.ua.gov.tr/uploads/erasmus/erasmus-2004-2005-istatistik_kitabi.pdf (18.08.2008)

2.3. Avrupa Kredi Transfer Sistemi (ECTS / AKTS)

ECTS, başlangıçta iki farklı ülkenin yükseköğretim kurumları arasında yapılan geçişler için geliştirilmesine karşın, aynı yükseköğretim kurumu içerisinde veya aynı ülkedeki farklı yükseköğretim kurumları arasında da uygulanabilmektedir.

ECTS'nin diğer öğrenci hareketliliği programlarından ayrılan en önemli özelliği, yurtdışında eğitim yapacak olan öğrencilerin, ev sahibi üniversitenin kendi öğrencileriyle birlikte derslere devam etmelerini sağlamasıdır. Böylece öğrencilerin,

ev sahibi üniversitenin akademik hayatına aktif olarak katılımına olanak tanınmaktadır.¹⁶⁷

ECTS, ilk olarak ERASMUS Programı (1988-1995) altında kurulmuştur. Başlangıçta, AB'ye üye ülkeler ile Avrupa Ekonomik Alanı (AEA) ülkelerindeki çekirdek kurumlar adı verilen, 145 yükseköğretim kurumunu kapsayan ve sadece 5 programda (İşletme, Kimya, Makine Mühendisliği, Tarih ve Tıp) uygulanmak üzere 6 yıllık bir dönem için pilot proje başlatılmıştır. 1999 - 2000'den itibaren de AB, Avrupa Ekonomik Alanı (AEA), Kıbrıs, Merkez ve Doğu Avrupa Ülkeleri Topluluklarında 1200 kurum (5000-6000 bölüm/fakülte) öğrenci değişimleri için ECTS sistemini kullanmaktadırlar. Yerel kredilerin yanı sıra ECTS kredilerinin belirlenmesi ve kullanılması konusunda YÖK üniversitelere destek olmaktadır. YÖK, üniversitelerden 2005- 2006 öğretim yılında mezun olacak öğrencilere talepleri halinde İngilizce dilinde düzenlenmiş diploma eki verilmesini talep etmiştir.¹⁶⁸

Diğer taraftan Bologna süreci kriterlerinden olan kalite güvencesi sisteminin oluşturulmasına yönelik yasal düzenleme tamamlanmıştır. YÖK tarafından hazırlanan Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği 20 Eylül 2005 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Ayrıca yine aynı kapsamda değerlendirilen ve öğrencilerin temsilini düzenleyen Yüksek Öğretim Kurumları Öğrenci Konseyleri ve Yükseköğretim Kurumları Ulusal Öğrenci Konseyi Yönetmeliği de aynı tarihli Resmi Gazete'de yer almıştır (RG/25942, 2005).¹⁶⁹

3. PROGRAMIN UYGULANMASINDAKİ ENGELLER

2004-2005 akademik yılın Erasmus uygulama yılı olmuştur. Erasmus programı çerçevesinde, bu yılın güz dönemi için gelen öğrenci sayısı 183 ve giden elemanı sayısı 2 ve giden öğretim elemanı sayısı da 55 olmuştur. Uluslar arası

¹⁶⁷ <http://www.europa.eu.int/comm/education/socrates/ects.html>, 2006, (05.08.2008).

¹⁶⁸ "Avrupa Kredi Transfer Sistemi", <http://www.erasmus.metu.edu.tr/ectst.htm>, (05.08.2008).

¹⁶⁹ "Avrupa Kredi Transfer Sistemi", <http://www.erasmus.metu.edu.tr/ectst.htm>, (05.08.2008).

hareketlilik çerçevesinde Türkiye’den giden ve Türkiye’ye gelen öğrenci sayısını etkileyen temel faktörler aşağıda verilmiştir:¹⁷⁰

- giden öğrencilerin vize almadaki sıkıntıları,
- giden öğrencilere sunulan kısıtlı finansal destek,
- fakülte üyeleri arasında Avrupa Kredi Transfer Sistemi’nin kullanılması konusunda eksik bilgi ya da yanlış anlaşılma,
- ders içeriklerinin güncellenmesinde eksiklik
- gelen öğrenci için ikamet izin süreci
- Türk yükseköğretim kurumlarının kalitesi hakkında Avrupalı öğrencilerin bilgiye sahip olmamaları.

Bu sınırlılıkları ortadan kaldırmak amacıyla aşağıdaki önlemler alınmıştır: üniversitelerde değişim programlarıyla ilgilecek Erasmus ofisleri kurulmuştur,

Erasmus programının tanıtılmasına yönelik üniversite içi organizasyonların yapılması (örneğin; öğrenciler ve öğretim elemanları için bilgilendirme toplantılarının yapılması öğrencilerin ikinci bir dil öğrenmelerinin teşvik edilmesi, fakültelerin Avrupa boyutunda çalışmalar yapmalarının desteklenmesi gibi).

4. ERASMUS PROGRAMININ TÜRKİYE YÜKSEK ÖĞRETİMİNE FAYDALARI

Türkiye’nin Topluluk Programlarına katılmaya başlaması ve Ulusal Ajansının performansı genel olarak tatmin edici seviyededir. Bununla birlikte, ilk dönem elde edilen başarının pekiştirilmesine ve Topluluk Programlarının en yüksek standartlarda koordine edilmesinin ve yönetilmesinin sağlanmasına yönelik çabalar sürdürülmelidir. Eğitim yatırımlarının Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla (GSYİH) içindeki payı hala AB ortalamasının altındadır.

¹⁷⁰ “Towards the European Higher Education Area, Bologna Process, Template for National Reports 2004-2005”, http://www.bologna-bergen2005.no/EN/national_impl/00_Nat-rep-05/National_Reports-Turkey_050111.pdf, (05.08.2008).

4.1. Yükseköğretim Kurumları Arasında İşbirliği

Erasmus programı sayesinde öğrenci değişimi, personel değişimi ve eğitimi gibi olgular düşünüldüğünde yükseköğretim kurumları arasındaki işbirliği daha da gelişecektir.

Hem ulusal boyutta hem de uluslar arası alanda (AB ülkeleri arasında) müfredat uyumu, dil eğitimi ve çok amaçlı projelerin gelişimi ile hem kültürel hem de akademik alanda uyum ve işbirliği gelişebilecektir.

Yükseköğretim alanında, Bologna sürecinin Türkiye’de uygulanması açısından önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Akademik değerlendirme ve kalite kontrolüne yönelik düzenlemeler Avrupa Kalite Güvenliği Ağı tarafından geliştirilen standart ve rehberlerin uygulanması için gözden geçirildi. Avrupa Komisyonu, Avrupa Konseyi ve UNESCO tarafından ortak olarak geliştirilen modele dayalı bir ulusal diploma eki oluşturularak Türk üniversitelerine yaygınlaştırıldı. Bu uygulama 2005 yılından itibaren Türkiye’deki tüm yükseköğretim kurumlarında zorunlu hale getirilmiştir. Bu sayede yüksek öğretim kurumları arasındaki işbirliği olgusu daha da gelişmiş olacaktır.

4.2. Yükseköğretim Modernizasyonu

Üniversitelerin, Lizbon stratejisine paralel biçimde, bilgi toplumuna tam katkı sağlamaları için Türkiye kendi mevzuat çerçevesinin üniversitelerin köklü değişimler yapabilmesi ve stratejik öncelikleri takip etmesine imkan tanınmasını sağlaması gereklidir. Eğitim sisteminin yerel ihtiyaçlara cevap verebilmesi için yerel uygulamalara yönelik çabaların artması esastır.¹⁷¹

Bu, halen oldukça merkezi nitelik gösteren sistem açısından önemli bir sorundur. Eğitim ve öğretim alanındaki çeşitli sektörlerde gelişmelere yönelik belirtiler olsa da, gelişime ve yaşam boyu öğrenime katılımın boyutuna yönelik genel bir görünüm elde etmek güçtür. Bu tür katılımı hedefleyen kuruluşlar, öğrenci merkezli bir yaklaşımın esneklik ve uyarlanabilirlik unsurlarını birleştirerek farklı

¹⁷¹ “Türkiye’nin Yüksek Öğretim Stratejisi”, www.yok.gov.tr, (01.08.2008)

ortamlardaki öğrenim faaliyetlerine sürekli katılımı ateşleyen tutarlı ve kapsamlı bir yaşam boyu öğrenim stratejisinin geliştirilmesi ile yaygınlaştırılmalıdır.

Yükseköğretimi kendine hedef kitle seçen Avrupa Birliği için Bilgi Toplumu olabilmenin yolu, ancak bilim yuvasından, bilginin özgürce üretildiği bu genç beyinlerin birlikteliğinden geçmektedir. Yükseköğretimde kalite başta olmak üzere, hareketliliğin sağlanması, yükseköğretimde Avrupa genelinde kolayca anlaşılabilir ve tanınır bir derecelendirme sistemi, toplum-üniversite işbirliği gibi konular Bologna Süreci içerisinde değerlendirilen, ileride Bilgi Toplumu'nun tarihi olarak anılacak bu sürecin içerisinde yer almaktadır.¹⁷²

Akademik uzmanlık ağları eylem planının yaratacağı değişikliklere ilişkin sonuçlar üç boyutta incelenebilir: Avrupa boyutunda, yüksek öğretimin, sistematik ve kurumsallaşmış bir yapıya yönelik dönüşüme uğrayacağı, yüksek öğretimde standartların esas olacağı, kurumlar arası etkileşim ve teknoloji kullanımının gelişeceği; Öğretim sürecine yansımaları boyutunda, süreç çalışmaları ve öğrenciye aktarım konusunda değişikliklerin olacağı, öğretim sürecindeki sorunların algılanışı ve çözümünde önemli katkılar getireceği; Öğretim programları boyutunda, Avrupa düzeyinde yüksek öğretim programlarının süreleri ve kredilendirme alanlarında değişiklikler yaratabileceği ifade edilebilir.

Öğretim programları boyutunda, programlarda birliktelik sağlanacağı, programların karşılaştırılmasıyla standartların belirleneceği ve Avrupa yüksek öğretim standardını yakalamanın zorunlu bir eylem olacağını; Öğretim süreci uygulamaları boyutunda, kredi transfer sisteminin, öğretimde birliktelik sağlayacağı, derslerin transfer edilmesinde; kur tanımları ve ekli sınav örneklerinin merkezden tanınacağı, ders kredilendirmelerinin öğretime şeffaflık kazandıracığı söylenebilir.¹⁷³

172 "Türkiye'nin Yüksek Öğretim Stratejisi", www.yok.gov.tr, (01.08.2008)

173 Eurydice, a.g.k.,ss-292-299.

5. AB EĞİTİM POLİTİKALARI BAĞLAMINDA KURUMLARIN BAZI İŞLEVLERİ VE PROJE ÖRNEKLERİ

DPT Müsteşarlığına bağlı olarak faaliyet gösteren Ulusal Ajans AB Eğitim Programları (Sokrates, Leonardo da Vinci, Gençlik) koordinatörlüğünü yapmaktadır. Bu çerçevede şu görevleri yürütmektedir:¹⁷⁴

-Kamu kuruluşları, kamu ve özel eğitim kurumları, özel sektör, sivil toplum örgütleri, yerel yönetimler, meslek kuruluşları ve gençlik kuruluşları ile yakın işbirliği sağlanması,

-AB Eğitim ve Gençlik Programları'nın Türkiye'deki ilgili tüm yararlanıcılara tanıtılması ve bu amaçla gerekli insan gücü, bilgi, fiziki ve hukuki alt yapının oluşturulması ve geliştirilmesi,

-Çeşitli alanlarda küçük çaplı pilot uygulamaların gerçekleştirilmesi,

-Programlara ilişkin belgelerin Türkçeye çevrilmesi,

-Katılım şartları, başvuru ve seçilebilirlik ile ilgili konularda bilgi sağlanması, başvuru işlemlerinin desteklenmesi, organize edilmesi ve kayıt altına alınması,

-Proje önerilerini hazırlama konusunda başvuru sahiplerine ve finanse edilmek üzere seçilen proje önerilerinin uygulanması konusunda katılımcılara tavsiyede bulunulması ve gerekli olduğu takdirde bunların eğitilmesi,

-Proje teklifleri ve diğer başvuruların kabul öncesi değerlendirilmesi ve görüş oluşturulması,

-Proje seçimi aşamasında ulusal karar organına ve AB Komisyonu'na destek verilmesi,

-Türkiye'de programlardan yararlanacak kişilerle ve AB Komisyonu ile gerekli sözleşmelerin yapılması ve programlardan yararlanma hakkını kazananlara ödemedede bulunulması,

¹⁷⁴ <http://www.ua.gov.tr>, (05.08.2008).

-Ayrılan fonların etkin yönetimi, Başkanlığa (Ulusal Ajans'a) tahsis edilen kaynakların muhasebesi ve izlenmesi için gerekli sistemin kurulması ve işletilmesi,

-Programlar çerçevesinde seçilerek finanse edilen projelerin gelişiminin izlenmesi, tahsis edilen kaynakların kullanımına ilişkin teknik denetim yapılması, rapor istenmesi ve değerlendirilmesi. (idari, mali ve hukuki işlemlerin yürütülmesi),

-Proje sonuçlarının ve özellikle beğeni kazanan iyi uygulamaların ülke içinde ve dışında yayımına katkı sağlanması,

-Programın genel değerlendirmesine, gelişimine ve farklı programlar arasında işbirliğinin artırılmasına katkıda bulunulması,

-AB Komisyonu, diğer ulusal ajanslar ve diğer ülke yararlanıcıları ile ilişkilerin kurulması, geliştirilmesi ve koordinasyon ve işbirliğinin sağlanması.

- *Temel Eğitimin Desteklenmesi Projesi*

Finansmanı Avrupa Birliği Akdeniz Programı (MEDA) çerçevesinden sağlanacak hibe ile karşılanacak olan "Temel Eğitimin Desteklenmesi" projesinin Finansman Anlaşması 03 Kasım 1999 tarihinde Avrupa Komisyonunca, 04 Şubat 2000 tarihinde de MEB tarafından imzalanmıştır.

Projenin toplam maliyeti : 100.000.000 EURO,

Avrupa Birliği katkısı : 100.000.000 EURO

Süre : 6 yıl

Yararlanacak kurum : Millî Eğitim Bakanlığı

Genel amacı: Kentsel, kırsal ve gecekondü bölgelerinde eğitim düzeyini artırarak yaşam koşullarının iyileştirilmesine katkıda bulunmak ve sekiz yıllık ilköğretim reformunu desteklemektir.

Özel amacı: Başta kadınlar ve kızlar olmak üzere örgün ve yaygın eğitimin ortalama seviyesini artırmaktır. Özellikle İstanbul, Antalya, Bursa, Mersin, Adana

ile en dezavantajlı şehir ve gecekondü bölgeleri ve seçilen iller başta olmak üzere tüm ülkeye uygulanacaktır. Kapsamı : Amaca ulaşmak için 3 aşama belirlenmiştir.

Altı yılda tamamlanması planlanan programın birinci bölümünde, öğretmenler için hizmet öncesi ve hizmet-içi sürekli eğitimin sağlanması yer almaktadır. Bu amaçla yapımına başlanmış olan Milli Eğitim Akademisi tamamlanarak, donatılacak ve mevcut 14 ildeki hizmet içi eğitim merkezleri (Aksaray, Amasya, Balıkesir, Çanakkale, Hatay, İçel, İzmir, Kırklareli, Kırşehir, Manisa, Muğla, Tokat, Van, Yalova) güçlendirilerek eğitimin illere yayılması sağlanacaktır.

İkinci bölümde, program çerçevesinde Seçilen 12 ilde (Adıyaman, Ağrı, Sakarya, Ardahan, Bayburt, Diyarbakır, Erzurum, Kars, Muş, Şanlıurfa ve Siirt) ilköğretim reformunun öngördüğü faaliyetlere (okul öncesi ve ilköğretime katılma oranının ve kalitesinin yükseltilmesi, çok amaçlı eğitim merkezlerinin iyileştirilmesi ve yaygınlaştırılması, eğitim araç ve gereçlerin sağlanması, okulların ve öğretmen lojmanlarının iyileştirilmesi vb) destek sağlanacaktır.

Programın üçüncü bölümünü, en yoğun göç alan beş ilde (İstanbul, Antalya, Adana, Bursa, Mersin) eğitim sisteminin dışında kalan çocuklar, gençler ve yetişkinlerin ilköğretimden yararlanmaları ve gecekondü alanlarının eğitim olanaklarına erişiminin artırılması oluşturmaktadır.

SONUÇ

Maastricht Antlaşması'nın imzalanmasına kadar geçen dönemin önemi, eğitim ile ilgili olarak Birliğin herhangi bir politika belirleme yetkisinin olmaması ve eğitim konusunun sadece mesleki eğitim ile sınırlandırılmasından gelir. Tabii burada o dönemde AB'nin hedefi içeride dolaşıma ve vergi uygulamalarına yönelik engellerin kaldırıldığı bir tek pazar yaratmaktır. Bu dönemin eğitim politikaları da dolayısıyla bu büyük çerçevedeki hedefin bir aracı olmuştur. Genel olarak hedefler mesleki eğitim alanında hareketliliğin artırılması, kurumlar arasında işbirliği sağlanması ve diplomaların karşılıklı olarak tanınmasıyla sınırlandırılmıştır.

Görüleceği üzere sayılan hedeflerin tümü tek pazarın işleyişine yöneliktir. Maastricht Antlaşması ile birlikte ikinci dönem başlamıştır. Eğitim ilk kez bir antlaşmaya dahil edilmiştir. Fakat bunun, çalışmada 'bedel' olarak adlandırılan bazı sonuçları olmuştur. O da, Birliğin üye devletlerin eğitim sistemleri ve politikaları arasında harmonizasyona gitmeden bir işbirliği teşvik edeceği ve bu alandaki yetkilerin yerindendik ilkesi çerçevesinde üye devletlerin elinde olmasıdır. Böylece bu dönemde işbirliği bazında uygulanan eylem ve politikalar etkisiz kalmıştır denebilir.

Lizbon Stratejisi'nin belirmesi ile birlikte üçüncü döneme girilir. Bu dönemde Birliğin yüksek hedefi tek pazar oluşturmada, 'AB'nin rekabet edebilme kapasitesini artırma' ya kaymıştır. Eğitim politikasına da bu doğrultuda yeni yön verilmiştir. Maastricht Antlaşması sonucu politika uygulamada etkisiz kalan Birlik, Lizbon Stratejisiyle beraber yeni işbirliği metotları ve gönüllülük esasına dayalı çeşitli hükümetler arası süreçlerin oluşumunu teşvik etmiştir. Açık İşbirliği Metodu ile Bologna ve Kopenhag süreçleri buna örnek olarak verilebilir.

Ülkeler kendi özel durumları ve ilgi alanlarına göre diğer ülkelerdeki gelişmelerden faydalanabilir ve kopya etmeden kendi sistemlerini iyileştirmede ve kaliteyi arttırmada kullanabilirler. Avrupa Birliği'ne tam üyelik sürecinde olan Türkiye'de de diğer eğitim sistemlerinin veya programlarının olumlu yönleri incelenerek kendi eğitim sistemimize uyarlanabilir. Çağın gelişmelerine açık,

gelişmelere öncülük etme misyonuna sahip ve dinamik bir yapıya sahip olması gereken eğitimin bu programlarla uyumlaştırılması gerekmektedir. Bu amaca yönelik olarak ; “Eğitimi Yeniden yapılandırma” ve “Bilgi Toplumu” olma yönünde “Avrupa Birliği Genel Eğitim Politikaları” içinde yer alan “Avrupa Birliği Genel Eğitim Programları” uygun ve zengin bir ortam sunmakta ve aday ülkelerin entegrasyon sürecine etki etmektedir.

Türkiye 1 Nisan 2004’te “Avrupa Birliği Genel Eğitim Programları” çerçevesinde Avrupa Birliği’ne girmiş bulunmaktadır. Bu programların uygulanması sürecinde eğitimin değişik konularında sıkıntılar yaşanmaktadır. Örneğin: Müfredatların, kültürlerin, dillerin, yaklaşımların farklı oluşları ve farklı yorumlanışları değişik sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Bu konudaki değişik sonuçların önüne geçmek ve Türkiye’nin bu eğitim programlarına ne derece uyum sağladığının analiz edilip;bu programlar detaylarıyla açıklanmalıdır.

. Bunun yanında Erasmus’a katılım bağlamında yüksek öğretimde yapılabilecek uygulama ve projeler şu şekilde özetlenebilir:

Öğretim ortamı olarak sınıfların, görsel-işitsel öğretim materyal ve araç gereçleri ve bilgi teknolojilerle donatılabilir.

Öğrencilerin bilgi teknolojileri (internet, bilgisayar, yazıcı vb.) donanımı ve diğer bilgi kaynakların (kütüphane vb.) kullanımından daha fazla yararlanabilmesi için azami kullanım koşulları sunulabilir. Öğrenci değişiminin, bireylerin kimlik gelişimi üzerindeki olumlu etkileri söz konusu olduğundan kurumda öğrenci değişimine azami derecede öğrenci katılımının sağlanması için çalışmalar yapılabilir.

. Akademisyen değişimi ile, akademisyenlerin, öğretim, akademik, dil ve sosyal becerilerinde önemli sonuçlarının olmasından dolayı, kurumda imkânlar ölçüsünde her bilim dalında azami katılımın sağlanması için çalışmalar yapılabilir. Eğitim Programı uzmanlarının, Erasmus Programı uygulamasına ilişkin öngörülerinin, değişim uygulamasına katılan akademisyen ve öğrencilerce yaşanması ve onaylanmasıyla, uzman görüşlerinin geçerliliğinden söz edilebilir.

Bunun için yüksek öğretim kurumunda Erasmus Programı ilgili uygulama alanları olarak:

- Öğrenci Değişimi,
- Akademisyen Değişimi,
- Akademik Uzmanlık Ağları,
- Kredi Transfer Sistemi,
- Diploma Eki,
- Program Geliştirme Proje Çalışmaları,
- Öğretim Uygulamaları,
- Ölçme-Değerlendirme Sistemleri Uyum Çalışmaları,

- Materyal ve Bilgi Teknolojileri'ne ilişkin yüksek öğretim kurumu bünyesinde ve kurumlar arası uyum çalışmalarına ilişkin uygulamalarda eğitim programı uzmanı görüşlerine başvurulabilir.

Türk yükseköğretiminin AB eğitim politikalarına uyumunda çağ nüfusunun okullaşma oranının arttırılması önemlidir. Bunun için IX. Kalkınma Planında öngörülen özel yükseköğretim kurumlarının açılması hedefinin gerçekleşmesi konusunda gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

Türk yükseköğretiminin AB eğitim politikalarına uyumunda öğrenci ve öğretim elemanı değişimi kritik öneme sahiptir. Bu bakımdan ilgili konudaki kontenjanların arttırılması sağlanmalı ve yükseköğretim programlarının buna göre düzenlenmesi çalışmalarına hız verilmelidir.

Yükseköğretimi kendine hedef kitle seçen Avrupa Birliği için Bilgi Toplumu olabilmenin yolu, ancak bilim yuvasından, bilginin özgürce üretildiği bu genç beyinlerin birlikteliğinden geçmektedir. Yükseköğretimde kalite başta olmak üzere, hareketliliğin sağlanması, yükseköğretimde Avrupa genelinde kolayca anlaşılabilir ve tanınır bir derecelendirme sistemi, toplum-üniversite işbirliği gibi konular

Bologna Süreci içerisinde değerlendirilen, ileride Bilgi Toplumu'nun tarihi olarak anılacak bu sürecin içerisinde yer almaktadır.

Avrupa Birliği eğitim ve gençlik programları için Avrupa Komisyonu'nun onayı ile her yıl belli oranlarda fonlar oluşturmaktadır. Bugüne değin I. ve II. Aşamalardan oluşan programların, II. Aşamasının 2006 sonunda biteceği hepimizce bilinmektedir. Komisyon tarafından içeriğinde yapılacak şekilsel değişiklikler, öze dokunmadan hayata geçirilmeden önce yeni aşama için tahmini fonlar belirlenecektir. Bu programların devamlılığını arzulayan Avrupa Birliği, fonların bütçelerini hatırı sayılır oranda arttıracaktır. Türkiye'nin de mutabakat zaptı gereği programlardan faydalanabilmek için ödeyeceği belli katkı payları vardır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre her ülkenin kendi değerlerine, kültürlerine sahip çıkarken diğer ülkelerdeki gelişmeleri görmesi ve kendini olumlu yönde geliştirebilmesi amacı ile AB Eğitim ve Gençlik Programları çerçevesinde birçok eğitim imkânı ortaya konduğunu saptanmıştır. Ayrıca, geçmişinden bugüne eğitim kalitesine önem veren ve bir ülkenin geleceğinin ancak iyi eğitilmiş gençlerle sağlanabileceğine inanan Türkiye diğer Avrupa ülkelerine göre daha geç organize olmuş ve günümüzde hala Avrupa Birliği tam üyeliği için görüşmelerine devam etmektedir.

KAYNAKÇA

Aktan, C.C. , Sorbon'dan Bolonyo'ya, Berlinden Bergen'e: Avrupa'da Yüksek Öğrenim Sistemlerinin Haarmonizasyonu ve Yeniden Yapılandırılmasına Yönelik Reform", Değişim Çağında Yüksek Öğretim, İzmir, 2007

Aşar, B.,"Avrupa Birliği'ne Tam Üyelik Sürecinde, AB Eğitim ve Gençlik Programlarının incelenmesi ve Türkiye Eğitim Sisteminin Bu Programlardan Yararlanma Düzeyinin Analizi ", İstanbul, 2006

Brock, C. – Tulasiewicz, W., Education in a single Europe, London, 2000

Bursalıoğlu, Z., Eğitimde Yönetimi Anlamak Sistemi Çözümlemek,İstanbul, 2000

Canbolat, İ., Avrupa Birliği: Uluslararası Bir Sistemin Teorik, Kurumsal, Jeopolitik Analizi ve Genişleme Sürecinde Türkiye İle İlişkiler,İstanbul, 2002

Çelebi, A., Avrupa: Halkların Siyasi Birliği, İstanbul, 2002

Devlet Plânlama Teşkilatı, Yükseköğretim Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ankara, 2003.

DPT, Türkiye'nin Avrupa Birliğine Katılım Sürecine İlişkin 2003 Yılı İlerleme Raporu ve Tavsiye Metni, Ankara, 2003

DPT, Türkiye'nin Avrupa Birliğine Katılım Sürecine İlişkin 2004 Yılı İlerleme Raporu ve Tavsiye Metni, Ankara, 2004.

Eğitimbersen, Türk Eğitim Sisteminde Yeni Paradigma Arayışları Bildiriler Kitabı, Ankara, 2006

Eğitim ve Gençlik Dergisi, "Sokrates ve Leonardo da Vinci'den Haberler", Yıl:1, Sayı:2, Ankara, 2006

Ertl, H., “The European Union and Education and Training: An Overview of Policies and Initiatives” Implementing European Union Education and Training Policy, (Ed. D. Phillips-H.Ertl), Germany, 2003.

European Commission, Trends in Learning Structures in European Higher Education, European University Association, 2003.

European Association for Quality Assurance in Higher Education, Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area, Helsinki, 2005

Euyrdice Türkiye Birimi MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, Türk Eğitim Sistemi, Ankara, 2007

Gedikoğlu, T., “Avrupa Birliği Sürecinde Türk Eğitim Sistemi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 1, Sayı 1, Mersin, Haziran 2005

Gümrükçü H., Taşdemir A., Uluslararası Türkiye-Avrupa Üniversitesi neden ve niçin?, Hamburg, 2002.

Hesapçioğlu, M, Öğretim İlke ve Yöntemleri: Eğitim Programları ve Öğretim, İstanbul, 1998

Korkut, H., Sorgulanan Yüksek Öğretim, İstanbul, 2001

Moussis, N., Avrupa Birliği Politikaları Rehberi, (Çev. A. Fethi), İstanbul, 2004

Moroğlu, N., Avrupa Birliğine Giriş Sürecinde Eğitim, (Çev. A. Fethi), İstanbul, 2004

Petersen, J., Internationalizing Quality Assurance in Higher Education, Chea Occasional Paper, y.y.y, 1999.

Philips, D., “Interpreting EU Education and Training Policy”, Implementing European Union Education and Training Policy, (Ed. D. Phillips-H. Ertl,y.y.y. , 2003

Scott, G., Assuring Quality & Effective Change Management in International Higher Education, Baltimore, April 2004.

Tuzcu, G., Avrupa Giriş Süreci ve Eğitimde Vizyon 2023, İstanbul, 2005

Ulusal Ajans, Sokrates Erasmus Uygulama El Kitabı 2006-2007, Ankara, 2007

Yayan, M., “AB Eğitim Programları ve Türkiye’nin Yararlanabilme Kabiliyeti”, Milli Eğitim Dergisi, Sayı: 158, Ankara, 2003

“Bologna Süreci Durum Değerlendirme Raporu 2005-2007”
http://www.yok.gov.tr/bologna_07.pdf (18.07.2008)

Sezgin, İ., Avrupa Birliğinin Eğitim Öğretim ve Gençlik Politikaları,
www.meb.gov.tr/Stats/Apk2002/12.htm, (18.07.2008)

“Gümrük Birliği ve İktisadi Anlaşmalar”,
<http://www.baskent.edu.tr/~gurayk/finpazcarsamba15.doc>, (15-06.2008).

İKV,2007Yılı İlerleme Raporu,
<http://www.ikv.org.tr/pdfs/2007TRILERLEMERAPORU-TR.pdf>, (06.08.2008).

“Leonardo”, <http://www.comu.edu.tr/ab/tr/ldv/bc.htm>, (14.07.2008).

“ Öğrenim Hareketliliği”,
<http://www.ua.gov.tr/index.cfm?action=detay&yayinID=95005237167356C7CB9CE1E93C0456E029C23>, (18.07.2008).

“Socrates(Gatewaytoeducation)”,<http://europa.eu.int/comm/education/socrates/shorten.pdf>, (18.07.2008).

Policies, http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/rep_fut_obj_en.pdf, (16.07.2008)

“Towards the European Higher Education Area, Bologna Process, Template for National Reports 2004–2005”,

http://www.bologna-bergen2005.no/EN/national_impl/00_Nat-rep-05/National_Reports-Turkey_050111.pdf, , (05.08.2008).

“Türkiye'nin Katılım Yönünde İlerlemesi Üzerine Komisyon'un 2000 Düzenli Raporu”,
http://www.belgenet.com/arsiv/ab/ab_rapor00_4.html, (06.08.2008).

“Avrupa Kredi Transfer Sistemi”, <http://www.erasmus.metu.edu.tr/ectst.htm>,
(05.08.2008).

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (Ulusal Ajans)
http://www.ua.gov.tr/portal/page?_pageid=240,42294&_dad=portal&_schema=PORTAL, (21.07.2008).

“Avrupa Kredi Transfer Sistemi”, www.ua.gov.tr, (22.07.2008).

“Comenius”,http://www.ua.gov.tr/portal/page?_pageid=218,35575&_dad=portal&_schema=PORTAL, (18.07.2008).

“Berlin Deklarasyonu”, <http://iro.atilim.edu.tr/berlin.htm>, (11.08.2008).

“Bologna Süreci”, [URL:http://Kartal.Kku.Edu.Tr/~Abofisi/Bologna.htm](http://Kartal.Kku.Edu.Tr/~Abofisi/Bologna.htm), (13.07.2008)

“Türkiye'nin Katılım Süreci”, <http://www.aegee-istanbul.org/turkce/indez.html>,
(03.08.2008).

“Türkiye'nin Katıldığı AB Programları”, <http://eureptr.org.tr/programlar.html>,
(03.08.2008).

“Ulusal Ajans”, <http://www.ua.gov.tr/portal/page>, (12.07.2008).

Ulusal Ajans, “Sanal Kampüsler”,

<http://www.ua.gov.tr//index.cfm?action=detay&yayinID=96424B8908D5439F679B7DB9F2AA32EA8A1D4>, (11.07.2008).

Ulusal Ajans, “Ağ Projeleri”,

<http://www.ua.gov.tr//index.cfm?action=detay&yayinID=679041268C7F4E390F97619F2BDA3476D860F>, (11.07.2008).

Ulusal Ajans, “Staj Hareketliliği”,

<http://www.ua.gov.tr//index.cfm?action=detay&yayinID=581862CF7EBC46D90E4A6EA211117CCB36A4C>, (11.07.2008).

Ulusal Ajans, “Ders Verme Hareketliliği”,

<http://www.ua.gov.tr//index.cfm?action=detay&yayinID=950703E845398DC0BC48AAD6C8C584256A835>, (11.07.2008).

Ulusal Ajans, “Personel Eğitimi Hareketliliği”,

<http://www.ua.gov.tr//index.cfm?action=detay&yayinID=68453DEF9F0B9FB20798FD1929C772516DD22>, (11.07.2008).

Ulusal Ajans, <http://www.ua.gov.tr//index.cfm?action=detay&yayinID>, (11.07.2008).

Ulusal Ajans, “Yoğun Dil Programları”,

<http://www.ua.gov.tr//index.cfm?action=detay&yayinID=3940890A11F55D4E5AB39D3DCC8CC5E354FDA>, (12.07.2008).

Ulusal Ajans, “Yoğun Programlar (IP)”,

<http://www.ua.gov.tr//index.cfm?action=detay&yayinID=320915D1FBDED647A0F0668AD400047DD80BC>, (12.07.2008).

Woodhouse, D., “Quality and Quality Assurance”, Quality and Internalisation in Higher Education, OECD Paris 1999,

<http://books.google.com/books?hl=tr&lr=&id=ckc6i5n86IsC&oi=fnd&pg=RA1->

[PA29&dq=D.+Woodhouse+Quality+and+Quality+Assurance&ots=Bv3ZiISvXk&sig=DIMYJecNb81AJVNaX_-I6YbX4W8#PRA1-PA30,M1](http://www.tef.gazi.edu.tr/PKM/gruntvig/gruntvig1.htm)

“Yetişkin Eğitimi ve Yaşam Boyu Eğitim – Grundtvig”,
<http://www.tef.gazi.edu.tr/PKM/gruntvig/gruntvig1.htm>, (18.07.2008).

“Yükseköğretim kurumları ve işletmeler arasında işbirliği”
<http://www.erasmus.metu.edu.tr/ErasmusProgramindaTurkiye.doc>, (01.08.2008).

“Türkiye’nin Yüksek Öğretim Stratejisi”, www.yok.gov.tr, (01.08.2008)

1998 Yılı İlerleme Raporu, http://www.belgenet.com/arsiv/ab/ab_rapor98_04.html,
(06.08.2008).

Akgöz, M., Pancarcı, M., Özen, H., “Leonardo da Vinci AB Mesleki Eğitim Programı”,
http://www.kafkas.edu.tr/genetan/ab_projeleri/leonardo.ppt#370,1, LEONARDO da
VINCI (LdV) AVRUPA BİRLİĞİ MESLEKİ EĞİTİM PROGRAMI, (14.07.2008).

<http://www.abgs.gov.tr>, (03.08.2008).

<http://atlas.cc.itu.edu.tr/~aegee/ecg/eylemler.html>; (19.07.2008).

<http://www.europa.eu.int/comm/education/socrates/ects.html>, 2006, (05.08.2008).

<http://www.erasmus.metu.edu.tr/ErasmusProgramindaTurkiye.doc>, (22.07.2008).
(20.07.2008).

http://ec.europa.eu/education/policies/2010/natreport07/tu_tu.pdf,

<http://europa.eu.int/comm/education/progr.html>, (22.07.2008).

<http://europa.eu.int/comm/education/socrates/geralen.pdf>; (18.07.2008).

http://ec.europa.eu/education/policies/educ/bollogna/bologna_en.html, (16.07.2008)

<http://ec.europa.eu/education/policies/educ/bologna/bologna.pdf>, (19.07.2008).

http://ec.europa.eu/education/policies/2010/et_2010_en.html, (16.07.2008)

http://ec.europa.eu/education/policies/educ/bologna/bologna_en.html, (19.07.2008).

http://ec.europa.eu/education/policies/introduction_en.html, (18.07.2008).

http://disis.meb.gov.tr/BELGE/AB_Socrates.htm,; (18.07.2008).

<http://europa.eu.int/comm/education/progr.html>, (14.07.2008).

www.ua.gov.tr, (06.08.2008).

http://www1.gantep.edu.tr/~erasmus/inf_pack/sunum3.ppt#285,33, Slayt 33,
(16.08.2008)

http://tr.wikipedia.org/wiki/Jan_Amos_Comenius

“AB Eğitim ve Gençlik Programları”

http://uged.uludag.edu.tr/LLP_GENEL%20BILGILENDIRME_LL.PDF, (10.07.2008).

“AB Mesleki Eğitim Programı – Leonardo da Vinci”

http://uio.iyte.edu.tr/PDF/leonardo/tur/Leonardo_faq.pdf, (14.07.2008).

ÖZGEÇMİŞ

16 Haziran 1981 tarihi İstanbul doğumluyum. İlkokul, ortaokul ve lise eğitimimi İstanbul'da tamamladıktan sonra, Beykent Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Yönetim ve Bilişim Sistemleri (MIS) Bölümüne 1999 yılında kaydoldum. Bu bölümden 2003 yılında mezun olduktan sonra iki yıl, özel bir şirkette, dış ticaret departmanında müşteri temsilciliği görevini sürdürdüm. 2005 yılında Beykent Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu'na öğretim görevlisi olarak atandım. Halen bu görevimi sürdürmekteyim. 2006 Bahar Yarıyılında da Beykent Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı, İnsan Kaynakları ve Örgütsel Değişim Bilim Dalında yüksek lisans eğitimime başladım.

Özel ilgi alanlarım, eğitim yönetimi ve yabancı dil eğitimidir. Bildiğim yabancı diller İngilizce ve İtalyancadır.

Gülşah GENÇER